

## คำปรารภ

ขอคัดลอก ที่ท่านกำลังอ่านนี้ เขียนโดย..หลวงปู่หล้า เขมปัตโต  
วัดจอกก้อ จังหวัดมุกดาหาร หลวงปู่พยายามเขียนขึ้นด้วยความอดทนอย่างดี  
ยิ่ง มีเนื้อหาสาระอรรถรสละเอียดลึกซึ้ง เหมาะสมสำหรับนักปฏิบัติธรรมผู้สนใจ  
ครั้งแรกพิมพ์ขึ้น ตัวหนังสือเล็กอ่านยาก ครั้งนี้ ท่านอาจารย์ สวรรณหงส์ ได้ใช้  
ความพยายามขยายตัวหนังสือให้โตขึ้นมาหน่อย เพื่อให้ท่านง่าย ทั้งหมดเป็น  
ลายมือเขียนของหลวงปู่ไม่ได้ต่อเติมอะไรเลย เพราะคณะศิษยานุศิษย์พิจารณา  
เห็นร่วมกันว่า จะคงลายมือไว้ทั้งหมด เพื่อให้ลูกหลานได้ดูของจริง ก็หลวงปู่  
ก็มรดกอันล้ำค่าไว้ให้พวกเราได้อ่านและศึกษา หนังสือนี้ให้ค่อยๆ อ่าน แล้ว  
พิจารณาคำไม่ได้ด้วยจนเข้าใจทั้งหมด จะได้รับประโยชน์อย่างมาก ทำให้เรารู้  
อะไรต่าง ๆ ขึ้น เพราะหลวงปู่ท่านเขียนขึ้นด้วยความรู้จริง เห็นจริง ไม่มี  
สิ่งเคลื่อนไหวแคลงสงสัยในคำสอนธรรมคำสั่งสอนของ องค์สมเด็จพระสัม  
มาสัมพุทธเจ้า

การพิมพ์ครั้งนี้คณะศิษยานุศิษย์ ได้ร่วมกันพิมพ์ขึ้นถวายหลวงปู่ จะได้  
แจกเป็นวิทกาทานแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป ด้วยความดีความชอบทุกๆ ฝ่าย  
ขอให้หลวงปู่ของพวกเรา จงมีอายุยืนเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรแก่พวกเราสืบศิษย์  
ทั้งหมดทุกคน และขอให้ทุกท่านที่อ่านขอคัดลอกนี้แล้ว จงเป็นผู้มีดวงตาเห็น  
ธรรม อันสว่างแจ้งประจักษ์ ในคำสอนธรรมของพระบรมศาสดา และบรรลุ  
ลัทธิธรรมตามภูมิปัญญาของแต่ละท่านเทอญ



( สมาน แสงศรี )

วัดธรรมบูชา เช่นแอนโตนิโอ เกกซัส อเมริกา

ในนามคณะศิษยานุศิษย์

๑๒ ธ.ค. ๒๕๓๑

# ดัชนีสารบัญ

## สารบัญ

|                                |    |
|--------------------------------|----|
| ใจ                             | ๑  |
| เจตนา                          | ๗  |
| ธรรมชาตินิตยัตตปัญญา (ทำสมาธิ) | ๑๑ |
| นิมิต                          | ๑๒ |
| สังขาร                         | ๒๑ |
| การขยายสมาธิ                   | ๓๐ |
| คำสอนธรรม                      | ๓๔ |
| แต่เพียง                       | ๔๐ |
| ไตรสรณคม                       | ๔๒ |
| มโหฬาร                         | ๔๘ |
| กบเผ้าดอกแก้ว                  | ๕๒ |
| เอกะนิภาต                      | ๕๖ |
| พระโสดา - พระโสดัน             | ๖๐ |
| อิตตวาทะปาฐก                   | ๖๖ |
| ดอกแก้วโต้ง                    | ๗๐ |
| อรหัตตมรรค                     | ๗๓ |
| ฉัมมวิจยยะ                     | ๗๔ |
| โศกุตตาระตัมภา                 | ๗๕ |
| สรรพกิจเลส                     | ๗๗ |
| ช้างมือทำนา - ช้างปากทำนา      | ๙๑ |

|                       |     |
|-----------------------|-----|
| เอกจิต - เอกธรรม      | ๙๕  |
| อำนาจอิทธิสัจจะ       | ๙๙  |
| นักปราชญ์ - นักเปรต   | ๑๐๓ |
| อำนาจไตรโลกชน         | ๑๐๕ |
| ฉ้ามัคคิธรรม          | ๑๐๗ |
| ทะเลหลวง              | ๑๑๑ |
| ข้ามทะเลหลวง          | ๑๑๕ |
| เส้นผมบังภูเขา        | ๑๑๗ |
| ลุ่มมุตินัญญุต        | ๑๑๙ |
| ข้อวัตรจักรกลแกงไม่มี | ๑๒๓ |
| ทะเลมืด               | ๑๒๕ |
| โลกภายนอก - โลกภายใน  | ๑๓๐ |
| ข้ามทะเลใจ            | ๑๓๓ |
| ดำไว้ใจ - ใจ          | ๑๓๕ |
| ปัญญาจักขุ            | ๑๓๖ |
| โลเป็นโลตาบ           | ๑๓๘ |
| ลุ่มมุตติและวิมุตติ   | ๑๔๑ |
| ธรรมชวนคิดพิถีปัญญา   | ๑๔๓ |



# ใจ

๑ ใจเป็นมรดกมาตั้งแต่เกิดอำมรพร ศาสตร์ใจก็มีใจเป็น  
หัวใจ กาลเวลาเป็นมรดกใช้รอบใจเท่าที่ควร เว้นไว้แต่ในสมัย  
ชาตสันติภาพ พลมลมิถิลิกาลจนเกินเหตุเคลื่อนไหวไม่ได้ ใจก็ใช้  
ไม่ได้ตามประสงค์ สำหรับกาลเวลาที่ได้รับเหตุนั้นในทางดีทางชั่ว  
ก็มีใจใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะมิได้เป็นเหตุภายนอกเห็นเป็นเจ้าก่จากกร  
มิได้เป็นเจ้างานเจ้ามือเจ้าแต่ง มิได้เป็นเจ้าเหตุเจ้าผล ไม่รับไม่  
ปฏิเสธด้วยซ้ำ ส่วนผลมารับแล้วก็ไม่หนีจากเหตุตามธรรมชาติไม่  
ล่าเอื้อน ก็ค้นหาเจ้าเหตุภายนอกคือหาเหตุใจนั้น ใจจะรู้ตัว  
หรือไม่รู้ตัวก็มิได้เป็นปัญหา ส่วนที่ได้รับผลตามส่วนควรค่าของ  
เหตุ ก็สร้างให้ดีและชั่วขึ้น

ศาสตร์ใจก็มีใจเป็นหัวใจก็จริง แต่ทั้งสร้างและอันหลักเหตุ  
ผลไม่ต่าง ๆ กันตามความเห็นของใจ พร้อมกับที่ยังอันด้วย ใจต่าง ๆ  
ศาสตร์ต่าง ๆ กลายเป็นการประชันขันแข่งกันไม่ในตัวอย่าง แม้เป็น  
ศาสตร์เดียวกันก็ตาม ก็แตกแยกในกาลก็ไม่ได้เป็นกลุ่ม ๆ เป็น  
พวก ๆ ตามความเห็นของตน ๆ ต่างก็กล่าวต่อกันว่า ห่อหุ้ม  
ตัวนี้ไว้ คือความหมายของธรรมอันอยู่ในศาสนานี้ต่าง ๆ กันบ้าง ผู้  
มีกิเลสเป็นเจ้าหัวใจน้อยก็มีความหมายในธรรมอันน้อยแยกเพียงไป  
น้อย ผู้มีกิเลสมากก็แยกเพียงไปมาก

ส่วนทางพระพุทธศาสนาเป็นพระพุทธศาสนาที่ทรงเหตุผลลึก



ซึ่งมาก ทุบยี่สิบหลักตัดสี่หกรวมดิ้นไว้แปดประการ เป็น  
 ศาสน์การผูกขาดไม่ลงธรรมมาสน์ เป็นแฉ่นเป็นมันทัดเป็นกระ  
 จกเงา เป็นมาตราตอลเป็นมาตราวัดระยะไว้ ให้บรรดาท้าวหน้  
 เป็นนักบวชผู้สำเนียงกทอนใจแล้วทวนด่า ธรรมเหล่าใดเป็น  
 ไปเพื่อความประกอบทุกข์หนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อสะสมราคะโทสะโมหะให้  
 ทักหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความไม่สิ้นโดยสิ้นด้วยของมัวโดยชอบ  
 ธรรมหนึ่ง คือมีให้แล้วก็หลุดได้หนะพืดหนึ่ง สองข้อนี้รวมเป็น  
 ข้อเดียวกัน ๆ เป็นไปเพื่อความหลุดใหญ่เป็นเจ้าหัวใจคืออามิส  
 หนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความดุดคัลด้วยหมู่คณะจนไม่รู้จักวิเวก  
 ทำสมาธิวิปัสสนาหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความเกลียดกันเห็นแก่กันแก่หลั้ม  
 หนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความเลื่องลวกในวิสัยหนึ่ง ๆ ธรรมจำ  
 พวกที่ปรากฏมานี้แหละมิใช่ธรรม มิใช่วินัยมิใช่คำสอนของพระบรม  
 ศาสดาทันทีเลย ๆ นี่เป็นเครื่องตรวจดูและตัดสิ้นได้ แต่ตัดสิ้น  
 แล้วบังเกิดอะไรขึ้น ตัวมันเกลียวอยู่กับสัญชาติว่าถูกตัดก็ใช้ไม่  
 ได้อีกละ

ตบกันทัม ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อคลายกำหนด ไม่  
 อ้อมใจในการมารวมเป็นต้นหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความไม่ประ  
 กอบทุกข์คือไม่ย่นหาเดี้ยวอำภักทิมหรือไม่ว่างกเลศเหมือน  
 ใยคุมเป็นต้นหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อสิ้นโดยตามมีตามได้มาที่เห็น  
 ธรรมหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อรักความสงบวิเวกหนึ่ง ๆ เป็นไป  
 เพื่อความเพียรพยายามไม่ให้บาปเกิดขึ้นในสันดาน ละบาปที่

เกิดขึ้นแล้ว พยายามให้บุคคลเกิดขึ้นในสันดาน เพื่อรวมกัน  
บุคคลที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความเลื่อม  
งวบลในปัจจุสัจหนึ่ง เหล่านี้แหละจะเป็นคำสอนของ พระสัมมา  
สัมพุทธเจ้าทั้งหลายนั่นแหละ (โคตมัสุตระ)

นอกจากนี้ยังมีเครื่องตัดสินและพิสูจน์อีก ที่เป็นธรรมวินัย  
อันไม่แปลกปลอมได้นั้นแหละเป็นพระธรรมวินัยเบื้องต้นของพระ  
พระพุทธเจ้าศาสนา พระมหาจรรยเบื้องต้นที่ควรเชื่อได้ก็ว่าได้ คือ  
ผู้บรรลุอารมณ์เห็นเอง อารมณ์ในพารัตน มโนสรวลีทอในพารัตน หัม  
แต่พระโสดาบันขึ้นไป แต่ก็มิชอบเรตอีก จะบัญญัติเอาเอง  
ตามอัตตะโนมัตของกิเลสก็ไม่ได้ ต้องทวนดูใจของตนให้ชัดเสีย  
ก่อนว่าเราละโทษะไมหะรอบเจ้าตัวเราไปจากขันธะสันดานหรือไม่  
เชื่อพุทธัมมสังคและมรรคผลนิพพานจริงหรือไม่? หรือหากสงสัย  
ดูบคลำอยู่ในศีลพรตและวัตรรอบตหอันกำลังปฏิบัติอยู่? การ  
ถือตนถือตัวไม่ยอมจำนน ต่อเหตุผลที่ตกผู้อื่นตั้งเตือนด้วยพอ  
เหตุพอผลแล้ว ยังก้าวร้าวในใจอยู่หรือไม่? หรือไม่มีเลบ?   
ยังพอใจล่องละเมียดศีลหวัอยู่ดอกหรือ? ยังพอใจคบมิตรชั่ว -  
อยู่หรือประการใด? อบรมมารที่โง่งมเห็นโทษพอแล้วหรือยัง?  
เว้นได้โดยเด็ดขาดในทางเรตนาของใจหรือไม่? ไม่เอาลัทธิพราหมณ์  
และศาสนาอื่น ๆ มาปะปนกับพระพุทธศาสนาแล้วเคารพหมิ่นอปะปน  
กันไม่ลุ่มสับสนหวัหรือประการใด ๆ การจองแวงและผูกแวง และ  
แข็งลำตัวและมเหยในใจและออกปาก ชาติจากขันธะสันดาน

ไปแล้วหรือไม่ ๑ การถือฤกษ์ยามดีในไสยศาสตร์ต่างๆ มาด  
จาก หินชะงัดหาไม่แล้วหรือยังอยู่หนอแล ๑ การปฏิบัติศีล  
ธรรมจนจบ อาบิสอยู่ หรือเพื่อพ้นทุกข์ในสังสารโคจรแท้ ต้องรู้  
จักตนให้ชัด ๑

ถ้าหากว่าเห็นสิ่งเหล่านี้ได้เด็ดขาดแล้ว ในธรรมอันตบ  
กัมมัฏฐาน ก็เป็นธรรมอันอันมีประมาณเอาเป็นกฎเกณฑ์ได้ จัด  
เป็นผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบในเบื้องต้นรอบพระพุทธศาสนาได้แล้ว จะ  
ก้าวหน้าด้านความปฏิบัติจิตใจให้สูงส่งต่อไปพระนิพพานได้ไม่มี  
อุปสรรคทางใจให้ถอยหลังเลย

อันผู้บารมียังอ่อนอ่อนหรือยังเป็นดอกบัวอยู่ใต้เท้า จะมี  
บทบาทชักชวนให้เคารพรัก ปฏิบัติพระพุทธศาสนา ลักเพ่งใจ  
ก็อ่อนเป็นไปไม่ได้ยาก เพราะบุญเก่าอันน้อยนิดไม่สามารถกล้ำกลืน  
และเพิ่มพูนได้ยังไกลริบหรี่ ๑ อ่อนรอบฟ้ารอบดิน วิญญาณบริสุทธิ์  
ยังสนิทอยู่กับมืดโลกกันตมรก โลกกันตมรกมมืดในปัจจุบันนี้ทันตา  
ไม่ได้ชื่อใดใดในใจที่ไกลไกลอันใด ตั้งอยู่รอบหัวใจของคนที่  
ว่าไม่มีบุญไม่มีบาป ไม่มีมรรคผลนิพพาน ตายแล้วก็สูญไม่  
ทั้งหมั่น ย่นย่ออยู่หน้าได้ยอด้วย

ความเห็นดิ่งลงไปในทางเดียวอันนี้หนักมากกว่าแผ่นฟ้า  
แผ่นดินแล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ใด ๆ ก็ดีมา อธิบาย  
เทศนาสอนออกก็สอนไม่ได้ ดิ่งลงไปในทางดีก็เหมือนกัน ดิ่งลง  
ไปในทางชั่วร้ายก็เหมือนกัน เจ้าตัวเท่านั้นจะเห็นชัดเองอันพร้อม

ด้วยเหตุผลโดยเนืองส่วนตัว การขี้แรงแห่งเหตุผลให้กันฟัง และ  
ผู้จะปฏิบัติตาม มันเป็นคนละเหตุละผล เป็นคนละรสชาติ  
หรืออาหารต้องรับเองนั้นเอง หิวหอนๆเอง ท่านผู้อื่นทำแทน  
ไม่ได้ ไม่เหมือนงานภายนอกเลย

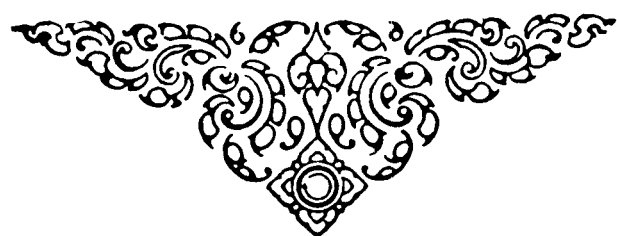
แม้งานภายนอกก็ดี ท่านผู้อื่นทำแทนได้ก็ยังไม่ถึงหย่อนอีก  
บางที่ทำได้กว่าเราไปอีกบางที่ทำพอเสมอเรา บางที่ทำได้ไม่กว่า  
เรา เพราะหลายอย่างก็ ๑ ถ้าในปรมัตถ์แล้ว เราทำให้เรา  
ก็สื่อทำให้เรานั้นเอง เช่นลูกศิษย์ทำข้อวัตรให้อาจารย์ จะว่า  
ทำถวายอาจารย์ได้ดังก็ไม่ได้ถูกอีกละ ก็ข้อวัตรของลูกศิษย์มีละ  
วัตรของลูกศิษย์จะเจริญแก่ลูกศิษย์ เรียกได้ว่าลูกศิษย์ทำให้  
ลูกศิษย์อยู่โดยตรงๆแล้ว ถ้าลูกศิษย์ไม่ทำถวายแล้ว ลูกศิษย์  
ก็เป็นอัมฤตทุกกฎไม่ถูกกับพระวินัยของลูกศิษย์อีกในตอนนี้  
ไม่เห็นหลักเดิมอยู่แล้วทำดีก็ทำให้ตน ทำชั่วก็ทำให้ตน ๑ ถ้า  
หากว่าลูกศิษย์ทำด้วยความไม่พอใจ รสชาติความไม่พอใจนั้นก็  
อยู่กับใจของลูกศิษย์ ไม่ได้มาเป็นรสชาติอยู่กับหัวใจของอาจารย์  
เลย แม้อาจารย์จะดักใจทบทวนใจลูกศิษย์ได้ก็ตาม ว่าการทำของ  
เธอทำด้วยความพอใจก็ดี ทำด้วยความไม่พอใจก็ดี ก็เป็นหลังปากลิ้น  
ข้างเรา เราล้อมรู้ใจเราก่อนเราทาบเราแล้ว การดักจิตดัก  
ใจจึงเป็นทีหลังของผู้ถูกดักไม่สำคัญอะไรนัก

การดักจิตดักใจของตนเอง ล้อมเป็นภาวนาอยู่ในตัว ทอห  
กฤษฎี เป็นจิตตารมณ์สวากขมฐาน เพราะจะได้รู้ทั่ว เดี่ยวนี้

มีกมจิตก พละบาทกจิตก วิหังสาจิตก หรือไม่วะ ถ้ามีหรือไม่มี  
จะได้อะไร เมื่อรู้ว่ามีจะละด้วยวิธีใด ก็จะได้รู้ด้วยวิธีนั้น บรรเทา  
หรือไม่มีก็จะรู้ได้ หรือขาดไปแล้วไม่ทำเว็บด้วยวิธีใด ก็จะได้รู้ด้วย  
วิธีนั้น ทำเว็บกันด้วยวิธีใด ก็จะได้รู้ด้วยวิธีนั้น การพิจารณา  
จิตในจิตนี้ จะปฏิเสธไม่ได้ ถ้าปฏิเสธแล้ว การพิจารณาจิต  
ก็ไม่สมบูรณ์ จะเป็นจิตบริสุทธิ์ไม่ได้ยาก เพราะขาดจิตตาม  
ป็นกรรมฐานอันไม่สมบูรณ์

พระอรหันต์จำพวกเดียวจะไม่ลำบากกับจิต เพราะจิต  
สะอาดดีพอแล้วจิตมิได้ปะทะกับเหตุผลใดๆทั้งสิ้น เพราะ  
เหนือเหตุผลไปแล้วปราศจากกิเลส มิได้รักมาจิตคุมจิตอยู่  
เหมือนคนคุมหนักโทษ เมื่อใดเลศคือความหลง ไม่เข้าไป  
ติดถือเอาจิตเป็นตนๆเป็นจิตแล้ว อุปาทนอวิชชาตัณหา  
สมุทัยทกกรรค์ตั้งอยู่ไม่ได้ สมมุติก็ทรงสมมุติตามเคยไม่  
มีใครไปจับมันลักได้ลักถอนเอาเป็นเจ้าของ แม้ธรรมะ  
อันละเอียด ก็ทรงวิมุติตามเคย ไม่มีใครไปจับไปปล้นไปลัก  
ได้ลักถอนให้เป็นกรรมเป็นวิบาก เป็นอัญญาจักร ญาจาจาอะไร  
ก็จับกันไม่ได้มีปัญหาย่อยอันจจาอีก ๑

จึงจบก่อนในตอนนี้ อนิจจา ฯ



## เจตนา

๑ ผู้ปฏิบัติพระพุทธรักษา ล้อมเป็นไปตามเจตนาของ  
ตน เจตนาเป็นแม่เหล็กดึงดูดสำคัญมาก เจตนาว่าโดยย่อก็มี  
สองจำพวก จำพวกที่ต้องการพ้นทุกข์ในสังสารโลกล้อมเป็น  
โลกุตระเจตนา เจตนาหนึ่งแล้วไม่มีที่หนผู้ใดจะรับรองเจตนาได้ จะ  
แท้จริงประการใดก็ต้องเอาเจ้าตัวเป็นพยาน เว้นไว้แต่พระอรหันต์  
ที่ทรงเจโตปริยญาณเท่านั้น จะรู้จักเจตนาของกันผู้อื่นได้โดย  
ชัดแจ้ง เหลือออกนอกคาดคะเนเดาได้แต่ๆๆกันนั้น และ  
ก็เดาผิดและเดาผิดนั้นแหละเป็นส่วนมากนัก

ถึงแม้ว่าจะเจตนาพ้นทุกข์ในสังสารโลบจริงจับก็ดี แต่  
ทว่าปฏิบัติผิดก็เห็นเข้าอีก สิ่งจะเย็นหมั่นเพียรสักเพียรไรก็ตาม  
ถ้าปฏิบัติไม่ทางผิดแล้วก็ไม่คุ้มค่า ไม่สามารถบรรลุธรรมชั้นสูงได้  
โดยง่าย เช่นเจริญกรรมฐานไม่ถูกต้องก็เป็นต้น และชั่วช้า  
ต่างๆมากมาย หรือขาดพระอาจารย์ที่ปฏิบัติถูกต้องปฏิบัติชอบแนะนำ  
หรือขาดกัลยาณมิตรสหายที่ดีไปลุ่มใจให้ และสถานที่ไม่อำนวย  
ขัดคัดผิดเงื่อนไขไม่ หรือหาเกลื่อนกล่นเกินไปไม่วิเวกสงบ  
คลุกคลี

จะอย่างไรก็ตาม เมื่อผู้หวังพ้นทุกข์ในสังสารโลบแก่แล้ว  
สิ่งที่ขัดข้องภายนอกแล้ว ล้อมเป็นเรื่องเล็กน้อยไป เพราะจะชัก  
หรือเรื้อรังไม่มีการถอยหลังเสียแล้ว หนักก็เอาเบาสู้ สู้ทั้งนั้น

เพราะตีความหมายว่าสู้กับกิเลสขอลาทน กิเลสหนักหน่วงสู้ในสิ่ง  
ที่ไม่ควรสู้ มันชวนดวลในสิ่งที่ไม่ควรดวล มันมีมาามากกว่า  
ล้านๆ เท่า แต่ก็ไม่เลี้ยวสู้รอบสัตบัญญัติไม่ได้ ที่ว่ามาไม่  
เหมาะสมเป็นรอบจริงถูกทอดอยู่แต่ดึกดำบรรพ์แล้ว ไม่ต้อง  
สงสัย

เจตนาโลกุตระชนะเจตนาโลกียะไม่ไม่รบดกัน ปัญหาของ  
โลกียะจะรวมผลมาจากไหน ก่อนจะเลื่อมใสในโลกุตระแล้วก็มีใช้  
ต้นข้าว เป็นอจาระศรัทธาอยู่ในตัวแล้ว เห็นภัยเกิดแก่เริ่มตายวิ  
โยคพลัดพราก จึงมาทะสาะพัดแข้งใจอยู่มิได้คุณเขื่องพอที่จะลืมใจลืม  
ธรรมลืมตัวลืมตนอะไรเลย ความเพี้ยนในโลกใดๆก็ผลองไม่พ้น เป็น  
ตัวดีลสมาธิปัญญากลมกลืนเป็นกองทัพรหมสามัคคีอยู่ มิได้แตก  
แยกกันไปเท่ตู่เท่หีบภายนอกที่ไหน ยิ่งสำเหนียกพิจารณาติดต่อ  
เนื่องๆ สติปัญญาก็สูงขึ้น ผนตกอยู่น้อยๆ แผ่นดินก็ชุ่มน้ำก็เย็นขึ้น  
ยิ่งขึ้น ภาวนาไม่ร้อนหนาวรบกวนไม่ได้ก็ตบแต่งด้วยน้ำ พิ  
จารณาไตรลักษณ์เห็นมรรจักร์แจ้งพร้อมกันลมออกเข้าอยู่ พร้อม  
ด้วยสติปัญญาก็ไม่สั่นเดาคาดคะเนไม่เวียนแบบ เห็นแบบดลกลม  
กลืนกันในปัจจุบันของธรรมและจิตติดต่ออยู่ไม่มีอันใดก่อนไม่มีอัน  
ใดหลัง เป็นพลังจิตพลังธรรมแน่นหนาแน่นคง ตัวหลงๆหลงๆ  
อวิชชาตัณหาอุปาทานเป็นต้น มันจะรับกับสุขทุกข์ สวรรค์ของชั่วมา  
จากที่ใดไหนอีกแล้ว ขอแต่ว่าเชื่อธรรมเชื่อวินัยเชื่อจิตเชื่อใจเชื่อสติ  
เชื่อปัญญา ตอมน้ำให้พออย่าได้สงสัยเลย ความหนาบความคลาความหลุด

ความพินิจไม่ต้องร้องเรียกหาก็ได้ ๑

อันหลักคือนามปรารถนาคำพอกผู้ห่อสมมทหรือมรรพชในพระ  
พุทธศาสนา แต่มีได้มีเจตนาพินิจทุกกระโดยด่อนใหม่จับันชาติ เพราะ  
เหตุใดหนอ เพราะเหตุว่ามาระวังในชาติก่อนยังอ่อนอยู่มากนัก ไม่  
สามารถจะทนในปัจจุมันชาติให้แข็งแรงแก่กล้าได้ ก็ต้องจำเป็น  
อันดีในมาากันกลลวอยู่หนอเอง เจตนาและความหวังพอเมื่อนิสสัย  
พอใจเลื่อมใสในอนาคตตะกาล ในอนาคตตะกาลเมื่อถึงนั้นเทอญ  
ดังนี้เสมอๆ แต่ก็มีดีกว่าที่คนผู้เลื่อมใสศรัทธาจักสงสัยว่าไม่มี  
มาปไม่มีบุญอันหาประมาณมิได้ และยิ่งดีกว่าที่คนผู้เคารพนับถือนอก  
จากศาสนาพุทธไปอีกเรื่อง ที่คนผู้อื่นเอามาขึ้นปรารถนาไว้

ในนี้จึงเอาเรื่องจำพอกที่คนผู้อื่นมาปรารถนาไว้ จะไม่เป็นอวดดี  
ลกตนะฆ่ากันดอกหรือประการใดละ คำว่าธรรมก็ต้องลกอชาหรณกล่าว  
ข้อไม่แข็ง เราไม่ออกซื้อพรรคพวกบุคคลเป็นกระไม่กระเทือนเลย แม้  
สิ่งอย่างนั้นเรื่องดีเรื่องชั่วก็มีทั่วไปในคำสอนของพระพุทธศาสนา ประ  
วัติที่ใดเดี๋ยวนี้ประวัติพระวชิระ มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นต้น เรื่องที่  
เลอทราบก็มีเรื่องพระเทวทัตเป็นต้น ๑ พระบุคคละมีบุญด้วย ก็กล่าว  
สิ่งจำพอกบุคคลทั่วไป เรียกว่ากล่าวตามเป็นจริงมิได้ดูหมิ่นกล่าวเท็จ  
เพราะทางใดดีที่คนผู้ต้องการดีจะได้พยายามปฏิบัติเอา ถ้าจะปรารถ  
อันใดก็ไม่ได้ เกรงจะมีจิตใจแต่ผู้ขบขั้ว คนดีก็สืบโลกไปไม่ได้  
คนชั่วมาบารบก็ถอนตัวมาเป็นคนดีได้ เพราะเห็นโทษในชั่วของตน  
คนชั่วก็มาจากคนดีเพราะยังไม่แน่วหน ไม่เหมือนพระโสดาบัน



# ปฏิปที

๑) เราละพระราชาสมาบรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา เป็นทศพลภายในมโนคนค่ามากแล้ว พร้อมทั้งเพศก็เป็นเพศสูง พร้อมทั้งเป็นเพศชุกของตนเอง และท่านผู้อื่นที่มีนิสัยดีให้ ชวนพิจารณา อันคำสอนของพระบรมศาสดา ก็มีบุญคุณกับ มรีอติ ปฏิปที ปฏิเวธ พร้อมทั้งเหตุสัมปะทาอันถึงพร้อม ด้วยเหตุบุญบารมีในทางโลกุตตระ พร้อมทั้งผลสัมปะทาอัน ถึงพร้อมด้วยผลบุญบารมีในทางโลกุตตระ ไม่มีศาสนาใดๆ ในโลกนี้และโลกอดีตและโลกอนาคตที่เทียบเคียงได้ มิได้ ทรงสรรเสริญเท่าไรทั่วถ้วนทุกโอกาสให้มานะแก่กล้า บรรดาตาม อรรถกถาไม่ตาย

เราทั้งหลายได้มาประสัมพบเห็นพระพุทธศาสนาแล้ว พร้อม ทั้งทานอกและตาในคือมีสัญญาเป็นโคชชะตาอันมีระเสริฐศรี รัก ปฏิปทีบอกคุณทวิจณสิ่งที่สุดทกขโดยชอบมีหวังให้เน้นเข้าเพทะ เหตุว่า เราเป็นมนุษย์เต็มภูมิมีได้มากพร้อม ไม่ได้เป็นน้ำไม่เสีย จริตผลิมนุษยอันใดเลย บัจริยเครื่องอาศัยของบรรพชิต พระบรมศาสดา และพระอริยะสาวกทั้งหลายเหล่านั้น ก็ได้ ทรงพระมหากรุณาช้คุณ ได้ทรงจัดแจงเตรียมพร้อมบุญบารมี ไว้ให้พวกเราเร็วมีเร็วแล้ว เป็นของทิพย์อยู่โดยตรึงแล้ว คือจิวร ปิ่นทมาตร เสนาสนะ เกลีย เหล่านี้ทั้งหลาย

พวกเรามีหน้าที่ทางเดิวดือ สร้างน้ำให้สะอาดในสรรพ  
 ทางกาลทุกๆ ส่วนพอควรแล้วทั้งหน้าเสา หรือมริโกดโดย  
 เคาพเท่านั้น ฝ่ายจิตใจที่สภมรกโสมมด้วยไฟราคะไฟโทสะ  
 ไฟโมหะนั้นเป็นไฟอันร้อนเผาผลาญกว่าไฟธรรมดา ธรรมวินัย  
 อันจะระงับนั้นแลหา พระองค์และพระอริยสงฆ์ก็ได้ทรงสั่ง  
 และสอนไว้ให้พวกเราเรียบร้อยแล้ว ไม่สูญไม่หายไปในหน  
 ใดจะเทียบกับการรักษาโรคภายนอก ก็เย็นจำหนั่มอกวิธีใช้  
 ไว้ในรวดหรือหอกรวด ตลอดจนห้องช่องมรินทรณ์แล้วทุกๆ  
 ประการ พวกเราเอามาใช้ให้เหมาะสมกับตน หรือไม่เหมาะสม  
 กับตนก็ต้องขึ้นอยู่กับพวกเราเท่านั้น เพราะเหตุว่า พระบรม  
 ศาสดาได้พึงโทษพระองค์เองว่า ตอนนั้นตอนนี้ เราก็มิได้  
 บอกเราก็มิได้สอนมิได้สั่งมิได้เสียไว้ให้แก่นนชเฑธดา มารพรม  
 อ่อมเป็นความบกพร่องของเรานั่นๆ นั้นๆ พระองค์มิได้  
 พึงโทษพระองค์ มิได้สั่งเสียในพระองค์ด้วยประการทั้งปวง  
 เลล จึงเรารู้สึมน่าที่เสสสะนิพพานไม่แบบเย็นเยือกสิ่งเหล่านี้  
 เราทั้งหลายจะไม่หวนเอามานึกมาคิดบ้างดอดหรือประการใดๆ  
 ส่วนผู้เขียนพิจารณาตามกิลเลสอัสตะโนมัตของเจ้าตัวว่า ควร  
 เอามานึกคิด เพื่อบอกคุณพระธรรมอันไม่ออกตัญญู และจะได้  
 สืบลึกลงถึงใจอันไม่มีประมาณได้ พร้อมทั้งทรงธรรมสังเวชไม่  
 มีประมาณด้วย

อนึ่ง มักจะได้ยินบ่อยๆว่า การปฏิบัติอัสตคัตลามาก

แล้วสหภาพมาตราไปหาเที๋วอติคน ผู้เรียนนอนเรือหาหลาย  
วันก่อนมูรธาตริมาหมานมาบ๊อง อ้อมมูได้บ้างในส่วนนี้ จึง  
คะนองมือเรียนได้

บางรายทำท่าทำทางเป็นผู้เคร่งครัด อลาภจะไปหา  
อาจารย์ผู้ใดดๆหาดๆ พอได้เรียนอย่างนั้นก็ได้ไปหาจริง ๆ  
พร้อมทั้งนอนไม่ทนมาด้วย แต่พอไม่ถืองดค์ท่านแก่แล้ว ไม่  
ก็เดือนไม่ก็วันก็กระเด็นออก อากาศไม่เหมาะพอดีสำหรับ  
หาๆมรียาล และบางทีบางรายไปหาองค์ท่านใดไรใดไปไม่  
เหมาะสมอดันตุกะวัตร ถูกองค์ท่านไล่หนีในวันนั้นก็มิไป  
ดูแต่ไปมเพื่อไม่หนักหนาอะไรนักเพราะเขาไม่อาตริยมีจจะสิระอง  
พุทธศาสนา พระเถรเพื่อนนี้เป็นรองลำบากมาก เลื่องลือ พระ  
เถรเป็นหัวจักรรองชาวโลกด้านธรรมะ ถ้าไม่เพื่อก็คือเป็น  
เขตบุญรองโลกทุกยุคทุกสมัยได้ เป็นหาบุญเป็นเขต-  
บุญรองโลกได้

เป็นหาบุญเป็นเขตบุญรองโลกได้นั้น สุปญฺธิ อชฺฐปญฺธิ  
ญานะปญฺธิ สามะจิปญฺธิ เท่านั้น ที่เอาเป็นกฎเกณฑ์ได้ มิ  
ได้หมายลุ่มลุ่มหั่นนอกออกจากนี้ไปทางใดเลย เมื่อเป็น  
ดังนี้ก็น่าพิจารณามาก ดินที่ควรทำนาทำสวนได้ก็ร่นอยู่  
กับลุ่มลาดเลือก ไม่เป็นหน้าท้นและสวนจะไปไปมามาหา  
ร่อนเร่เลกหาคนมาเอาตนเป็นนาเป็นสวนในทางตงทางอ้อม  
ลิกหรือตั้นด้วยประการใดๆเลย สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่จะพิจารณา

ให้ชัดแจ้งมีนั้นแล้วจะตีความหมายมกง่ายไป อะระยาก็จะ  
ว่าเรตบุณนาบุญไปเหลือเจ็ช้มา

เรตบุณนาบุญยังมีอีกที่เล็อกได้ และก็อยู่ใกล้ๆ โดย  
เฉพาะ คือเรตบุณนาบุญอยู่ที่ใจตนเอง เรตบาปหาบาปก็อยู่  
ที่ใจ ถ้าหากว่าใจไม่ระกอบด้วยสติปัญญา ก็จะไม่สม  
ประสงค์ได้ก็จะไปพบแต่เรตบาปหาบาป ใจจำเริญจะได้  
อบรมมันนิสัยเสียกับท่านผู้เป็นบัณฑิตโดยแท้ การแสวงคม  
บัณฑิตเป็นของจำเริญเย็นไม่ได้ ในทางพุทธศาสนาจึง  
สั่งสอนให้คนบัณฑิต บัณฑิตภายในก็มีอีก ๕ ประการคือ  
ที่ปราศจากกามะวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก มัจฉะ  
ระจิตนั้นแหละเป็นบัณฑิต ๕ ประการคือที่ตรงกันข้ามที่  
จำเริญนั้นแหละเป็นตัวมารมาไวมาเสีย

๕ ประการที่จะมารมาเสียได้บ้าง ก็จิตที่กำลงอยู่ใน  
อบคณานเปื้องต้นไป หรือกำลงพินิจหรือเพ่งเพียรวิปัสสนา  
ปัญญาอันใดอันหนึ่งอยู่ เช่นเพ่งอนิจจะตาอันไม่เที่ยงแห่งสัง  
ขารเป็นต้น ๆ ส่วนพระสุปฏิปันโนพระโสดาบันนั้น พยาบาท  
และวิหิงสานั้นขาดไปแล้ว กามะวิตกเหลืออยู่บ้างก็จริง แต่ไม่  
สามารถล่อลวงเกินจากภรรยาและสามีของตนในชาตินี้ถึงขั้นถึง  
แม้ท่านจะหงุดหงิดด้วยรสชาติความโกรธบ้างก็จริง แต่ก็มี  
ได้จงบเรวว่าจะเบียดเบียนเลย จึงยังเย็นได้ว่ามีอดะบาปมา  
มีได้ผิดขัดแล้ว อดะบาปมีนั้นเป็นบาปของโลกียะฝ่ายชั่วต่ำ

เลวทรามมาก ความผิดของบุญเป็นในเพียงเล็กน้อย ผล  
ของกรรมอันต่ำช้าไม่สามารถจะตั้งท่านไม่ลงได้ คล้ายกับความ  
ผิดไม่ถึงขนาดเมื่อหนักเมื่อเบาไม่ได้ศีลธรรมแท้แน่นอน

เรื่องร้องจิตใจเป็นรองสำคัญกว่าสิ่งใด ๆ ในสกลกาลแม้  
จิตใจจะปฏิเสชาว่า ทุพเจ้าจะไม่รับผิดชอบร้องเจ้าตัวเล็ก  
เพียงใดก็ตาม บ่อมไม่ไม่รอดได้ เพราะเหตุใจจิตใจมิได้  
ไหลออกหนีจากใจไม่ทางอื่น เป็นธรรมชาติผู้ขาดจอบขาด  
อยู่ในตัว ไม่มีศีลกาลศีลวาจาจะไม่ไต่สวนและตัดสินให้ได้  
นิรันดร์พระพุทธศาสนาจึงทวนกระแสนั้นลงทั้งใจในทางดีและ  
ทางชั่ว อันเป็นมูลมรดกเดิมเก่า คือ สมาธิ ปัญญา กลายเป็น  
กองทัพรธรรมลงที่ค่ายใจอันเดิยวกันตัดสิน ตั้งมั่นรอมรู้  
แห่งเดียว ๆ



๓ ผู้ร้องพระปัจเจกโพธิ์ จะตีเสมอเหมือนผู้ร้องพระสัมมาสัม  
พุทธเจ้าก็ไม่ได้ก็ จำพวกผู้ร้องพระสัมมาสัมพุทธเจ้า  
จำพวกเดียวเท่านั้นเด่นกว่าพุทธะสามจำพวกข้างต้นมา  
จำพวกมักมรรภมักบ่าย พุทธะพุทธะนี้แปลว่าผู้ธรรมะ  
ทรงไว้ซึ่งผู้สั่งสมแปลว่าปฏิมาผู้เป็นต้น แต่ไม่อธิ  
บายให้กระจ่างซึ่งมีพระคุณต่างกันไปตามฐานะของธรรมะ  
ผู้รับหนักบ่อมทั้งไม่สนิท ๆ

# สังขาร

๑ คำว่าโลกๆที่พระบรมศาสดาทรงบัญญัติไว้  
มีเอนกปริยายมากนักหนาแท้ๆ ทั้งภายในนอกทั้งภายใน  
ไกลใกล้หยาบละเอียดประณีตสละม อติตอขนาดที่มีจรมันเลว  
ทรามต่ำช้า เพื่อให้สัมพันธ์คำที่ว่าเป็นผู้ไม่สงสัย  
รู้แจ้งซึ่งโลกไม่มีเหลือเศษใดๆทั้งสิ้นเลย บัญญัติโลกสาม  
สังขารโลกๆคือสังขาร สัตว์โลกๆคือหมู่สัตว์ โลกๆ  
คือแผ่นดินๆ เพื่มนอกสามารถเป็นหก มนุษย์โลกได้แก่  
โลกที่มนุษย์อาศัยอยู่นี้ เทวโลกได้แก่เทวามาพรหมชั้น  
พรหมโลกได้แก่ชั้นพรหมสิบหกชั้นๆ และก็มีอรูป  
พรหมอีกสิบชั้นๆ ยังมีบัญญัติอีก ชาติโลก ไทสะโลก โมหะ  
โลกๆ และกัฏฐาจุณกลั่นกลายใจเป็นโลกแต่ละอย่างๆทั้งนั้น  
ตาจุณกลั่นกลายลงมาเป็นรูปโลกๆ ใจเย็นลงมาเป็น  
นามโลกๆ

สิ่งใดที่ตกบัญญัติว่าเป็นโลกได้ สิ่งเหล่านั้นก็ถูกบัญญัติ  
ว่าเป็นชาติเป็นธรรมเป็นขันธด้วย เป็นสังขารธรรมด้วย  
เป็นสังขารขันธด้วย เป็นสังขารชาติด้วยอีก จริ่งตาม  
สมมติบัญญัติ จริ่งตามประมัตถ์อันลึกซึ้งด้วย จะคัดค้าน  
ก็ไม่ได้อีกละ สิ่งทั้งหลายที่พรรณนามานี้ตั้งแต่ต้น ล้วน  
เป็นเมืองขึ้นของธรรมฝ่ายไตรลักษณ์อีก ตามธรรมชาติ

รอบสังฆารโลก รอบสังฆารธรรม ไม่มีท่านผู้ใดไปบังคับ  
แต่บังคับเลย เป็นจริงมาแต่ดึกดำบรรพ์ ทั้งอดีตทั้ง  
อนาคตทั้งปัจจุบันด้วยผลภพระจำโลก ๆ

นักปฏิบัติ เพื่อขบขันชะลอความหลงของเจ้าตัว ใน  
ตอนนี้ควรให้รู้ตามเป็นจริงในตอนนั้นให้ชัดแจ้ง จะได้ไม่  
สับสนและลุ่มคล้ำ สิ่งใดที่รู้ตามเป็นจริงสิ่งนั้นย่อมเบาใจ  
เบาธรรม ถึงแม้ว่าถูกพาให้สำเหนียกภายหลังของกระแส  
จิตชวนคิดจำๆ ก็เป็นรองตอบเจ้าตัวได้รวดเร็วไม่ลากช้ารัด  
รัดมือเดียว เป็นขั้วมะขี้สัสมภาทาแตกน่านในธรรม ธรรม  
ฝ่ายเจริญย่อมไม่เป็นรองแสงลงใจๆ เป็นที่สยบตามสภาพ  
ของใจตัวมรดกเดิม การพิจารณาใจพิจารณาธรรมจับๆ  
จดๆ ไม่ได้ถ่วงไม่แถมดล เป็นการสั่งเสริมความมั่นคงให้  
ตติสสัย ไม่ถูกกับนิโรธสัจ เพราะนิโรธสัจเป็นรองควรทำ  
ให้แจ้งด้วยอำนาจของพระปัญญาญาณอันต้องแท้ ดมดล  
ตติสสัยมักง่ายย่อมไม่มีในคำสั่งและคำสอนของพระพุทธศาสนา  
แม้การงานชั่ววัตรเช่นกวาดลานวัดและล้างกระไดนเป็นต้น  
ถ้าทำจับๆ จดๆ มักง่ายเป็นการล่อแสดงให้เห็นภายในด้าน -  
ภาวนาอีก ไม่ต้องสังเกตท่านผู้อื่นสังเกตตนเองก็จะรู้ได้  
ดีพอแล้ว

ความแถมดลถึงวันใดๆ ไม่แถมดลถึงวันเท่าพระ  
พุทธศาสนาเลย วิชามักง่ายเกียจคร้าน จี้อัจฉริยะ จดๆ เห็น

แก้ตัวเหล่านี้ก็ดี วิชามฤค วิชาเจ้าชู วิชาผกเวรจอบเวรแก้  
 แค้นตลอดเอาแพ้อาษณะภายนอก วิชาหนึ่ง วิชามักใหญ่ไม่สูง  
 ให้เกินศักดิ์และชาติกำเนิดของตน วิชาสรวลสรวลทะเลอทะยาน  
 ใช้รองพร้าดวลการเลื่องลือหาว่าเป็นรองสั่นไหว วิชาโรคใจเรี่ยๆ  
 ไรๆ วางแผนหาอาชได้ใจอาณิส วิชามะจมวิชามะเจง วิชา  
 วจีวิญญูต์และมารภกเลื่อมเคือง หรือโอภาสเพื่อต้องการอาณิส  
 กันท่าหล่อน ทั้งหลายเหล่านี้ไม่มีในทางพระพทชดำสนหา  
 เลล ตรงกันข้าม แต่ผู้ชอบป็นเกลียวก็มีจนเกลียวขาด

พระพทชดำสนหาแก้แล้ว ต้องหนักไปเอนไปโน้มไปสนใจ  
 ไปในทางเพื่อหลุดเพื่อพ้นจากกิเลส เห็นใจเจตนาใดๆทั้งนั้น  
 เพราะเจตนาใดๆในโลกล้วนล้วนๆจะจิต ก็ไม่เท่าเจตนาพระ  
 จิตเดียวเพื่อพ้นทุกข์โดยฉันทในบัดนี้ กระจับปี่ชาติหนึ่งมีความ  
 หมายถึงปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม ปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม เป็น  
 ทั่วถึงสมาธิปัญญาแก้กลมเกลียวกลืนกันอยู่ในขณะเดียว เป็น  
 หลับสามัคคีธรรมของท่าหนึ่งประกอบด้วยญาณสัมมยุตไม่สูง  
 ล้อจะล้อล้อเลล ถ้าล้อล้อจะล้อล้ออยู่แล้วในขณะนั้นก็ทวน  
 ปัจจุบันเต็มอัตรายังไม่ได้ มรรคและผลขึ้นใดๆก็ตามอัน  
 เป็นฝ่ายโลกุตตระระธรรมแก้แล้วแก้ธรรม ก็ปัจจุบันจิตปัจจุ  
 บันธรรมเท่านั้น ปัจจุบันเหตุปัจจุบันผล ปัจจุบันพืชปัจจุบันผล  
 ปัจจุบันกาลปัจจุบันผลของกาล ทั้งหลายเหล่านี้ก็ได้ความ  
 อันเดียวกัน ปัจจุบันรู้ปัจจุบันเห็นก็อันเดียวกัน ปัจจุบันจิมนัส





เมื่อรู้ตามเป็นจริงทั้งหลายและเย็นแล้ว ก็จะไม่ติดไม่  
สับสนในหลายและเย็นอีกด้วยซ้ำ เมื่อไม่สับสนแล้วก็ไม่สับสน  
แล้วก็ไม่บ่ลแล้วก็ไม่คำ คำคือตาจากประไลชนอื่นจะหึง  
ได้หึงในในมัจจุมันชาติ จะได้ไม่สำคัญมันหมาในในความหวังว่า  
อนาคตในนั้นเทอญๆในนั้นเทอญไม่บ่ล อนาคตเป็นคือไกล  
ในมัจจุมันชาติไม่บ่ลต้องแต่บ่ลให้ยาวๆจึงจะเอ้อมดะ มัจจุ  
มันอยู่ใกล้ติดตัว เหมือนปากกามในมือหรือในกระเป๋าจับไว้  
บ่ล อนาคตปากกาก็ไม่ได้บ่ลในตลาดหรือร้านเขา หรือ  
ประเทศนอก จะทำก็ว่าบ่ล จะทำหรือด่าก็ว่าบ่ล ต่อๆไป  
งานอาตุลค์ดั่งนี้ไม่เป็นเอตมมิงคลุมตมมิง ไม่เป็นมงคล  
อันอุดมดี คนเราต้องการดวงใจมงคลทั้งนั้น ดวงใจ  
มงคลก็รักต้องลงทนที่ดวงใจและมงคลใจ จะสับสนไป  
หาที่อื่นก็ยังไม่พบได้ ฤๅษดียามดีครูดีพระดีก็เช่นกัน  
วันจมนวันฟูวันอุกกาบาตวันโลกาวินาศก็เช่นกัน ถ้าใจหนัก  
ไปในการมวิตกสิ่งเสริมการมพลาการมวิตกสิ่งเสริมพลาการ  
วิหิงสาวิตกสิ่งเสริมความเป็ดเป็ดน นั้นแหละใจจมน นั้น  
แหละใจเป็นอุกกาบาต นั้นแหละใจเป็นโลกาวินาศ ไม่ต้องไปดู  
วันเลบ และก็ไม่ต้องไปดูดินหรือเดือนนี้เลบ เพราะขณะวัน  
เวลาเดือนนี้ไม่รับผิดชอบกับท่านผู้ใดเลบ และสิ่งเหล่านี้ไม่  
เป็นปัญหากับมนุษย์สัตว์และเทวดามารพรหมณิใดๆด้วย เพราะ  
ไม่มีวิญญูการครองสิ่งเลบ สิ่งที่มีวิญญูการครองสิ่ง ไม่หึง

ร้องต่างหาก ไม่สมมุติ ไม่วิมุติ ไม่ดีไม่ชั่ว กับทำนดูใจเลย  
แต่ไรๆ เลยน

มนุษย์สาเทวดามารพหมีต้องทวนดูตนดูใจดูธรรมแท้ให้  
รู้แจ้งบ้าง จึงจะถูกต้อง จะได้สะอาดตนเองที่ไม่กล่าวหาของที่ไม่รู้  
อ้อไหนอ้อไหนเอาเนื้อมัดเป็นตุกเอาเนื้อมัดเป็นชู้ แล้วไม่ทวนดูตัว  
ดูตนดูใจบ้างเลย กลายเป็นต้นเงาตนชกต่อบกับเงาตน ชกต่อบ  
กับขณะเวลาอันเลื่อนนี้ ตนสมมุติใช้แล้วก็หลงสมมุติตนเอง  
โบราณกล่าวว่า อ้อเก็บ ร้องอุทานของตนตกลงก็ตื่นร้องตน  
ตระหนกตกใจว่า ภัยภายนอกมาหาตนร้อง ก้อกฏ มองหม่อมอง  
หลังทั้งซอเอ้เท้าและกระโถน ผู้ไม่รู้จักความหมายของใจร้อง  
ธรรมย่อมกล่าวต่อออกนอกตะพัดตะพัดไม่สิ้นสุดสิ้น และก็ไม่มี  
หลักภูมิปัญญาตนพอเป็นเครื่องบ่มตนด้วย ไม่ผิดก็ไม่ลอบทำ  
ไม่ผิดก็หมิ่นที่ลุ่มพัดไม่ในทิศทั้งสี่ ไม่ผิดก็กระเทาะต้นตอ  
เห็นผิดล้นๆ เมอร์เซนต์แล้วมันเห็นว่าเห็นชอบ

วิชาใดๆก็ดี มติใดๆก็ดี ความเห็นใดๆก็ดี ระบอบระเบียบ  
กฎเกณฑ์พรตพอกสังคมิใดๆก็ดี ตลอดจนประเทศชาติ หรือ  
ทั่วทั้งสรรพไตรโลกกัณฑ์ “ถ้ามันเกลียดคำสอนของพระ-  
พุทธเจ้าแล้ว” ไหร่เอกทาบพระพุทธรูปศาสนาทางบาดตัว  
ประจำโลกทุกยุคทุกสมัยไม่เว้นเกษียณ คือกรรมและผลของ  
กรรม ที่ทำดีทำชั่ว เรียกว่า โลกทิพย์ เรียกว่า ธรรมทิพย์ -  
เรียกว่า ไหร่เอกทิพย์ ถ้าไม่เลือกปฏิบัติให้กลมกลืนคำสอน

รอบพระพุทธรูปแล้วปฏิวัติตาม ความสำคัญว่าก้าวหน้า  
กลายเป็นเสื่อมซึ่งหน้า จะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ไม่สำคัญ เพราะ  
ผลรวมมันอยู่กับเหตุที่ตกลงไม่ดี มันยุติแล้ว

คำสอนรอบพระพุทธรูป เป็นแว่นตาใจเป็นแว่น  
ส่องทางเป็นทางร่มเย็นก้าวหน้าไม่สู้ที่สุดทุกกระดือโดยชอบเต็ม  
ภูมิอยู่ไม่มากพร้อมไม่ไหน จะล้มเลและสงสัยไปชอกคันหาที่  
ใด ๆ อีกแล้ว ถ้ายังหาอีกยังไม่เห็นยังไม่ดีพอคุณยังไม่ไปตก  
เหวลึกและหลุมถ่านเพลิงหนักเข้าหนักเข้า ผู้เขียนปรารถนา  
ตามธรรมมาซึ่งไม่โตล มีได้เป็นโลกาซึ่งไม่โตล มีได้เป็นอัสสาซึ่งไม่  
โตลเลย ไม่เห็นโลก โลกเป็นใหญ่ ไม่เห็นตนเป็นใหญ่  
เพราะไม่เห็นโลกไม่เห็นตนเป็นสาระสิ่งใดจึงน่ามีเลย เห็น  
พุทธ ธรรม สิ่งมีเป็นสาระสิ่งใดจึงน่ามีโดยแท้ผูกขาดจองทาด  
ถึง ไม่มีเทวดามารพรหมใด ๆ จะถอนออกจากใจผู้เขียนได้  
การเห็นดังไปในทางชอบเป็นสัมมาทิฐิไปในทางชอบแท้ ไม่  
เป็นอมาทานเลย การเห็นดังไปในทางผิดตราบนั้นห้าม เป็น  
อมาทานโดยแท้ มีจินาที่รู้โดยแท้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากกว่าร้อยโกฏิกัด พระอร-  
หันตเจ้าวิสาขะทั้งเพศชายและหญิง ทั้งพระปัจเจกโพธิ์ก็  
ดีที่ล่วงไปแล้วและจะมาทำหน้ามากกว่าเมล็ดหินเมล็ดทราย  
ในท้องมหาสมุทร สัมมาสัมพุทธเจ้า หรือตั้งล้าน ๆ มหา  
สมุทรก็ดี รวมทุกอันเดชะกันเข้าก็ไม่มีประมาณอีกละนะ

จะมาถึงดอตดอตตลอดอนมุดคณูเห็นถึงขอบที่ทรงเห็น  
ขอบสัมผัสที่รู้ในทางโลก ตระข้ามมีลักษณะคนหนาไปแล้ว  
ให้คนมาเป็นผู้นำที่รู้ในทางโลกถึงคนนั้น ขอบเป็นไปไม่  
ได้เป็นอันตราย

เหตุนี้พระอรุณเจ้าทั้งหลายอันหาประมาณมิได้ จึง  
เคารพธรรมไม่จัดจากเหมือนเกลือที่รักษาความเค็มของตน  
ไว้ นั่นเอง แม้เข่นเพื่อปฏิบัติที่รู้ชัดในตนว่า ถ้าจะตายแล้ว  
เกิด เกิดแล้วตายยังม่ได้เลิสิกมากมาอยู่ มากกว่าเมล็ดหิน  
เมล็ดทรายในท้องมหาสมุทรจะสงบไป ๆ ก็ดี ด้านวิญญูารจิต  
ใจที่ฐานมาจะมีสัมพันธ์ใน สัจจะมารมีสัมพันธ์ใน หรือทั้ง  
มารมีสัมพันธ์กันก็ดี หรือสัมพันธ์กันก็ดี ก็จะไม่คลายความ  
เคารพปฏิบัติออกจาก พุทธ ธรรมสังฆม แม้แต่เมล็ดงา  
เดียวโดยแท้แท้ เมื่อมารภพมากต้องมารภพทุกปีทุกปีทั้ง  
หน้าตาใจกระโหนามะ ความล้มไม่มีในโลกนี้ และโลกหน้า  
และโลกที่ล่วงมาแล้วทางดีและทางชั่วก็เช่นกันไม่มีล้มเลย  
ในโลกดั่งว่าแล้วนั้นข้าๆ ซากๆ ในพระพุทธรูปศาสนา  
ไม่มีเวลาขาดทุน เป็นพุทธานุสสติ ธรรมานุสสติ สังฆานุสสติ  
อยู่ในตัว ติดต่อกันอยู่ในตัวไม่ขาดสายในทางตรงๆ อยู่แล้วมีใช้  
ทางอ้อม แม้สัมผัสและวิมุตติทุกๆ มรรคาก็ตาม ในพระ-  
พุทธรูปศาสนาที่พระบรมศาสดา และพระสาวกพระสาวิกาก็ได้  
เอ่ยไว้ก็เป็นอนุสสติ พุทธา ธรรมมา สังฆาอยู่โดยตรงๆ

แล้ว จะรู้ตามเป็นจริงหรือไม่ก็ตามก็ไม่หนีจากความจริง  
จอบรรดาอยู่อย่างนี้ ๆ กายะสังขาร อะจิสังขาร จิตตะ  
สังขาร นฤตกรเร้นตอนนี้นัก่อน ๆ



- ๔ ที่รู้จักเป็นคำกลางแปลว่าความเห็น เห็นผิดในทางโลกียะ  
วิสัยก็เห็นไปหลายชั้นเอนกอนันต์ เห็นชอบไม่ในทาง-  
โลกียะวิสัยก็เห็นได้หลายชั้นเอนกอนันต์อีก จึงควรพิจารณา  
หาแบบดวย ๆ
- ๕ เห็นชอบไม่ในทางโลกุตตระระกัมีหลายชั้นตามองค์ของมรรค  
และผลอันเชื่อมโยงกันอยู่เป็นรหะ ๆ แม้เห็นผิดในทาง-  
โลกุตตระระกัยังมีอยู่ แต่อยู่ในอุจของเกณฑอันมีตัวที่จะ  
แก้กันได้แน่นอนไม่สงสัย
- ๖ พระอนุดาบเห็นผิดอยู่อย่างละเอียดเล็กน้อย เช่นมาหะ  
เกี้ยวที่สำคัตุตัว เพราะญาณอันทรงมีญาณยังไม่เห็นอ-  
ไม่จากอวิชชาอันละเอียด อตถาอันละเอียดอันล้นหลาม  
เนื่องอยู่ในดวงใจ ๆ
- ๗ รู้ชัดเห็นชัดปฏิภมัตติชัดกันภายในขณะเดียว ในปัจจุบันจิต  
ปัจจุบันธรรม แห่งอนัตตาธรรมเต็มภูมิเท่านั้น จึงจะ  
สามารถทำลายอวิชชา ตัณหา มานา การม หรืออะไรต่อ  
อะไรให้แตกกระเจิงได้ไม่มฤคติน ๆ

# การขยายสมาธิ

๑ ตอนนี้อันยังอยู่อีก ผู้ปฏิบัติพระพุทธรักษาเมื่อ  
ไม่เห็นผลออกเท่าที่เห็นเมื่อก่อนเมื่อก่อนเมื่อก่อนแล้ว จะ  
ลำบากใจในการปฏิบัติธรรมอยู่บ้าง เพราะไม่มีหลักยึดที่สุจริต  
ไม่มีแว่นและกระจกเงา การขยายศีลอันดี การขยายสมาธิ  
อันสมาธิ การขยายปัญญาอันมีปัญญา การขยายนิพพานอันนิพพาน  
การขยายวิราคะอันวิราคะ การขยายวิมุตติอันวิมุตติ การ  
ขยายวิสุทธิอันวิสุทธิ การขยายนิพพานอันนิพพาน สรุปว่า  
การขยายแปดหมื่นสี่พันพระธรรมอัน หรือการอันลงเป็น  
หนึ่งในปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรมก็ย่อมไม่แจ้งชัดเฉพาะ  
ตน ย่อมไม่พ้นความสงสัยลังเลอยู่นั่นเองละ

เพราะเหตุว่าสติสัมปชัญญะไม่แก่กล้า ไม่จดจ่อต่อ  
กรรมฐานที่ตนตั้งไว้เลือนลาง เพราะสัญญาอารมณ์คิดว่า  
หนัดว่านี้สลายไปมา เป็นไม่ลอบคอบเป็นว่าวเชือกขาด และ  
นั่นแหละไปตามลมไม่มีสำนึท ก็นั่นแหละชัดในห้วงสันดาน  
ตนเองเป็นสันดานกิเลสและมัจจุตรังแล้ว ก็มักจะ  
กล่าวตู่ตนว่าดวงวิสาขะอันอันนักหนา หรือมีนั้นนั้นก็  
จะกล่าวหาเหลือวิสัยรอบเราไปเสียแล้ว แล้วก็นั่นแหละ  
ระอา มาบราก็ลาสิกขา มาบราก็อยู่ไปพอแล้ววันคืน  
แถมก็นั่นความเห็นของตนอยู่เพียงแค่นั้นก็มี ความ

ประพาศและใจจิตก็ติดเป็นหมัน

ตัวใจจิตเป็นหมันอยู่เลยงแต่เนี้แล้ว เวลาวันเจเน  
 วาลแห่งชีวิตก็ล่วงไปด้วยอะไรพาให้หนองหน้าอย่างนี้  
 ตัวจะขให้ตรงกับตัวผู้รักก็ได้อีกก็เลยสามารถอันตั้งฐานรวมใจ  
 มันตามมาแต่ชาติไหนๆก็ไม่มีความรู้ใจจะทราบได้ เพราะ  
 ไม่มีเวื่อนต้นเวื่อนปลายสังสารวัฏฏ์ ตราบใดถึงอรหัตตะ  
 มรรคจึงจะประจักษ์ชัดแจ้ง จะประจักษ์กันนั้นในสนามสติ-  
 ปัญญาอันถึงพร้อมในคำออรหัตตะมรรคนี้ แต่ก็  
 ล้ำๆเมื่อเรเชนตาก็เลยต้องเป็นฝ่ายแพ้ เพราะเคยชนะ  
 มาจากสนามไสตว สักกะทอหนาดามาแล้วโดยสุภาพ ไม่  
 หมดคั้นเลยขาดตัว เป็นทางโลกตตะระธรรม ทรง  
 อำนาจไม่ถอยหลัง ต่ำกว่าสมมุติเป็นในลงมาแล้วไม่เห็นนอน  
 เพราะมีคติหลายอย่างทั้งนี้ ตัวนี้จิตใจและธรรมะเปลี่ยนพระ  
 ไม่เห็นนอนได้ บางพระสังเสริมการมารมณเฑลเกิดคือนอกจาก  
 สามและนอกจากภรรยาของตนเป็นต้น บางพระโทษะรมณ์  
 กำเนิดนี้ก็สามารถมาได้ทั้งมนุษย์ที่ทรงคุณเข่นมีดาบมารดา  
 เป็นต้น แม้ตลอดทั้งภิกษุสามเณร และสมณะชีพราหมณ์  
 เพราะต้องการสังเวลมุขาคความโกรธของตนสืบตระกูลมุขไฟ  
 โกรธไว้เป็นสาระแห่งคัจฉานาม เพราะใจถึงและอาหาญและ  
 ก็ถือว่าวางอิทธิพลให้ชาวโลกกลัวด้วย ตนจะได้ทำอะไร  
 ตามชอบใจของตนในสังคมนี้ๆ อ้อที่แท้ก็สร้างเวร



สร้างไว้ให้นอนตน

มนุษย์สัตว์เทวดามารพรหมทั้งหลาย ล้อมมั่งอวด  
จับตนเสมอๆว่าเป็นผู้ใจดีเพราะอวดบุญหารบ แต่ถ้าใจ  
ไปทางชั่วก็เป็นบุญหารบไปทางชั่ว หอนก็ไม่ค่อยเป็นสุข แม้  
ขึ้นเดินหนึ่งก็โดยนัยเดียวกัน เพราะมีสรรพเคราะห์สรรพภัยอยู่  
รอบด้านสาระพัดเพราะด้านจิตใจไม่สะอาด ชรรษะที่เป็น  
อาหารของใจก็พลอยไม่สะอาดไม่สะอาดไปด้วยชั่ว เมื่อพรรณ  
วณะของกายก็พลอยเศร้าหมองไปด้วย เห็นกับตาให้  
ผลมาในบัจจปัจจุบันชาติ

ผู้ท้อใจสร้างความคิดอย่างฝังผายด้วยแยมคาบด้วย  
ลึกซึ้งด้วย ผลของความคิดก็ตามมาหาตัวหาใจอย่างฝัง  
ผายแยมคาบลึกซึ้งด้วย เห็นทันตาใจไม่ไปในไหนเลย ผู้  
เชื่อกกรรมและผลของกรรมลงได้สนิท ถึงเราจะผิดพลาด  
ก็ดี เราก็จะพยายามเลือกพ้นกรรมที่ไม่ดีออกก็ใช้อย่าง  
ไม่หอนใจ แล้วจะพยายามสร้างกรรมที่ดีทวนนี้ ถ้าไม่  
อย่างนั้นแล้วก็ไม่มีการบุญใดจะทำใจให้สูงขึ้นได้ สวรรค์  
และนิพพานก็จะไม่มีนะ

ทั้งสวรรค์และพระนิพพานมีได้เป็นไม้มะ ก็เพราะมี  
ท่านผู้พยายามปฏิบัติเพื่อหวังได้พึงอยู่ไม่ขาดยุคไม่  
ขาดสมัย เหมือนดอกแก้วสีเหล้าอันทวนอยู่เสมออยู่ทุกกาล  
นี้แหละ และที่ทางที่ไปทางชั่วก็มีผู้ลืบท่อมรดกไว้ทุกยุคทุกสมัย

ทุกกาลทุกเวลาอีกอนิจจาเอ๋ย หมู่หนอน ปล่อยกมด  
แมลงวัน แมลงผึ้ง แมลงภู่ จีบกัดสาระพัดเหล่านี้  
เป็นต้นที่มีอาหารและความเป็นอยู่ต่างเหตุต่างผลกัน  
ก็ทรงอยู่มีอยู่ทุกกาลทุกเวลาทุกยุคทุกสมัย ทุกวินาที  
อีกด้วย บรรดาทำนุเป็นปราชญ์จะสำเหนียกเห็นได้  
ด้วยตนเองชัด ๆ



- ๘ ปัจจุบันธรรมนี้เองที่เรียกว่าปัจจุบันจิต เป็นธรรมอัน  
ทรงอยู่ใกล้ชัดจะไม่ไปคว้าหาสิ่งต่างอื่น ธรรมจะมีตา  
เห็นตามสัมมตมัตถุต ธรรมฝ่ายประมัตตก็ทรงพระกำ  
ลักรวมพลก็อรอบใจ ๆ
- ๙ จะถามปัจจุบันได้ในผู้รู้ก็เพราะไม่กล่าวแต่ผู้รู้เป็น  
ตนเราเท่าสัตว์บุคคลใด ๆ ให้เป็นเหตุ ผลของเหตุ  
ไม่มีทำนุใดไม่ทรงร้องมาติดใจเอาเป็นเจ้าเป็นจอม  
มาหลงเอยล้อมในต่อนี้ ๆ
- ๑๐ อนัตตาธรรมเป็นธรรมอันละเอียดลึกซึ้งทรงพระทุกอ-  
คำสนา ลัทธิอื่น ๆ มีตามต้นลมเถ อธิบายมันมีสัมผัส  
สัมผัสหาเลยใครตาอันอันว่าทาสผู้โดยประการทั้งปวง  
เลยเกิดไม่เกิดมระโยชน์ ๆ

# คำสอนธรรม

๑ ถ้าจะนรารมตามเป็นจริงของธรรมอันจริงมิได้มี  
อคติลำเอียงแล้ว พระพุทธศาสนาทุกยุคทุกสมัย ก็ว่า  
ยุคสมัยกาลเวลา ว่าตามยุคสมัยของพระสัมมาสัม  
พุทธเจ้าแต่ละพระองค์ แม้จะล่วงไปแล้วกว่าร้อยปี  
พระองค์ก็ดี จะมาในทางหมักหมกกว่าร้อยปีก็ดี จะไม่  
มีอะไรที่จะแปลกจะเปลี่ยน คือเป็นธรรมวินัยอันเก่า มิได้  
ดัดแปลงแก้ไขได้เลย เป็นความหมายและรสชาติอัน  
เดียวกัน จะผิดกันบ้างก็แต่สร้างบารมีมามากน้อยกว่า  
กัน ตามปัญญาชเกะฉะฐชชเกะ วิริยะชเกะเท่านั้น และ  
เป็นพุทธศาสนาที่เด่นได้ดังตลอดทุกๆด้านทุกๆมุมกว่า  
ศาสนาใดๆ ที่วางแผนปั้นเกลียว และแรงเด่นแรง  
ถึงขั้น

ถ้าจะให้ละเอียดลึกซึ้งไปตามธรรมที่ทรงอยู่เสมออยู่  
ตามเป็นจริงแล้ว ธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา มีอยู่  
ทรงอยู่ทุกกาลทุกวินาทีไม่ว่าล่วงล้ำแปรผันไปไหน ไม่ขึ้นอยู่  
กับรู้ และไม่รู้ และก็เป็นโลกุตตระระธรรม โลกุตตระระ  
วินัยเต็มภูมิทรงตัวสง่าผ่าเผยด้วย ไม่เป็นหนักที่  
รอบคนใจคนมารจะรู้ตามเป็นจริงได้โดยง่าย ไม่เป็นหนักที่  
รอบผู้ตามอดจะสิ้นเริ่มได้โดยสิ้นตัว แต่ก็เป็นหนักที่จะ

ยอมจำนนให้ท่านสอนข้อนี้ได้ และด้านจิตใจแล้วถ้าต้อง  
การพัฒนาให้สูงขึ้นไปได้ ถ้าเราไม่รู้ตอนใด ๆ ในทางที่  
ชอบที่เป็นทางไม่มีเกลียวของพทศดำเนินากต้องพยายาม  
ศึกษาเรียนถามท่านผู้รู้ให้ถึงก่อนไม่หอนใจไม่แถมอังกิน  
อยู่แต่เพียงไม่รู้เท่านั้น

ท่านไม่ผูกทผูกไม่ใหญ่โตสูงส่ง เป็นของภายนอกถ้า  
ไม่มทะลุเกลียวครานักพอจะมีสติได้ส่วนด้านจิตใจภายใน  
ไม่สูงขึ้นตรงไปในทางธรรมอันสะอาด มีแต่อาหารใจ  
พยายามเปลือยเปล่าเป็นสาระแห่งจิตนามีเป็นต้น ถ้าเป็นผู้  
รักตนรักใจรักธรรมอันสะอาดแล้ว เป็นหลักของเจ้าตัว  
เจ้าใจเจ้าธรรมจะต้องหนักพยายามจะพัฒนาใจ พัฒนาตัว  
พัฒนาธรรมที่เป็นความหมายอันใดเอวกันให้สูงขึ้น  
ในทางดีทอุมอกคุณ โดยไม่ให้ระยะเวลาอันเดือนมีข้อ  
ล่องไปเปล่าเข้าใกล้มรณะภาพ เพราะความดีเท่านั้นจะเป็น  
ที่ขึ้นของใจให้เป็นสุขได้ตามเหตุผลที่ทำขึ้นน้อย และ  
มากจะผลัดวันมรณะกันพ่วง ย่อมเป็นความเข้าใจผิดติด  
นิสัยทำใจให้เป็นหมั่นอันชั่วช้าตักมัยให้มัวลือตออยู่มี  
เวลาอันหนักหนาแก่ๆ ลมหายใจเข้าแล้วไม่กลับออก  
ก็ตาย ลมหายใจออกแล้วไม่กลับเข้าก็ต้องตาย เมื่อ  
ความตายมาถึงแล้วไม่มีท่านผู้ใดจะได้ก่อนไว้ได้ด้วย  
เวทมนตร์หรือด้วยทรัพย์อันภายนอกได้ ไม่ต้องการก็

ต้องจำ จับมือเช่นจำใจมาช้าของ ความตาย ในส่วนทาลัก  
คือมีลายจุมพฏกลมออกเข้าไม่ผ่านมีลายจุมพฏก็ต้องตาย  
แน่ละ ช้พจรก็พลอยไม่เห็นด้วยเท่าที่มันนัดหมายกันไว้  
แล้วเรียบร้อย เพราะตายเป็นทั้งหนุ่มและแก่ชรา

นี่หนาทบพระพุทธศาสนาแห่งพระธรรมคำสั่งและคำสอน  
จึงไม่สั่งสอนให้เหินนอนใจเปรียบเหมือนไฟไหม้ศีรษะรับดับ  
“คือรับดับความหลงแห่งใจที่เข้าใจผิดหาๆ เหนกมระการ  
มากมา” อันนั้นเป็นเจ้าใหญ่หลายใต้อยู่รอบเมืองใจ ที่  
ทรงบัญญัติว่า โลกโกรธหลงอันเป็นกองพลแม่ทัพกิเลส  
จึงบัญญัติทานวัตร ศีลวัตร ภาวนาวัตร เป็นกองทัพธรรม  
ต่อสู้กันอยู่ที่เมืองใจ จะแพ้หรือชนะก็แพ้ชนะอยู่ที่เมืองใจ  
รอบรู้เรียนรู้อ่านรู้พิจารณาผู้มีภูมิปัญญา ไม่ไปอยู่ที่สภาน์  
สหามนอกใจๆ เลล

การปฏิบัติจิตใจที่เรียกว่าพัฒนา จึงเป็นรอบรู้สำคัญยิ่ง  
ในพระพุทธศาสนา เพราะใจเป็นนายหนักในการรู้จักผิดชอบ  
ชั่วดี และก็เป็นผู้สร้างเหตุและรับผลฝ่ายเหตุอยู่ในตัว  
ปฏิเสธไม่ได้ ดังที่อื่นๆ นอกจากพระพุทธศาสนาแล้ว เขา  
ก็อ้างเหตุและผลของใจและมันสมอบ่งขึ้นอยู่ แต่ทว่า  
มันเป็นเหตุและผลไปคนละทางไกลกันนัก เช่นอ้างเหตุ  
โกรธแค้นเบียดเบียนกันผู้อื่นเพื่อความสุรสมายของตนถือ  
ว่าเป็นการชนะแก้แค้น แล้วถือว่าผลรับคือความสุรสมาน

แต่ความสับสนนั้นจะได้รับมาจากประตูไหน ก็มีแต่สรรพ  
 เวรสรรพภัยเท่านั้นได้รับ มีผู้ผู้ใดสงสัยใคร่ถามว่า คนฉลาด  
 พร้อมด้วยเหตุผลแล้ว คงไม่ได้โดยง่ายพร้อมทั้งหาใช่  
 ให้ผู้รู้ด้วยเห็นทางปัญญาด้วยโดยง่ายแพรวเผ็ด รหะ  
 จิตเดี๋ยวไม่ยากเลย คนเฉลียวเกยไม่มีส่วน่งส่วน่งแล้ว -  
 ไฉนหนะคนตาดีจะไม่เห็นอวัธระว่างกายและจิตใจ ส่วนลิ้น  
 อัมมรือแล้ว แม้ตัวรองเขาๆก็รู้จักเขาอย่างแผนพลาตออยู่  
 แต่ด้วยอำนาจมา หนะความดื้อตัวไม่ยอมแก้คิดหรือของตัวเลย  
 กลายเป็นหมาจิ้งจอกหางด้วนไม่ลักได้ชั่วบ้านหางไม่  
 ตัดกับที่เหาดกไว้ก็ดิ้นรนจนหางขาดตัวรอดไม่ได้ แล้ว  
 ก็ทวน ระลึกรู้ว่าหน้าระอาอย่างมากไฉนความระอาจึงลด -  
 หล่อลงหนอ ก็ไม่อธิบายต่อเพื่อนหมาจิ้งจอกด้วย  
 กันว่า หางนั้นมันรกขบขึงไม่ตัดเสียเหมือนเรานั่นจึง  
 ประเมยลวดดี ท้ายก็ไม่มีตัวใดจะอินดด้วยก็ไม่พ้นความ  
 ออดสูระอาอย่างมากไม่มีแผ่นดินและโลกจะอยู่ได้ ตายเสีย  
 เมื่อหนะตัดกันก็จะดีกว่ามีชีวิตอยู่ในโลกดูหมิ่น

มหมะมีจนาทภูริที่ชื่อว่าไม่มีบุญไม่มีมาบ โขก  
 โขกแผ่อิทธิพลเป็นสาธิตาจารย์ ในโลกปัจจุบันก็คงไป  
 แลวเดี๋ยวกันกับนิทานอีสปเรื่อง หมาจิ้งจอกหางด้วน  
 ไม่ลักได้ชั่วบ้านหางไม่ตัดกับที่เหาดกไว้ด้กหมาจิ้งจอก  
 ดิ้นรนจนหางขาด ตัวกาลรอดไม่แต่ไม่สนาใจเลย

มรรคาหอยไม่พ้ออโฆล มรรคาหลาจะอุกกล่าวตุ่ว่า  
 เอยหอยร่ายข้างขัดข้างพราหมณ์ แต่พุทธดำสนา  
 ไม่ได้ให้แอบกินกำมอเบกฯ หักเด็ลจนเลลเล็ด ให้  
 เอยมอให้ผู้วางแผ่นผัด ฐิตะล่อมมออันสขสมาก  
 “เป็นธรรมะทานอยู่ให้ต้อด้วย เป็นเมตตากรณาใน  
 พรมหวิหารและอัมมมัญญาพรมหวิหารด้วย ไม่เลือก  
 หน้าราช” ธรรมะแผนกนี้ก็ต้องแนบนี้

ไอ้ไอ\* โลกาเอ๋ย อ่าอวดวิชาความเห็นตนดี  
 หักใจต่อพระพทศดำสนา คำสอนใดๆในไตรโลกาว่า  
 ตามธรรมาธิปไตยแล้ว ล่อมเป็นเมืองขึ้นรองพระพทศดำสนา  
 โดยแท้แล ไม่ว่าอีกก็คงจริงอีก ความจริงไม่หนีจาก  
 ความจริงก็มีหลายชั้น จริยในโลกุตตระก็มีหลายชั้นอีก ตาม  
 มรรคและผลรองเหตุปัจจัยกรรม ผลรองเหตุผลรองปัจจัยรอง  
 กรรมก็สังเคราะหกันเข้าได้ไม่ผิด สรร้างเหตุสรร้างปัจจัย  
 กรรมลงแล้ว แม้ผลรองเหตุผลรองปัจจัยรองกรรมจะไม่ระสังค  
 สักเพียงไรก็ตาม ก็ได้รับตามส่วนควรค่ารองเหตุรองปัจจัยรอง  
 กรรมที่สรร้างขึ้นจะปฏิเสธไปไหนก็ไม่ไม่รอดได้เลย “เพราะ  
 เหตุใจผลใจ เป็นนาลกและนาลกุน ” ใจจะทวนดูรู้ตัวหรือ  
 ไม่รู้ตัวก็ไม่เป็นปัญหอะไรเลย

นักปราชญ์ในทางพระพทศดำสนาแท้ล่อมรู้จักเล็ดเหตุ  
 เล็ดปัจจัยเล็ดกรรมก่อนลงมือทำ ล่อมรู้จักทางโลกีย์ และ

โลกตะระบัด ไม่สงสัยสุมเดาต้นคาตตะเน จึงมีปฏิปทาเดิน  
 ธรรมไม่คั้งเลอ ได้รณผลทางดีมกดีคุณดีทวีน จนถึงที่สุด  
 ทุกขโดยชอบแห่งการข้ามทะเลหลวงทางมีสุญญาน ๑



- ๑๑ การพิจารณาไตรลักษณ์ให้เห็นชัดประจักษ์แจ้งนี้หา-  
 ไม่หวังว่าจะหอมเอาใส่รักพี่ไม่พระนิพพานด้วยหรือ  
 อนิจจาเอ๋ย พิจารณาเพื่อถอนความหลงของเจ้าตัวที่  
 เรายึดถือว่าเป็นของเกลียดเป็นของเสียเป็นตัวเป็นตนเรา  
 เราสัตว์มดคดต่างหาก เพื่อให้หน้าผาความหลงของเจ้า  
 ตัวที่เคยหลงมาอวิชชาถือว่า มีสุญญาเป็นหัวหน้าของ  
 สมาธิและศีลตอนนี้มีพระกำลังมาก ๑
- ๑๒ นักภาวนาชอบกล่าวกันว่าภาวนาจนถึงผู้รู้ ทุกข้อ  
 แม่นว่าผู้รู้ ชัมไม่ทรงใจซึ่งผู้รู้ สิ่งไม่ปฏิปัตติผู้รู้  
 และกักขังสู่ไตรลักษณ์ให้เห็นด้วยรู้อย่างประจักษ์  
 แจ้ง เป็นการเห็นชอบถูกต้องแล้ว ๑





# เดิ่นดิง

( เดิ่นดิงอ่านว่าเดิ่นดิง )

๑ พระอริะเจ้าทั้งหลาย เดิ่นดิงไม่ทางมีกิเลสน้อยเบา  
บางและเหือดแห้งหายไปจากนั้นชะสันดานจนสิ้นเชิง ดังกึ่งเวลา  
ออกไม่จากโลกกิเลส ตั้งอยู่ไม่มืกลางวัน กลางคืน ไม่มีกาล  
ไม่มีเวลา “พระมีปัญญาเท่านั้นจะได้ยินเสียง” คำสอนแต่ละบท  
แต่ละบทของพระพุทธศาสนา คล้ายกับว่าร้องก้องตะโกนอยู่  
ไม่มืกลางวันกลางคืนแท้ๆ ถึงแม้ว่าหูจะหนวกสั่นสภาพนอก  
อันเป็นหูฝ่ายติดกับแก้วฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย ส่วนหูภายใน  
ด้านสติปัญญาภายใน ก็เป็นหูที่พลได้ไม่พอที่จะเหลือวิสัย  
ให้อยู่กับดวงใจอันสัมผัสกับมีปัญญาญาณไม่เลือกกาลและเวลา

ชาวโลกกาลย่อมก็่อมมรณมากนั้นอยู่ทุกๆ ท่านแล้ว แต่  
เมื่อมารมีกรรมและผลของกรรมยังอ่อนอยู่ก็จำต้องอินดิดเ็น  
ดิงไม่ทางอาภิสเป็นส่วนใหญ่ แต่จะแอบอ้งอิงอยู่แต่เพียง  
มารมียังอ่อนอยู่เพียงเท่านั้นเท่านั้น แล้วระอาหยุดชะงักหอนใจ  
ไม่รอนรอนสร้างใหม่ก็ไม่มีทางจะแก้กล้ำๆ การเตือนตนเอง  
ให้รีบสร้างความดีให้เร็วด่วนทว่านั้น เป็นคำสอนและคำสั่ง  
ของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ทั้งในอดีตอนาคตและปัจจุบันด้วย  
และการไม่หอนใจในสรรพโลกทั้งมวล ให้เป็นหมั่นก่อดล  
นัยเดิ่นดิง

เวลาวันคืนกลิ้งกันขวาวของผู้มีปัญญาทราบดีไปไม่กลับหลัง  
 เป็นอันเวลาไร้สาระของทำนุผู้หนึ่งโดยแท้ แท้จริงวันคืนเวลา  
 ล้อมกลิ้งกันขวาวของสัตว์โลกทั่วไปไม่ลำเอียง ยถากรรม  
 อยู่ หม่อมมนุษย์เทวดา มาร พรหม ที่จมอยู่ในโลกก็วิสัย  
 ทำนุผู้หนึ่งก็เล็ดเมามายไปบ้างแล้วก็ดี ล้อมดำรงทรงข้อ  
 จิตระเหิดเวลา ไม่ให้ล่วงกาลผ่านเลยไปเปล่า จิตใจ  
 หักเหว่เสว่ภาวนาติดต่อกันอยู่ไม่ขาดสาย เพราะเสียเวลา -  
 เวลาทำชั่วให้ดำรงทรงคุณค่า ทรงพระสติพระปัญญาไม่ให้  
 มืดมอดเกลือกเล็ดเป็นน้กรเือกน้กรเือกหลุดจากความหลง  
 เือกไปเป็นอื่น ๆ ผ่านข้ามไม่ข้ามไป จนถึงที่สุดทุกขโดยชอบ  
 อันประกอบด้วยพระมหาสัมมาญาณอันรู้ชอบแท้ไม่แปรผัน ไม่  
 กลับหลังหันมาสู่โลกอีกเลย เพราะพระอนิจจังพระทุกขัง  
 พระอนัตตา เป็นคัลมระจวโลกาทรงอำนาจปราบปรามมา  
 มระจวโลกทุกขดทุกขสมัย หาความดีนั้นสงสัยเลย หา  
 ความอาลัยได้สิ้นเชิงแล้ว วิญญาณบุญสืบตาก็ระอาลจะ  
 ไม่จับจองใดๆ ทั้งมวล ว่าของกู ของกู ทั้งมวลดั่งที่เคย  
 เป็นมา ฯ



# ไตรสรณะคม

๑ พระพุทธเจ้าสอนตอนต้น สอนให้เลื่อมใสศรัทธาให้ถึง  
ไตรสรณะคมก่อน แล้วจึงดำเนินตามคำสอน ปฏิบัติเป็นขั้นๆ  
ไม่จนถึงที่สุดทุกขโดยชอบ สอนละเอียดละออไม่มกพร่อง  
อันใดเลอนวิมรณกรรมล้วนของบรมธรรมทั้งอรรทพัญชนะ  
สิ้นเชิง ไม่มีศาสนาใดๆในสรรพไตรโลกธาตุจะเทียมถึงได้ ผู้  
หาครอบงำทุกยุคทุกสมัยทุกกาลทุกเวลาทุกขณะของจิตใจอีก  
ด้วยไม่ต้อสงสัยให้เสียเวลาเลย

ศาสนาอื่นๆมีดาดดั้นถมเถจะทุ่มเทคำสอนดีหรจนนำไหล  
ไหลด้นกตาม ก็เป็นโลกีย์ศาสนา หาได้เป็นแก่นสารไม่ เพราะ  
จิตใจเจ้าลักขันธ์เป็นโลกีย์อยู่เต็มภูมิ มีกิเลสหุ้มห่อติดต่อ  
อยู่ไม่ขาดสาย เป็นลักขณกถาเทียมประสาสะ เช่นลักขณกฐน  
นั้นต้น เช่นพราหมณ์ๆเพรมาๆก็โดยนัยเดียวกัน พวกนั้นโอหัง  
มังคะโลลก ตั้งนั่งสูงขาดอัสสัณฐานตาตั้นให้สับ หรือให้เสมอ  
เหมือนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่สุดท้ายแล้วก็พ่ายแพ้แตก  
กระเจิงกันไป เห็นกันได้ในยมกปาฏิหารย์ ตำนานกล่าว  
ไว้ชัดแจ้ง

กาลามสูตรไม่ให้เชื่อตามตำนานก็จริง ส่วนศรัทธาเชื่อ  
สัจควรเชื่อได้หนีไว้อยู่ในอุ้งพระสัพพัญญู (ไม่ใช่  
เสนาบดีกว่าหวานๆเป็นนิทานทางโลก) ต้อบมริโกศลของดู





แล้วจึงกล่าวตอบแบบอาจหาญไม่มีอดตีคำเอืงเลล จิม  
เกลื่อและน้ำตาลดูแล้วก็กล่าวตอบย่นย่นได้ ไม่หาเกินทางคัด  
ค้านโดยหน้าเดียว หากินทางคัดค้านโดยหน้าเดียวไม่ลบมือ  
ปฏิปัติก่อนย่อมไม่เป็นธรรม ฝิดจากกาลามสูตรอีกละ และ  
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ก็ไม่ทรงสรรเสริญอีกด้วยซ้ำ  
โลกาเอื้อ

การปรารภเช่นนี้ไม่เป็นการยกตนข่มผู้อื่นดอกหรือ  
การปรารภตามเมื่จริงเป็นวาจาชอบ และก็ไม่ระกอบกับมทานวิ  
นัยพพานสูตรที่พระองค์ทรงกล่าวตอบสัททกะ ผู้เป็นพระสาวก  
สุดทำอรหันต์ เพราะพระมหาสัททกะทรงกราบทูลว่า คำสนา  
อื่นนอกจากศาสนาพุทธ ถ้าท่านเหล่านั้นตั้งใจปฏิปัติตามลัทธิ  
ของเราโดยเคร่งครัดแล้วจะมีสมณะที่สี่สี่ ใสดา สะกะทาตา  
อนาคา อรหันต์หรือไม่หนอพระเจ้าคะ พระมรมดำสดาทรง  
พระย่นย่นว่า ออ่าเลลออ่าเลล สมณะที่สี่สี่ดังกล่าวมาแล้วนั้น  
ไม่มีในศาสนาอื่นเลลผูกขาดข้ออดีตที่ขนาดตกที่มีจุมั่นดัลล  
เราตะเถาตตว่าตามธรรมไม่ได้เท่าไรทั้งเลลแต่มีดเดียว ตะ  
เถาตตเป็นผู้เคารพธรรมยิ่งกว่าใดๆทั้งนั้น เป็นผู้จำแนกธรรม  
ได้ก็เพราะธรรมทรงอยู่ก่อนมีอยู่ก่อนแต่ดักดำบรรพอันไม่มีประมาณ  
ตะเถาตตไม่ได้ตรัสรู้พระอริยะธรรมก็มีอยู่ก่อนทรงอยู่ก่อนแล้ว  
คือธรรมทุกกล่าวเป็นพิเศษออกไปตามอัตตโนมัตติของผู้เขย่นว่า  
เหตุใดหนอดามททั้งสิบองได้สมบัติที่เจ็ดและ สมบัติที่แปดแล้ว

เท่าถึงอุปจิตอุปญาณแล้วซึ่งเป็นธรรมขั้นสูงอยู่บ้างแล้ว มี  
 อานิสงส์แปดหมื่นสี่พันกับ โฉนจึงไม่ถึงดามันไสดามันแล้ว  
 เป็นรองควรสนใจมาก ๆ ต่อมว่าเพราะเป็นฌานโลกีย์ก็ถูกดี  
 ต่อมว่าเพราะไม่ยอมทนถึงไตรสรณะคมอันนี้ยิ่งถูกมาก เพราะ  
 เป็นลัทธิแสงพุทธศาสนาอย่างवादดีอยู่ ไม่ยอมทนถึงไตรสรณะ  
 คมแห่งพุทธศาสนา และวิปัสสนาอย่างไม่ครบไตรลักษณ์มะระจัก  
 แจ่มชัดได้

อภิวาหะไทขออย่างหนักหนกในอนันตาระยะกรรมมหก อัฐ  
 สัตตททเทสธอศาสดาอันอยู่ ลือลัทธิวิชาอยู่ พระพุทธศาสนา  
 ไม่ได้กล่าวไว้แต่เพียงอนันตาระยะกรรมเท่านั้นยังเพิ่มเข้าอีก  
 ร้อย เหตุนี้จึงยังไม่ถึงพระไสดามันได้ จึงห้ามมรรคผล  
 นิพพานขั้นใดขั้นหนึ่งอยู่ เป็นด้วยเหตุผลอันนี้ในระตะนะสูตร  
 สูตรสมัยนั้นในเบื้องต้นพระบรมจรรยาของพระพุทธศาสนา นิระจา  
 วุจิรวาหนะระภพไพทณฺธ อิทัมปิสังเขมระตะนังปณฺธิตัง เอเตนะ  
 สัจเจนะสวตฺตติโหตุ มหฺวอํยังดังนี้จึงกล่าวขึ้นได้ในเรื่องนี้ชัด

ศาสนาอื่นจะกลืนกินศาสนาพุทธในทางตรงและทางอ้อมทาง  
 ทางใกล้และทางไกลนั้นเป็นไปไม่ได้เป็นอันขาด พระพุทธศาสนา  
 ไม่ได้วิตกวิจารณ์อะไรเลย เพราะฐานะศาสนาอื่นไม่สมฐานะ  
 ศาสนาพุทธ คล้ายกับคนตามอดไม่สมฐานะจะมาเวียนวิชา  
 สหเริ่มเพื่อแข่งดีกับคนตาดี ร้อนนี้ก็เป็นมาทุกยุคทุกสมัย เว้น  
 ไว้แต่ท่านผู้มีศรัทธาเองเป็นเอง คลายความเลื่อมใสในลัทธิ

รองตนแล้วหันหน้าเข้ามาหาศาลาพุทธ เช่นพระมหาสาวิตรี  
และพระมหาโมคคัลลาน์มาจากสังฆสถานตามตมตมเป็นต้น เพราะ  
ท่านทั้งสองเป็นคนตาดีอยู่แต่เดิมแล้วไม่ใช่คนตาบอด เป็น  
เพียงไม่มีเริ่มที่จะสนเท่านั้น แต่พอเจอเริ่มก็สนได้โดยง่าย

บุพพกรรมรององค์ท่านทั้งสองได้สร้างสมมาแต่ศาสนาของ  
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเมื่อกาลนี้ มีมาในตำนานดีมาในปฐมสม  
โพธิ์อย่างพิสดารเป็นพงศาวดารอันมีเหตุผลพอ ไม่เหมือน  
ศาสนาอื่น ศาสนาอื่นนั้นเขาที่สร้างมารมีมาก่อนเท่านั้นชาติ  
ท่านชาติ ก็เลวพากันเอามาอ้างพอให้เป็นหลักฐาน ก็ไม่ได้  
เสียแล้วเพราะจนมมไม่มีประตูละ มีแต่เอาอามิสสินจ้างรางวัล  
ให้คนนับถือ พอหมดสินจ้างรางวัลก็หมดคืน เพราะไม่มีหลัก  
ธรรมสันตฺตวิโรจโกลโกลเห็นเอง ไม่มีปัดจัตตังนังบัลลังก์รู้เฉพาะตน  
คนหนาแน่นก็เลวไม่เมามายแล้ว เมื่อพอจะมีมาจากประตูใดแล้ว  
และบางอาชคก็มีวันจะลดละเมาลงได้

คล้ายกับไฟไม่กลัวพื้นทั้งใส่เท้าใดก็ลุกไฟลงตะพึดตะพ้อ ผู้ทั้งใส่  
หน้ไม่ทันก็ต้องไหม้ยับเยินไปไม่ไว้หน้า แม้ในสรรพไตรโลกา  
จะเสมอตัญหาอ้อมไม่มี สมที่ลี้กว่าเพราะเป็นเหตุให้ทกทั้งใจทวิคุณ  
เว้นไว้แต่เห็นโทษแล้วบรรเทาหรือคายออกเสีย พระพุทธ  
ศาสนาเท่านั้นสอนให้เห็นโทษ พร้อมทั้งสอนให้เห็นคุณที่ละเว้น  
ได้แล้ว เรียกว่าเป็นผลานิโรชกว่า เป็นด้วยพจน์ของ  
พระนิพพานก็เรียกๆตามเป็นจริงของธรรม



ศาสนาอื่นๆ ลัทธิอื่นๆ ประชันกันแข่งกันแต่วัตถุนิยม ด้าน  
กิเลสจะมากกว่า แผ่นฟ้าแผ่นดินไม่ดำมืด จะเรียกว่ากิเลสสะระ  
หับดำมืดก็ได้ ปรารถนาตามความเป็นจริงไม่ได้ดั่งหมื่นดูหมื่น  
แต่ประการใดเลบดอก พระนิพพานอันตมกิเลสได้โดยแท้  
แต่พระพุทธศาสนาเท่านั้น เพราะน้ำจะดับไฟก็มีมากเหนือไฟ  
วิชาดับไฟก็แบบดาลัยวัน อสังขมรรเทาโรค เมตตา  
มรรเทาไฟโทสะและเบียดเบียน มุक्तिตามรรเทาความทุกข์  
เมื่อเราทำได้ดีก็มีการส่งเสริมพลอยอันดีอันไม่ทนา แต่  
กิเลสทั้งหลายจะหาตัดสินไม่ได้ด้วยพระปัญญาอันแจ่มกลารวม  
ครอบด้วยเหตุผลพร้อมมูลมรรณัม เพื่อสงฆสมาธิอันหนึ่ง  
สามารถดับได้สนิท พอถอนออกจากสมาธิแล้วกิเลสก็  
รุดคืน เป็นเพียงกดไว้ระมัดระวัง

ผู้ทรงพระปัญญามาก พอกำหนดภาวนากรรมฐานหนัก  
ใดมกหนึ่ง ชะวณะปัญญาก็สัมผัสด้วยพร้อมกันให้ระเหิด  
พลันทันเวลา เช่นเห็นลมกำลังหายใจเข้าก็เห็นกับต้นลม  
กลางลมกำลังลมในระเหิดวทันกัน เห็นด้วยรู้ด้วยด้วย  
ชัดด้วยไม่สงสัยในระเหิดด้วย เห็นไตรลักษณ์กลมกลืน  
กันให้ระเหิดคล้ายเชือกสามเกลียว ไม่มีสงสัยว่าอยู่คน  
ละขณะเลย เพราะสติ สัมมปัญญะและปัญญาแจ้งแค้นคล้าย  
กับนาคทหารหรือทหารหาญนั้นก็ต่อสู้พร้อมกันเพื่อ  
ไม่มีการเชื่อช้าหลัง ทั้งนี้เพราะความชำนาญไม่เก้อ

หักภาวนาเพื่อพ้นทุกข์ข้ามทะเลหลวงข้ามทะเลสังสัยก็ต้อง  
 อย่างนั้น มีนั้นแล้วก็จะไม่ทันอ้ายกิเลส แม้ทั้งอ้าย  
 กิเลสนี้ แม้ทั้งกองพลของมันก็ คือ อ้ายตัว หลบๆ นี้เอง  
 มันเป็นของดล้องแดลว่องไวมาก แท้ๆ หนาพระมหาสติ  
 พระมหาสัมปะปัญญะ พระมหาปัญญาเท่านั้นจึง จะชนะมันได้  
 ใ้ๆ หลบๆ ลืมๆ สู้มันไม่ได้หรอก ฯ



๑๓ ผู้ใดละอ้อมแง่ออกเป็นสองเป็นโลกวิสัยหนึ่ง เป็น  
 โลกุตตระวิสัยหนึ่งดังนี้เป็นต้น ส่วนผู้ใดในโลกุตตระ  
 แแงเป็นหกคือ ผู้รອງพระโลคา ผู้รອງพระสักะทา ผู้  
 รອງพระอนาคา ผู้รອງพระอรหันตสาวก ผู้รອງพระ  
 ปัจเจกพุทธเจ้า ผู้รອງพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย  
 ส่วนภูมิรອງสาวิกาก็เป็นโลกุตตระก็หลายเท่าในภูมิ  
 รອງสาวกรวมกันแล้ว ฯ

๑๔ ผู้ทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วนี้ มีสิ่งหล่อ่นต่อกันตามฐานะ  
 รອງธรรมะ จะเอาผู้ใดไปตีเสมอกันหมดก็เรียกได้ว่า  
 ยังไม่แตกนิทานในผู้ เพราะไม่มีสูงไม่มีต่ำ มีระสาสะก  
 ถานเทียมกัน ฯ



# มโนวัตร

๑ ชาวโลกทุกถ้วนหน้าทั่วทั้งไตรโลกา ชรรรมมาเมื่ออยู่  
รองพระพุทธรูปคำสอน ดำรงค้ำทรวงไว้ที่มะนาคล้อใจ มีอยู่ตราบนิด  
เป็นมรรทุกเดิมมูลเดิม ไม่มีที่นั่นผู้ใดมาเพิ่มและตัดออกได้ ใจ  
ดวงเดิมอันปราศจากกิเลส พระบรมศาสดาทรงเทศน์ว่าอันนี้  
แหละเป็นมหาทรัพย์สิน ด้ลสมาธิปัญญาที่ต้องรวมลงมากที่ใจ  
อันสะอาด บรรดานักปราชญ์ย่อมไม่ประมาทธรรมะ พอใจปฏิบัติ  
ธรรมะละในสิ่งที่ควรละ เว้นในสิ่งที่ควรเว้น เห็นชอบรู้ชอบปฏิบัติ  
ชอบในสิ่งที่ควรรู้ชอบในสิ่งที่ควรปฏิบัติชอบ จะหลุดพ้นชอบ  
ได้ไปเป็นขั้นๆ จนถึงที่สุดทุก

เรื่องวัดของมนุษย์ว่าหนักเบาดีชั่วสูงต่ำลุ่มดอนขนาดไหน  
แห่งความประพฤติชอบหรือไม่ชอบก็ดี ก็ต้องเอาธรรมวินัยของ  
พระพุทธรูปคำสอนเท่านั้นเป็นเครื่องพิสูจน์วัด “และวัดไม่ยาก  
ด้วยแถมได้ของก็ได้” เรื่องชาติชั้นวรรณะรวยจนเพศวัย  
ไม่เน้นปัญหาไม่สำคัญด้วย “สำคัญอยู่แต่การปฏิบัติธรรมเท่านั้น  
ควรเท่านั้น” ข้อนี้คงเป็นความเห็นชอบรู้ชอบปฏิบัติชอบ ของ  
ปวงปราชญ์โดยแท้ การวัดท่านผู้อื่นเป็นของภายนอกก็จริง  
แต่ก็ไม่พ้นพิจารณาวัดอยู่นั่นเอง เพราะมันเป็นของวัดไม่  
ยากเหมือนวัดที่อื่นที่ส่วนที่ไร่นาเป็นต้น วัดที่ดีที่สอน  
ที่ไร่นาต้องได้ดูแลโคคนน้ำ รวาก ทนทาน และหญ้าอะไรต่อ

อะไรก็ปาละ สารพัดก็ทำได้

มะโนวัตรของพระพุทธเจ้าสมา มีกำหนดวัตร วัตรวัตร  
ภาวนาวัตรจัดเดินผ่านศูนย์กลางออกจากโลก โลกภายในรวม  
ลงในใจของเจ้าตัวที่มีกิเลสเหลืออยู่ยังไม่ห้ามไม่ได้ดล-  
สัมผัสสัมผัสโดยสิ้นเชิงได้ โลกภายนอกออกจากเจ้าตัว  
ออกมา และก็ไม่ควรลือว่าเป็นโลกสำคัญเพราะเป็นดนละ  
เรื่องละโลก ตนเป็นที่พึ่งของตน ใจเป็นที่พึ่งของใจ ธรรม  
เป็นที่พึ่งของธรรม เป็นคำสอนฝ่ายโอบนระโยโก อันพึงทำให้  
เกิดให้มีโดยเนหาะ จึงเป็นอะหังสฺยโตใหม่ จึงตรึงกันคำ  
ว่าตนชอบสฺย แล้วก็จะพบสฺยด้วยไม่เหลือวิสัย “แต่สฺยใน  
โลกก็ยังมี” สฺยในโลกุตตะระเป็นลำดับไปจนถึงอรหัต  
ตะสฺยจึงจะเอ่ยได้

ชาวโลกชอบเรียกกันจนเป็นพะลุละกรรมๆ เคยขึ้นว่า “กามสฺย”  
แต่ก็ไม่พ้นเป็นสฺยแบบอาพิษเคี้ยว น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย  
“เพราะสฺยอิมามัน” แมลงวันตืดไหน้ำผึ้งตาลดา ผู้เฒ่า  
ต้อการเขื่อนว่า กามมะตุกฺกฺเรธาตฺตฺนํเอว “เพราะสิ่งใดไม่  
เก็บสิ่งนั้นคือทุกๆ ล้วนๆ” จึงจะไม่เป็นการชวนให้ผู้  
มีบุญอันอลพลอลหลบขึ้นหูขึ้นปาก จะแกะออกปากเหมือนดัง  
ราเต่าที่กำลังหดตัวอยู่ในกระดองของมัน ทะเลหลบขึ้นที่  
หนึ่งก็คือกามมะตุกฺกฺกั ถ้ามักทะเลกามมะตุกฺกฺกัไม่ได้ลพระ  
มีบุญอันชอบแล้วก็ได้ ถ้ามักทะเลหลบโกละทุกๆ ไปพร้อมกัน

ในหัวไม่มีอันใดก่อนไม่มีอันใดหลังเลย ต่อแต่นั้นทะเลหลวงยัง  
มีน้ำอยู่เพียงเล็กน้อย นอกกรนลึกน้ำที่นั่นจึงท่วมก็ได้ แต่  
ทำหลุมทรงมีรูรูมากรวมทะเลลึกทีเดียว ไม่ต้องจำแนกจะ  
นอกกรนเลย ( หมายความว่าไม่ต้องคว้านลึกหาปลาขึ้นใน  
ขึ้นหนึ่งเลยก็ได้ทีเดียว )

คำพิพากษาของชาวโลกมาจําพวกกล่าวคำสมมุติว่า  
ไม่ต้องการพระนิพพานดอกเพราะมันไม่สนุกกว่านี้ ผู้เขียน  
ตอบคมตอมแล้งว่า ไก่แจ้ดูจะเหี้ยหากินไม่พมพลอปก็ตาม  
ก็ขึ้นขึ้นนั้นว่า สู้ตัวเมื่อก่อนตัวสารเราเมล็ดเดียวก็ไม่ได้ว่า  
แล้วก็ดูจะเหี้ยหากินไม่ในแม่ลูกอื่นๆไม่สนใจเลยๆ เป็น  
ธรรมดาในส่วนน้อยเอง รอกที่ด้อย่อมมีประโยชน์แก่ผู้รู้จัก  
คุณค่า ถ้าไม่แล้วก็ไม่เล่าประโยชน์ทั้งนั้น คนตามดอย่อม  
ไม่ยินดีจะสิ้นเริ่ม คนหาหักย่อมไม่ยินดีจะวิ่ง คนไข่ม่อม  
ไม่รู้จักยินดีคนฉลาด คนมาพบหาสาเหตดอย่อมไม่ยินดีต่อ  
ต่อผู้สร้างกุศลผลบุญสุจริตธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นมาแต่ดึก-  
ดำบรรพ์

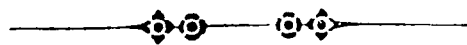
นี่นักรมและผลของกรรม จึงเป็นสาละยัตติธรรมจำแนก  
สัตว์ให้ดเลวต่างๆกันตามเหตุผลของเจ้าตัว แต่ละรายที่สร้าง  
ขึ้นไม่ล้าเอื้อม จะตามเร็วหรือช้าก็มีสิทธิ์อยู่กัมกรรม  
และผลของกรรมรวดเร็วแล้ว ไม่มีสิ่งอื่นๆจะไม่คัดค้านและ  
แย้งหน้าที่ทำงานแทนได้ ไม่เหมือนรองหลามๆ ภาวนอก

รอบหลามๆ ภายนอกก็มีวิญญูหาผลของสิ่ง แต่ก็อยู่ใต้อำนาจ  
กรรมและผลของกรรมอีกละ (เว้นพระอรหันต์ละเสียเท่านั้น)  
กรรมและผลของกรรมเป็นเบ็ดบ่มเห็บจุ่มำหานรอบชาวโลกประจํา  
โลก ไม่ว่ากรรมดีกรรมชั่ว น้อยและมากจะว่าโลกก็พล้ ใจ  
ก็พล้ ชรรมก็พล้ก็ได้ไม่ผิด ทางดีก็เม้นก็พล้ไม่ทางดี ทางชั่ว  
ก็พล้ไปทางชั่วโดยนัย

สร้างเหตุขึ้นแล้ว ผลไม่ประสงค์ก็ได้รับทางดีก็โดยนัย  
ทางชั่วก็โดยนัย ๆ ส่วนผลลัพท์ก็น้อยและมากขึ้นอยู่กับเหตุ  
ที่สร้างขึ้นคือพอใจ นานก็ใจ เพราะเป็นหัวหน้าพาทำดีพาทำชั่ว  
ตา หู จมูก ลิ้น กายไม่ได้เป็นหัวหน้าพาทำ ใจในที่นี้หมายถึง  
ถึงใจก็ยังม่กิเลสอยู่ “เว้นใจพระอรหันต์ละ” เพราะใจ  
พระอรหันต์เป็นอะโหสิเหตุ อะโหสิผลแล้ว “เพราะไม่มีอุป  
ทานในเหตุๆ ผลๆ วนๆ เว้นๆ” พระอรหันต์เจ้าอนาคามี  
ยังขาดวิญญูหลักเหตุๆ ผลๆ อยู่ มีอุปทานอันละเอียดถึง  
สณิถิตอยู่ ๆ

๑๕ กรรมฐานทั้งหลายก็ติดสมาธิก็ติด ฉานก็ติด สมาบัติใด ๆ  
ก็ติด อยู่ใต้อันจริงอันละเอียดทั้งนั้นแหละ เพราะอ  
หมดกำลังก็ถอนออกมา จะอยู่อย่างนั้นคงที่ละมั้น  
ไม่ได้เลย ๆ

# กบเผ้าดอกแก้ว



๑ ชาวโลกทุกถ้วนหน้าก็เคารพ พวกเราอย่างได้เป็นกบ  
เผ้าดอกแก้ว และอย่างได้เป็นกบเลื้อยนาบเลบ นาลรอบพวก  
เราคือพระธรรมคำสั่งคำสอนรอบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นคำ  
สอนที่ทรงพระเหตุผล สมถันสมกลาง สัมปละบรมวิมูรณดี  
พอแล้วพร้อมทั้งมะชาวาสีและมรรพชิต สอนจิตสอนใจของพวก  
เราให้ละเอือดสิ่งสิ่งตรงไปให้ชนะความเมาความหลงรอบเจ้าตัว  
สอนไม่ให้เราทำตัวโดยฝ้ายเดียว สอนให้แลเหลียวดูใจทำน  
ผู้อื่นและให้เอาตนเป็นพยานก่อน ยกอาหรรณเวืองเก็บอกับ  
ชีวิต เรารักชีวิตเรายิ่งกว่าใดๆ ทั้งสิ้น มีผู้มาเยือนตามไป  
ทำร้ายล้างผลาญเราก็ไม่พอใจเลยแม้แต่ระณะจิตเดียว สัตว์  
อื่นทำนผู้อื่นนั้นแล้วเขาก็ถือว่าชีวิตของเขาเป็นของหลวง และ  
มีค่า

เหตุนี้การละเมิดบาปอาบัติมาก ทำชีวิตสัตว์ให้ถึงปวด  
เจ็บตายจึงไม่ควรทำเลวร้ายตัว เมื่อเห็นผู้อื่นเป็นพยานเด่น  
ชัดแล้วหรืออื่นๆ ในด้านที่ว่าเป็นสิ่งทั้งทำหรืออันเป็นพรหมจรรย์  
เบื้องต้นรอบพระพุทธเจ้าศาสนา อันเป็นรากแก้วรอบพระพุทธ  
เจ้าศาสนาจะมั่นคงถาวรอยู่ก็พระนครหลวงใจก็มีเหตุผลเป็นอัน  
เดียวกัน เป็นการเข้าใจกันได้ง่าย ๆ ไม่ลึกลับเลย ๆ เราไม่พอ  
ใจส่วนใดทำนผู้อื่นก็ไม่พอใจส่วนนั้น ๆ การพูดโกหกปกปิด

ก็ไม่พอใจทั้งสองฝ่าย เสียประโยชน์ทั้งผู้พูดและผู้ฟังเสียเวลา  
ตลอดถึงผู้รับรอบอันตรธานนั้นหาย กำเมก้าไม่เกิดโดยนัย เท  
ล่องมระเวณี่เราในโลกเมื่อแล้วหรือหลานเหลน เขาก็เกิดไม่ไหว  
ไม่ชอบ “ เขาก็เหมือนกัน ” สราเล่าแต่ไม่กี่นั้นก็เมาอยู่แล้ว  
คือเมากี่เลยไม่ลำบากคิดหาวิธีอย่างท้อ ถ้าล่องระเมิดมากหนัก  
แก้หนักแก้ ( ก็ตกลงฆ่ามา รวมอยู่หรือตันอีก ละลูกมัย )

ถ้าชาวโลกพร้อมกันมีจิตใจอันวิมรณแล้ว ไม่ต้องมีตำรวจ  
ทหารและเวรยามให้ลำบาก กฎหมายของประเทศชาติตลอด  
กฎหมายโลกก็ไม่ต้องตั้งขึ้นมากหลายมาตราให้ท้อใจมาก  
เสียเวลานอนหลับไม่ได้อีกสักนิดเดียว เพราะไม่มีเวรอยู่รอบด้าน  
จิตใจชาวโลกก็เบิกบานพรรณาน้ำตาส่องใสผิวพรรณวรรณะ  
ผุดผ่อง หน้าก็ไม่ห่อคอกไม่ขมวด เม็นมนมและเทวดา  
เต็มภูมิ เสียประโยชน์ตามๆ กันไม่มี มีแต่เสียงสวัสดี  
คุณผู้คุณว่า คุณตาคุณยาย คุณพ่อคุณแม่ คุณลุงคุณป้า  
คุณน้าคุณอา คุณพี่คุณน้อง คุณลูกคุณหลานคุณเหลน คุณ  
มิตรคุณสหาย คุณครูมาคุณอาจารย์คุณครูคุณพระ คุณพระ  
มหากษัตริย์คุณวีรกรรมคุณคุณพระพุทธรูปคุณพระธรรมคุณ  
พระสงฆ์ ( ไม่มีเสียงเมลิ้งและเมิดา มีแต่เสียงสวัสดี  
สमानันท์อารมณ์อาหารรอบใจก็เบิกบานพรรณาน้ำตาส่องใส  
มรรเทหรือระบม การตายโหดด้วยดาตราอาวุธตามตรอก  
หรือราวดอดดงดอนรวีสอนไว้ในบ้านในเมืองในกรุง และ



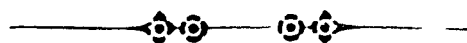
ตามถนนหนทางๆๆ ก็จะไม่มี จะสัญญาว่าจะเป็นโลกมนุษย์  
เต็มภูมิ ส่วนสัตว์โลกแล้วก็จะเบาละอีก เวรภัยนานาเอนก  
ก็ลดน้อยลงมาก จะไม่มีเสียเลยก็ได้ หนทางใจไปพระ  
นิพพานก็โล่งโล่งสบาย สิ้นลมปราณอันใดก็จะทรงวิญญาน  
ไปได้เพราะไม่ได้หอบเวรภัยไปด้วย ไปแบบเบาๆ แบบเย็นๆ  
ไม่เหนื่อยใจ ประตูละม้ายนรกและเปรตมีติดแล้วไว้ได้สร้างขึ้นไว้  
ก็ติดเป็นสอไม่มมนุษย์ก็สวรรค์เท่านั้นเองละ

เมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก ก็เป็นผู้รู้สวสตาตระกูลสูง  
อายุยืนทั้งมีทรัพย์ภายนอกและภายใน และไม่มีใครมาทำอัน  
ตรายต่อทรัพย์ได้สิ้น ไม่มีใครมาลวงประเวณีและไม่มีใคร  
มาโกหกปกคลุมต้มต้ม ไม่ได้เป็นคนน้ำไม่เสียจริตผิดมนุษย์  
เพราะไม่ได้ลวงละเมิดศีลห้า เพราะศีลเป็นทรัพย์ถาวรมาก ผู้  
ไม่เชื่อศีลไม่เชื่อธรรม ก็คือผู้ไม่เชื่อกฎในสิ่งที่ควรเชื่อเห็นเอง  
กรรมและผลของกรรมฝ่ายดำนำสนองจองอยู่ในอุ้งรอกมณีติด  
ทั้ง เป็นของเหลือวิสัยที่พระอาจารย์จะเทศน์เอาได้ ก็ต้อง  
ปลอบล้างใช้อุเบกขา แต่ก็จะเห็นอุเบกขาของนักปราชญ์  
ทางพระพุทธศาสนาบ้าง แต่ผู้ใจสูงธรรมสูงมีวิชาหลักได้ไม่เป็นไร  
มีหน้าที่ทำให้สูงกว่าผู้ยังอ่อนกว่าอ่อนอยู่ให้ระกัลร่ำไปก็ได้  
การให้ระกัลในใจและออกเสียงก็ตมกันเป็นธรรมะ อันไม่  
ไม่หมกเวรภัยไว้ในโลกอยู่แล้ว และก็เป็นพระธรรมคำสอน  
ของพระพุทธเจ้าทั้งหลายอีกด้วย

ผู้เขียนลงเอยเห็นชัดไม่เข้าข้างพระธรรมแท้ว่า ถ้า  
ชาวโลกทุกถ้วนหน้าถึงพระพทชเจ้าพระธรรมะเจ้าพระสังฆะ  
เจ้าเมตตาทั้งที่ระลึกที่บุญที่บูชาผูกขาดจองขาด ไม่เอาลัทธิ  
อันมาปนเปื้อนรับปัญหา พร้อมทั้งทรงศีลห้ามวิภวณแล้ว โลก  
มนุษย์ทั้งโลกจะเป็นโลกุตตระระโลกสงบเย็นปราศจากสรรพ  
เวรสรรพภัยให้เหินประจักษ์แก่ตานอกและตาใน จะพากัน  
ผินหน้าจิตใจพร้อมทั้งเจตนาแห่งหนึ่ง สว่างส่องตรงไปสู่ธรรม  
อันไม่ตายคือพระนิพพาน ได้มีได้มีพระอาจารย์ภาวนนอก  
มาชักจูงเลล เพราะอำนาจพระอาจารย์อันทรงอยู่มีอยู่ทุก  
รอบเห็นระสันดาน ที่เรียกว่าสันตวิริโกและเบตจิตตัง จะเป็น  
พลังธรรมะทีพล วจทีพล สัตทีพล ปัญญาทีพล เกิดใหม่  
ต้องสละสังขมาตคดียกนไปในธรรมไม่ตายแลฯ



๑๖ วิมีสสนาอันเกี่ยวกันมีปัญญาก่เกิดดับเป็น นนั้นมรรคา  
ทำบุญได้มีมรรคได้ผ่านมาแล้วในส่วนนี้ จึงไม่กลัว  
ลอมตือตอยู่ก็โตๆทั้งสิ้น เพราะเป็นอนุภาณและอวิชชา  
ตัณหากรรมเหตุเกิดที่ช้อนละเอียตพร้อมทั้งมีวิสุต  
ญาณมีวิสุตวิ และวิสุตญาณมีวิสุตอยู่ในตัวสัมปยุต  
กันอยู่แบบละเอียตละออกมาภายนอก สัตมีปัญญามีแก้แก้  
ก็จักจะทำให้หลงตือตอยู่แบบกันในตัว ๆ



# เอกะนิมาท

๑ การเลื่อมใสพระพุทธศาสนา เป็นจิตใจที่ไม่อาภัพ เป็นใบดัดดวงดีรองทำนองนั้นแล้ว เป็นจิตที่พบ เป็นมโนชีพ สมบัติ เป็นสวรรค์สมบัติ เป็นนิพพานสมบัติ อยู่ในตัวแล้ว เป็นผู้เห็นชอบอีกด้วยเป็นผู้มีกุศลตามใจประกอบด้วยกุศลปัญญา ปัญญาใจปัญญา ไม่เสียท่าที่เกิດมาเป็นมโนชีพให้เสียชาติเลื่อมใสศาสนาใดๆ ล้วนๆ ณะจิตใจ ก็ไม่แก่เลื่อมใสพระพุทธศาสนา ณะจิตเดี๋ยว ณะใจเดี๋ยวเลย ทั้งารองธรรมะในพระสูตรหลาย แห่ง คือสูตรของใจสูตรของกายสูตรของวาจา ฆะในสูตรเป็น หลายหน้า ปริมาณก็วัดเท่าที่กายวาจาใจเป็นหลายหน้าอีก พระ วินัยปิฎกก็มีใจเป็นหลายหน้าอีกกายวาจาเป็นมา

ว่า เป็นตักกะนิมาท แปลว่า เป็นสามบท นิมาทก็แปลว่า มทของธรรม ว่า เป็นหมวดสามๆ แปลเหมือนศัพท์พระธรรมนั้นซึ่ กัต้องย่อลงมาเอกะนิมาทในปัจจุมันธรรม นักปฏิบัติภาวนา ในพระพุทธศาสนา จะย่อหรือไม่ว่านักไม่สงสัยรู้จักรสชาติความ หมายของธรรมะวินัยได้แจ่มแจ้งแทบตลอดได้ แม้ธรรม ภาลในภาลนอกโลกก็ไกลหลายมาละเอียดมระณีตสุสมอดิตอนาคต ปัจจุมันรู้เท่ารู้กันรู้กันรู้ใจได้ทั้งนั้น ( เพราะรู้ใจรู้ธรรมปฏิบัติ ใจปฏิบัติธรรมในปัจจุมันชัดในขั้นใดๆแล้ว ) ใจขั้นนั้นๆธรรม ขั้นนั้นๆในอดีตในอนาคตก็ไม่ต้องสงสัย “ ถ้สงสัยอยู่ก็

ก็เรียกว่าไม่มีภูมิทัช่อมไม่เห็นช่อมไม่รู้ช่อมในจิตปัจจุบันใน  
ธรรมปัจจุบันในขณะนี้” (ธรรมตอนนี้เห็นธรรมชั้นสูงผู้  
ไม่มีภูมิทัช่อมแล้วยากจะเข้าใจได้)

บางมะตีกล่าวว่าถ้าภาวนาดีก็ต้องเห็นไม่เห็นสอรรถโลกเทว  
โลกพรหมโลกชี และไม่เห็นหะรชชีสินะ ผู้เขียนขอตอบว่าจริง  
อยู่บ้าง แต่ทว่าเมื่อบางท่านเห็นนิสสัยสร้างบารมีสระวิปัสสิโกพอ  
จิตถึงอุปจาระสมาธิเห็นนิมิตภายนอกบ้างแล้วก็ไม่อาลัยในนิมิต  
สลับเปลี่ยนไปมาอีกพิจารณาอนิจจังทุกขังอนัตตาพร้อมกันไม่  
ในขณะเดียวเลยอย่างนี้ก็ไม่ใช้ว่าผู้เห็นไม่เห็นไม่รู้ ผู้เห็นแหละเห็น  
ชัดรู้ชัดจนไม่ติดอยู่ เพราะไม่ติดอยู่ในรูปจิตเพราะไตรลักษณ์เป็น  
อับการตัดสินด้วยอำนาจวิปัสสนาปัญญาแก้กลัวของผู้นั้น เพราะ  
นิสสัยสร้างวิปัสสิโกเจริญสมณะส่อนเดียว เจริญวิปัสสนาสามส่อนเป็น  
แม่เหล็กดึงดูดรั้งนิมิตภายนอกเพ่งนอกไม่ไม่อาลัยเลยหา

จำพวกที่ติดอยู่ในนิมิตนรก สอรรถเป็นจำพวกที่ทรงนิสสัย  
พระโมคคัลลาตักตอวิญญาใดๆในโลก ล้วนอยู่ใต้อำนาจอนิจจัง-  
ตลอดทั้งไตรลักษณ์แล้ว ผู้ทรงปัญญามากก็ไม่พอใจจะแอมกัณ  
อยู่เพียงแค่นี้ แล้วผู้เขียนจะเขียนอธิบายว่า นรกทางประมัตต์  
ก็คือ เมื่อขณะจิตเป็นกามวิตกตรึงตรึงสงเสริมกามมารมกัณดี  
พลามากก็ดีเบียดเบียนก็ดี นั่นแหละคือรุมจินทรกรสชาติ  
ของนรก “จริงมีละ” สอรรถนี้ตรึงกันข้ามกโลกทั้งมองสังขาร  
ทั้งมองน้เองดีนรก สิ่งใดไม่เที่ยงเป็นทุกข์สิ่งนั้นก็เป็นนรก

ถ้ามีผู้ไปยึดถือเอาเป็นเจ้ารองก็ยิ่งเป็นมรกลหลายมรกลหลายชั้น  
ตามผู้ยึดถือและยึดมากไม่เสมอกันหมด เข้าใจกันบ้างก็อาจจะ  
ปฏิบัติสวดกดี ผู้เจตนาพันทุกๆ โดยด่วนในปัจจุบันนี้จิตปัจจุบัน  
ธรรม ล้อมไม่ภาวนาอดอย่างเอาหนวกและสรวรตมาทำให้ผู้หนี  
เดินทางได้ แต่ก็ถูกกัณโณลผู้ชอบสรวรตที่เกี่ยวเกิดๆ ฑาปๆ  
ถ้าผู้มีปัญญาหลายก็กลายเป็นเครื่องหน่วง เพราะสรวรตมีอุป  
สรวรตเกิดๆ ฑาปๆ กลายเป็นยาวิเศษของผู้ชอบหน่วง

การภาวนาเมื่อยังไม่หลุดพ้นโดยสิ้นเชิงแล้ว เมื่อท่าน  
ผู้ใดไปติดอยู่ในรูปและอะรูปก็ไปแถมกันอยู่เพียงแต่ที่ตนไป  
ติดอยู่นั้น ไม่ต้องการแถมกันก็ตามแต่มันหมดกำลังไม่ไหว  
ก็จำใจแถมพระนิพพานไม่ได้ แถมกันอยู่กับสุรทุกข์ อุเบกขา  
อดิตอนาคตปัจจุบันผู้รู้หรือผู้ไม่รู้สุญหรือไม่รู้สุญอิตตา หรือ  
อนัตตาใดๆ ทั้งสิ้น พวกที่เย็นเย็นเกลือกกันตามดำตาแดงอยู่  
เป็นปัญหารอบเหตุผลๆ เพราะยังไม่หลุดไม่พ้นโดยสิ้นเชิงทั้ง  
นั้น เพราะหวังเอาแพ้อาชนะมองสรวรตสังเวลกิลลอยู่ และ  
ก็รอภัยด้วย จากบรรดาชาวพุทธทุกถ้วนหน้า เวลาผู้เฒ่า  
เป็นน้ำลมหักมั่วให้เป็นที่ไปตามกรรมของสัตว์ไม่ชะ เมื่อ  
ถึงอันไม่ตาบดคือธรรมแก่รหันต์แท้แล้ว รสชาติของน้ำ  
มอๆ คบตั้งอยู่รอบพระนครหลวงใจไม่ได้

จิตใจไม่มีผู้มายึดถือเอาใจเป็นตัวเป็นตนเป็นเราเป็นเขา  
เป็นสัตว์เป็นบุคคล ใจนั้นธรรมนั้น จะข้ามแม่น้ำวันพันจาก



# พระโศเดา-พระโศคิน

๑ พระภิกษุสามเณรด้านการก่อสร้าง ได้สละผ้าผืนจอบ-  
ผ้าผืนเสียมมาจากพระราชาแล้วในงานทอานๆ ถึงหน้าคึกฉนวนและ  
หมู่ไม้ที่ตัดเกลากันแล้วให้พ้นไปจากเขตของตัญหา เป็นหน้าที่ๆจะ  
พิจารณาให้สัมพันธ์กับเพศ แต่ก็มักจะตกอยู่ในเขตของการก่อ  
สร้างต่างๆ มักจะอ้างกันว่าแผ่นดินต้นไม้นี้มันจะดับแค้นเข้า  
เพราะคนมากนั้นเพิ่มทวี ยิ่งแม้ว่าจะตายเป็นก่ตามแต่คน  
ก็แพร่หลายทวีขึ้นหนึ่งหล่มตาอยู่หน้าเดียวก็จะจัดร้องไห้โห่ครวญ  
จึงจำเป็นจำไปได้ก่อๆสร้างๆบ้าง ส่อนรับสร้างรับพัฒนาใจให้  
เท่าถึงธรรมแก่ของพุทธศาสนาเป็นของจำเป็นรับด้วยอยู่  
เป็นขั้นที่หนึ่ง จึงจะทรงคำสั่งสอนของพระพุทธรักษา

ส่วนด้านการซ่อมแซมนั้น เมื่อเห็นกฎวิหารหรือวิหาร-  
พอกที่จะบูรณะได้พระวินัยมอกล่าว ถ้าจะอยู่ที่นั่นต่อไปก็ดี หรือ  
จะย้ายจากไปก็ดี ขอให้ซ่อมแซมบูรณะไว้อย่างได้ประมาณเงิน  
เลื้อ การซ่อมแซมก็คงต้องอาศัยวัสดุอันเป็นมือขวาอยู่  
นั่นเอง ต้องอาศัยกันไม่จนตรอมใจอีก ถ้าแยกกันเสียแล้ว  
พระพุทธรักษาเป็นไปไม่ได้ยาก เพราะเป็นหน้าที่ของพุทธ  
บริษัทที่อยู่ที่แล้ว การก่อๆสร้างๆก็โดยนัยเดียวกัน ถ้าก่อ  
สร้างเกินราชมารมก็ได้มาโดยทางที่ซ่อมของสังคมนี้ๆ เกิน  
เขตแดนจนกันทั้งได้แผ่ๆของเรื้อๆไรๆ รบกวนครูมาอาจารย์

และญาติโยมต่างก็คิดในทางตรงและทางอ้อมแล้วก็น่าเบื่อมาก  
เร็วกว่าเกินกำหนดครั้นคิดและชาติกำหนดของตน กลายเป็น  
กระเสือกกระสนกลายเป็นดิ้นรนมากใหญ่ใหญ่ ผู้ใจสูงธรรม  
สูงก็ไม่เล่นด้วยต้องเรียนวิชาไม่คม

พระภิกษุสามเณรฝ่ายปฏิบัติจะปฏิบัติ เร่งรัดได้สะดวก  
ก็เมื่อถึงวันหนึ่งจะสวดมนต์มหาหรรษมาสวดมาแห่งอาณ  
ลักก์ว่าฉันแล้วจะมีอุปสรรคหลายประการในด้านสุขภาพ  
ก็คิด และก็นั่นแหละอีกก็จะเกิดจะพาดมากทั้งนี้แหละ  
พระเณรและญาติโยมต่างก็คิดขึ้นมาอีก เพราะเราได้ทราบ  
ว่าว่า หลวงปู่หลวงตาองค์นี้ของด้นอยู่วัดหนึ่งวัดนี้ เป็น  
สาธิตของหลวงปู่หนึ่ง เป็นสาธิตของหลวงปู่หนึ่ง มีปฏิมาปฏิมา  
มาพอเป็นพอไม่มากเท่าที่ควร เราชวนกันไปเยี่ยมวัดวัดมหา  
ไหนดกันแน่พอกันพอกันด้วยเราก็กินทานด้วยสิ ถ้าไม่เป็นที่  
เราก็ดอยเพราะไม่ได้ดูลงโทษได้ พวกเราหาพระเณรจาก  
ทั่วทุกวันนี้ เพราะมักจะพบแต่เรื่องเป็นเกลียวต่าง ๆ นานา  
เอนกอนันต์ นี่หมายความว่าพวกญาติโยมที่ใจสูงธรรมสูง  
แม้พระเณรผู้ใจสูงธรรมสูงก็อยากจะข้ามดูอีก ส่วนด้านพวกมา  
อมาลมารนั้น มันก็เลื่องลือหาพระเก่าแก่เพราะเราใจผิวดำจะรวม  
แต่ก็รวมจริงแทบไม่มีหาบ บางท่านมาจำพวกทั้งมะราวาส  
และสมณะ สำคัญว่าตนเป็นผู้ใจสูงธรรมสูงแต่สิ่งเลวมีมาล  
มาร ไม่ทราบหน้ก็ทาบหน้ให้เห็นประจักษ์อยู่ ผู้ใจผิวดำให้



คะแนนว่า (พระโศเดาพระโศด้นแท้ๆ ดันไปผิดป็นไปผิดใน  
ทางมัจฉาปฏิรูป) อดามมทุกประเภทเป็นทางทำลายทรัพย์ภายใน  
ในทางนอกอยู่ตมๆ แล้ว จะมีผู้ตั้งว่ารำรอลไปทางใดแน  
ดื้อๆก็ตาม เป็นเหตุผลในทางที่เก็องไม่รันไม่มีศาลอุธรณ์เสีย  
แล้ว ถ้าเก็องและดัดค่านได้ดัดค่านเอา เก็องได้เก็องเอาตาม  
กิเลสของตน ชรรมก็ต้องอยู่ใต้อำนาจผู้เก็อง

ผู้ถูกชนคนหนาบัญญัติอะไรมักจะเข้าข้างกิเลสของเจ้าตัว  
เป็นส่วนมาก จะให้คะแนนเสียงกันต้งล้านๆ คะแนนเสียงก็ตาม  
ถ้าเป็นผู้ถูกชนคนหนาไปทั้งหมดแล้ว ก็มักจะเห็นแก่อามิสและ  
พรรคพวก เพราะมักกิเลสหยาเน้นเป็นสาระอันจีจนามี เป็นหยา  
หนักรอบเมืองใจห่อหุ้มเมืองใจอยู่จนเคยชินแต่ไรๆ จะเรียกว่า  
พหุลกรรมฆ่าลามปเคยเป็นอกุศลขึ้นมาแล้วก็ได้ไม่ผิด จน  
ติดเป็นนิสัยเป็นปัจจุอยู่ ตรงกันดำอำนีสสละแม้จะไย  
บุเรชาตะแม้จะไย เพราะนิสัยและบุเรชาตีแนลได้สองทางมี  
ความหมายได้สองทางเพราะเป็นแนด้ากลาง ถ้าไม่ในทางดี  
ก็เรียกได้ว่านิสัยไม่ทางดี ถ้าไม่ทางชั่วก็เรียกว่า นิสสัย  
ไม่ทางชั่ว “บุเรชาตีก์เข่นกัน” และดำอำนีสสละ นิสสัยนี้  
ถ้าอิงกับกิเลสก็พลาตามวัน

ถ้าเป็นนิสัยล้วนๆไม่มีกิเลสสิ่งแล้ว ก็เป็นนิสัยสาวก  
สาวิกาวรหันตโมเส็เป็นอะโหสนิสสัยไม่เพราะนิสัยไม่มี  
นีส เช่นพระปิ่นไททะวราชชะ เมล่งอกาทะพืดตะพ้อม่อๆ

ว่า ท่านผู้ใดสนใจลัทธิธรรมคณิกพพานก็จงถามเสียดังนี้เสมอ ๆ  
 ๑ และพระอรหันต์มาบอกก็ย่อมเปล่งอุทานเสมอ ๆ ว่า วาสะ  
 นี วาสี ดังนี้เสมอ ๆ แปลว่า เคยเห็นคนด้อมาแล้ว เคยเป็น  
 คนด้อมาแล้ว มราก็ออกมาเสมอ ๆ ๆ พระบรมศาสดาทรง  
 กล่าวไว้ว่า (การละवासนาได้และหนีลัทธิได้เด็ดขาดนี้ จะได้  
 แต่จำพวกพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจำพวกเดียวเท่านั้น พระ  
 อริยะสาวกไม่ได้ จะได้แต่กิเลสเท่านั้นเอง ) ผู้ปฏิบัติพระ  
 พุทธศาสนาจึงไม่ควรมองเห็นหน้าเดียวในตอนนี้ และบาง  
 กล่าวว่ายูริธรรมเห็นธรรมแท้แท้เราต้องนั่ง ผู้พูดมาก ๆ ใน  
 ธรรมะนั้นเป็นผู้หาเสียงอลาตกัง ไม่ใช่ยูริธรรมะดังนี้ ๆ ทำ  
 เจ้าเราใจว่า ร้อนนี้ต้องร้อนอยู่กับนิสสัยดังกล่าวแล้วนั้น ๆ ถ้า  
 จะว่าผู้ไม่พูดเป็นยูริธรรมไม่ทั้งหมด คนไม่ก็ถึงอรหันต์ได้  
 โดยง่าย โดยกระป๋องไม่จำเป็นมันก็ไม่ร้อนมันก็ต้องถึงพระอนาคต  
 มีสื่อนิจจา นิสสัยผู้ไม่ชอบพูดในโลกนี้ว่า เนพาจะพอกมมนุษย์ก็ต้อง  
 มีหลายล้านคนก็ต้องเป็นพระอริยะมุดดลไม่ทั้งนั้นละ หว่านนิจ  
 จาเอ๋ย มีกิเลสอย่างหลามอย่างกลางอย่างละเอียดก็ดี เป็น  
 หักที่ของเจ้าตัวจะรู้ทั้งนั้น กำลังเพียรพยายามเว้นก็ดี หรือ  
 ไม่ก็ดี เว้นเด็ดขาดได้เป็นตอน ๆ ก็ได้ หรือหมดสิ้นก็ได้ หรือ  
 เว้นเด็ดขาดไม่ได้ทั้งหมดไม่หมดสิ้นก็ได้ เป็นหน้าที่ของเจ้าตัว  
 จะรู้ทั้งนั้น จึงพร้อมด้วยเหตุผลมีดังนี้แล้วก็ไม่ตรงกับพระ  
 ธรรมในคำที่ว่า สันตุฏฐิ ไกลลงบางใจเห็นเอง และไม่ตรง

กับคำว่ามีจิตตั้งทรงบัลลังก์ในพระที่นั่งในพระใจเห็นรู้แบบ  
 คาลภายในในพระใจเป็นบัลลังก์ซึ่งทรงได้โดยตนเอง ท่าน  
 ผู้พ้นผิดรู้ผิดที่เป็นมัจฉาวิมุติมีจนาญาณะกัธ เป็นหนักที่เจ้า  
 ตัวจะรู้เองทั้งนั้น

ท่านผู้ชกแจงแนะนำให้ท่านผู้อื่นรู้ๆ เห็นๆ นั้น ไม่ใช่ท่าน  
 ผู้แนะนำจะรู้แทนเห็นแทนได้ องค์ท่านพระบรมศาสดาจึง  
 ทรงดำเนนว่า ข้าพเจ้าจะเปลื้องความสงสัยให้ใครไม่ได้  
 เป็นเปลื้องแจ่มแจ้งแนะนำให้ท่านนั้น หิวนอนก็ต้องนอนเองนอน  
 แทนไม่ได้ อันอื่นๆ นอกจากนี้ไม่จำเป็นก็เช่นกัน เพราะ  
 มันไม่เหมือนเรื่องราวภายนอกๆ หลวมๆ เพราะมาบรยายทำแทน  
 กันได้ แต่จะให้ทำแทนไปจนถึงการรักษาศีลภาวนาไปจนเลย  
 เขตเลยแดนนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ไรเหตุไรผลมากไม่ต้องกล่าว  
 ไปเลย การอาศัยท่านผู้อื่นจนเลยเถิด ไม่ใช่คำสอนของ  
 พระพุทธเจ้าทั้งหลายทั้งในอดีตอนาคตกาลปัจจุบัน

พระอรหันต์ทุกๆ พระองค์ย่อมพึ่งตนเองได้มั่นคงคงคงเดช  
 อย่างเต็มที่ เสด็จพยานเองคือกิเลส ก่อนสิ้นลมมรณทุกๆ  
 พระองค์ พระอนาคามทั้งห้าประเภทเสด็จพักกิเลสของตนจนไม่  
 เหลือเศษอยู่ในเขตสุทธาवासทั้งนั้น พระอริยะเจ้าจำพวก  
 ๑๑๗ ก็เสด็จเผาไฟกิเลสให้ไหม้เป็นจุลไปด้วยพระปัญญาญาณก่อน  
 จึงทรงสิ้นลมมรณ และได้หวังคอยให้ท่านผู้อื่นทำบุญอุทิศ  
 ให้ภายหลัง ท่านผู้อื่นทำบุญอุทิศให้ภายหลังก็ทำตามพระ-

เพศและธรรมเหลื่อม และก่ห้วงเป็นมุลูในส่วนนี้ตัดทีกันมะย  
มุลูสำเร็จด้อยการให้ส่วนมุลูต่างหาก พร้อมทั้งทอดสะพาน  
ไว้ให้นุชนรุ่นหลัง ให้สืบฐานะของพระพุทธรูปศาสนา ฯ



๑๕ บางท่านกล่าวว่าพระพุทธรูปศาสนาแล้ยมรรคผลนิพพานไป  
แล้ว เทียบกวาดต้อนหาพรรคชนให้ท่านอยู่อันมีความ  
เห็นตาม ที่แก้แล้วตัวเองเล่าสมัยออกไปจากมรรคผลนิพ  
พานต่างหาก แต่ก็เป็นธรรมดาการเสื่อมส่อนวิชาใจเรลา  
ก็ย่อมมีมริวารใจเรลามาเป็นพรรคพวกได้ พอกมลัก  
มดแมลงวันนกหนูบ่ปีกและแต่ละพวก แต่ละพวกก็  
มีมริวารทั้งนั้นขึ้นของใครของมัน แต่เรานะอยู่ชั้นใดก็  
ต้องทวนตอดดูใจให้รู้ทั่วกันแล้วกัน จะไม่เอาที่ฐฐิของ  
โลกมาเปลี่ยนที่ฐฐิมานะของเจ้าตัวให้แก้แล้วแล้วลำดับ  
ตทว่าตทฉลาด ก็กลายเป็นผู้ใจเลาๆ เทา ๆ

๒๐ ชาวโลกเป็นสื่อนมากไม่ค่อยจะมองดูตทตทใจตท มักจะวาง  
แผนล็กหรือตทเทียบกวาดต้อนส่อนท่านผู้อื่นให้เป็นพระ  
อรหันตก่อนตนเอง แต่ก็ไม่เดือดร้อนในภายหลังนั้นเป็น  
ไม่มีเลบที่เดี๋ยว ( ในรเอกทางพระพุทธรูปศาสนาแล้ว -  
แบบมรรจงว่า สักตทแล้วจึงสักผู้อื่นจึงไม่เดือดร้อนภาย  
หลัง ฯ )



# อัตตะวาฬาทาน

๑ ท่านผู้มีทศพรญาณนอกมากมีสองจำพวก จำพวก  
หนึ่งเสวยสมณญแต่ชาติก่อนแล้วไม่สร้างต่อ จำพวกหนึ่งนั้น  
สร้างต่ออย่างเต็มที่ จำพวกหลังนี้ก้าวเข้าสู่ทศพรญาณในไม่  
ในชั่วสังขารชั่วคุณมณมาก และก็ควรถือเอาเป็นเยี่ยงอย่าง  
อันดีในรื่องหาได้ยาก เป็นผู้เชื่อเหตุเชื่อผลเชื่อนุญเชื่อนาม  
โดยแท้ มีหลักจิตหลักใจหลักธรรมะอันราวสีอาดพร้อมทั้ง  
ศรัทธาอันประกอบด้วยพระปัญญา เป็นโลกุตตระะ เมื่อศรัทธา  
ทศพรเป็นหลักรองใจจิตแล้ว ทศพรอันตรึงก็พลอยเกิดขึ้น -  
เป็นกำลังหนุนสิ่งมอกชั่วคุณพุนั้น และการเลื่อมใสพระพุท  
เจ้า พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทเจ้า พระอริยะสงสาวก  
รองพระพุทเจ้า ไม่เอาคำสอนอื่นมาปนเป็ดลูกเด็ล้ามัวมอม  
อมจ้านนทอยู่ชั่วตราบใดจนไกลได้ถึงพระนิพพานก็ดี เป็น  
เจตนาอันตั้งหลังลิกถอนไม่ออก ไม่ใช่ศรัทธาภายนอกแบบ  
โลกีย์วิสัยตรงไปนิพพานแน่แท้

อันหาปรารถนาจนทศพรญาณนอกก็มีสองจำพวกอีก  
จำพวกหนึ่งยังสงสัยไม่รู้ว่ตนจนเพราะอะไร ไม่ใฝ่ใจใน  
เรื่อของพระพุทเจ้าคำสอนอะไรเลย ผลร้มนก็มีแต่ทุกข์คุณทุกข์  
จนดูจนจนมม จนมมไปทุกมระเภทตลอดทั้งด้านจิตใจด้วย  
ตลอดทั้งผิวพรรณวรรณะรองร่างกายก็ไม่สั่งว่าเมย เดรั

หมองไม่มีสีร็อกนินหารบในตัว รลาตกลัวและประหม่าต่อสัง-  
คมเก้อๆ เหนียว อะไรต่ออะไรจึงมาละ แต่ก็เป็นเรื่องรองทำน  
ผู้อื่น ถ้าเราเอาแต่เรื่องทำนผู้อื่นมาวิจารณ์เป็นอาหารรองใจ  
เนิ่นวัตร เมื่อเรายังไม่พ้นจากกิเลสอาสวะโดยสิ้นเชิงแล้ว  
ก็เป็นการเสียเวลาไร้ประโยชน์โดยไม่รู้ตัวอีกด้วย

มนุษย์เราเป็นส่วนมากการตีเตียนตนเองเป็นรองหา  
ได้ยาก การตีเตียนทำนผู้อื่นเป็นรองสวดกฏมุตึง่าย อาภาศ  
กิดเสียงพูดก็อาภากฎมาก อจจาละตนหมั่นสักเพื่องใดทั้ง  
หนึ่งเม่งได้ดมได้เสมอๆ อจจาละทำนผู้อื่นเล่าก็ดื้อว่าหมั่น  
มากกว่ารองเราไปมากแท้ๆ การปรารภเข้าข้างตัวเป็นอัตรา  
ไม่โตย เอาชูปเทียนดอกไม้บูชาอิตตะวาทุปาทนนานแสนนาน  
จึงจะสมาทานถอนได้ แต่มักจะตายคาถิ่นเป็นส่วนมากเพราะ  
เคยตัวมานานจนเป็นกรรมขึ้น พหุลกม กรรมเคยปฏิบัติแถม  
กินมาจนขึ้นแล้วแก้ยาก กรรมที่เคยทำมาจนเคยขึ้น เม่งออก  
ได้เป็นสองทงคือทางบุญหนึ่งทางบาปหนึ่ง ทางบุญหมายเอาพระ  
อนาคามเป็นอย่างสูงๆ ทางบาปหมายเอาปาราชิกสี่อนันตวิยะ  
กรรมห้าเพิ่มเข้าอีกคือล่อลวงสาอันนอกพุทธะ นิระจากุจ้านาณิ  
เรียกว่าอภิจานโทษอย่างหนักหนก (ในรัตนสูตร) อันเป็น  
สูตรที่กล่าวถึง สมุฏมุนในพระโสดาบัน ที่เรียกว่าอนันต  
วิยะกรรมหก แต่มนุษย์ชาวพุทธะศาสนาเป็นส่วนมากเคยได้  
ดึกขามาเคยได้ขึ้นขึ้นหุมามากก็มีแต่เพียงอนันตวิยะกรรมห้า

เท่านั้น แต่ความจริงแล้วมีอันตรรกกรรมหกเพิ่มเข้าอีก  
ผู้เขียนเล่าให้เห็นสมมาก ๆ อหาลตามท อทกตามททั้งสองดั่ง  
พทชกาล เจริญสมณะจนถึงสมานัตติเจ็ดแล้ว แม่พระโสดาบัน  
ก็ไม่ได้เลย เพราะเหตุใดหนอแลผู้เขียนภูมิติเพียรภูมิติ  
รู้ได้ชัดว่า เพราะเหตุว่าตามททั้งสองนั้น ไม่ได้ลอมตัวถึง  
ไตรสรณะคม เพราะไตรสรณคมยังไม่ปรากฏขึ้นแก่โลกใน-  
กาละนั้นสมัยนั้น แต่พอพระบรมศาสดาตรัสรู้ใหม่ๆ ทั้งพระ  
หฤทัยจะทรงพระมหากรุณาจะเสด็จไม่โปรด ท่านเหล่านั้น  
ก็มรณะกาลไปแล้วแล้วลองได้สัมผัสดาห์

ถ้าไม่ยกมาปรารภบ้างเหตุผลก็ไม่พอ นักปริยัติหาเหลี่ยม  
จะรัดคอเพราะมีประตูจะแข่งได้ การแข่งจะห้ามกันไม่ได้ถ้า  
เหตุผลไม่พอก็ต้องรัดคอแข่งไป พระพทชดาสนาไม่ได้ให้  
อันไมทนาหน้าเดียว และก็ได้คัดค้านหน้าเดียว อาศัยหลัก  
เหตุผลเป็นประมาณ ไม่ได้ตั้งเป็นฝักฝ่ายไว้เลย มีอิสระที่จะ  
พิจารณาเหตุผลได้ทุกๆ ท่านด้วยสิทธิของธรรมะ เพราะ  
ความจริงตามธรรมชาติแล้ว เป็นอริยสัจจะมรรจงทรงธรรม  
ไม่มีกาลลบล้างไม่ไหนได้ เหตุนี้พระบรมศาสดาจึงทรง  
เคารพธรรม ไม่ลำคัสพระองค์เองว่าทรงอยู่เหนือธรรมใดๆ  
ในโลกุตตระธรรม เว้นไว้แต่ธรรมฝ่ายกิเลสอันเป็นเหตุให้  
เกิดทุกข์หมองเดือดร้อนเผาผลาญ องค์ท่านทรงพระ  
ปัญญาญาณเหนือไปแล้วเรื่อย

ในโลกนี้ท่านผู้ใดจะเทศน์นัยแต่กษัตริย์ธรรมะอาทูล  
เทศน์เก่งกาจจนน้ำไหลไฟดับก็ตาม ก็ไม่เลี้ยวใจของ  
พระบรมศาสดาแม่แต่เท่าเมล็ดงาหรือนิดดอก ร่อนไม่ปรารถ  
อิกก็จริงอีกละ ถ้าหากว่ามีผู้สำคัญตัวไม่กลัวบาป เอา  
ความรู้ของตนหรือ ลาภยศสรรเสริญใดๆ ไม่เทียบกันพระองต์  
แล้ว ก็เท่ากับว่าเอาเมล็ดพริกแกกาดเมล็ดเดียวไม่เทียบ  
กับภูเขาสีเนในราช หรือเอาไปเทียบกับสรรพไตรโลกธาตุ  
ไกลกันมากกว่าฟ้ากับแผ่นดิน ไกลกันหรือ? ไม่มีประ  
มาณมองไม่เห็นเลย และเคยได้ยินลัทธิอื่นๆ พูดด่าหม  
โจมตีศาสนาพุทธ มาเป็นเวลานาน นานี่สารท่านผู้  
ตามอดแท้ ๆ ๆ

๒๑ การปฏิบัติพระพุทธรูปศาสนาใจเพื่อพ้นไปจากใจที่มีกิเลสสิ่ง -  
สกติด้อยให้พ้นทุกข์โดยด่วนในปัจจุมันชาติ ถ้าหากว่า  
มันแต่ไม่เคยจนกเอื่อง เอาเรื่องของท่านสอนมาเม  
สละนังดัจนามีแล้ว ก็อ้อมนั้ลิมไม่เลิกได้เสียประไลชน  
ทั้งสองทาง คือสอนตนเองก็ไม่ได้สอนท่านผู้อื่นก็ไม่ได้  
การสอนตนเองปฏิบัติตนเองนี้ เมื่องานจำเป็นขึ้นก็หนึ่ง  
รองพุทธะประสงค์ธรรมะประสงค์สิ่งขะมระสังคอยู่ตามธรรม  
ชาติราชดัตวแล้ว ๆ



# ๑๑๖๐๔ ดอกบัวใต้น้ำ

๑ สากลดาสันนาตตาสันนาทานาลัทธินานาความเห็น  
การที่มีลัทธิตี้อาว่าไม่มีบุญไม่มีบาปเป็นศาสนาได้เหมือนกัน  
และความเห็นจำพวกเหล่านี้เป็นดอกบัวใต้น้ำ เป็นดรรชนีใน  
ฝ่ายโลกกันตธรรมมีดอกนอกหนวกใบบ่ม้ำน้ำ ปรารภตาม  
เม่นจริงแห่งเหตุผลของธรรมมา อ่าได้พยายามทไกรธแด้น  
เทอญๆ มิตราตตอนไหนเป็นเหตุผลไปทางดีก็ส่งเสริม ตอน  
ไหนเป็นเหตุผลไปทางชั่วก็กดกันแบบสัดๆ ร้อนๆ เนื้อ ผู้เขียน  
ไม่ได้หัดให้เป็นคนฉลาดต่อทางธรรมะ อันทรงเจริญกว่าหน้า  
มลออลให้เป็นเรื่องของผู้ตีพิมพ์ไปเสีย

บรรดาท่านผู้เคารพรักนุญมีต่อพระพุทธรูปศาสนา แม้ถึงจะ  
มีอยู่ทรงอยู่ในโลกเป็นส่วนน้อยก็จริง แต่ก็เป็นของไม่แปลก  
อะไรเลยไม่ควรตกใจ แผลงวันจะมีมากเท่าใดก็มีหน้าที่ตาม  
ได้หลอดไร่ทางเท่านั้น แผลงสิ่งจะมีน้อยก็ไม่พลอยเสียประโยชน์  
แก่โลก ทำเทียนจุดได้บูชาพระก็ได้สำหรับสิ่งของมันที่มีอยู่  
น้ำผึ้งก็ผสมยาฆ่าดาสิง ใครๆในโลกมนุษย์ย่อมแสวงชอบ  
ใช้ทั้งนั้น มีคนในอามิสล้วนไม่มีโทษเลย ไม่เหมือนแผลงวัน  
มีแต่โทษล้วนๆ ผู้ที่อ่าว่าไม่มีบุญไม่มีบาปก็มีแต่โทษล้วนๆ กล้า  
เขียนได้ไม่เป็นบาปเลย การเกิดทุกคำสอนของพระพุทธรูปศาสนา  
ไม่เกรงท่านผู้ใดนี้ ครั้นพุทธกาลก็มีพระมหาสารีบุตรเป็นผู้บรรดา

มากจนได้ทรงรับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงมีคุณวิเศษยิ่งกว่าสาวกทั้ง  
ในยุคนั้นๆ (แต่ผู้เขียนไม่ได้สำคัญตัวดอก)

ลัทธิใดๆ กรรมและผลของกรรมเป็นค่าลบลูทธิกรรมประจำมัน  
ลัทธิไม่มียอมรับมันไม่ได้หาเสียง ไม่ได้หาพรรค ไม่ได้หาพวก  
ลัทธิใดๆ คำสอนใดๆ ก็ตามไม่ลุ่มเอียงไม่วิเคราะห์ข้อเลว ท่าน  
ผู้เชื่อกรรมและผลของกรรมลงได้สนิทไม่สงสัยเท่าเมล็ดงาเล-  
่นั้น ก็คือท่านผู้ก้าวหน้าจะเลือกพระพุทธรูปจะเลือกปฏิมา  
กรรมอันดี พืชอันดีเหตอันดี พร้อมทั้งได้แว่นดวงใจแว่นดวง  
ธรรมส่องทางดำเนินไม่ราบคาบ ไม่มีคลื่นและเลื่อนหนาม  
หลักตาจะมาเป็นอุปสรรคให้ลำบากเลย แต่ท่านผู้จะเชื่อกรรม  
และผลของกรรมลงได้สนิทนี้ ก็เป็นรองหาได้ยากบ้าง เพราะ  
เป็นใจเป็นธาตุ เป็นธรรมฝ่ายโลกุตตระระ ไม่ใช่โลกีย์วิสัย  
หุนหันตาเกื้อหนุน โลกุตระระเป็นธรรมฝ่ายนักมราชผู้แท้เห็นใจ  
ผ่านความสงสัยของเจ้าตัวไม่ลังเล ไม่มีว่เมาเซกกล่าวต่อ  
พระพุทธรูปคำสอนว่าเป็นรองหาโลก พระพุทธรูปคำสอนเท่านั้น  
เองจะหนีสัตว์ออกจากวัฏฏะทุกข์ได้ นอกจากนี้แล้วไม่  
ต้องกล่าวเลวลัทธิอื่นๆ ล้อมคดไม่อวดดีต่อพระพุทธรูปคำสอน  
กลายเป็นนิทานอิงอ่างพองตัวให้โตเท่าตัวจวบจนท้องแตกตาบ  
ดาที่ ครั้นพุทธรูปกาลครั้งหนึ่งก็ต้องท้องแตกตาบดาที่ก็ว่า  
ได้ไม่ผิดหรอกนะ เรื่องแรงได้แรงเด่นอวดดีต่อพระพุทธรูป  
คำสอนนี้ มีอยู่ทุกยุคทุกสมัยของพระพุทธรูปเจ้าทั้งหลาย

หนักมวเอกคือพระพุทธรูปศาสนา (แต่ไม่ได้ไปเที่ยวหาชกต่อ  
กับท่านผู้ใดเลย) แต่พวกคนพาลพวกคนหลงเราคนงมอ  
เราหากเอากำปั่นชกเราหิมาลัย วางแผนเบียดเบียนให้ไปหาเอนก

มานิมนะบุญผูกขาดไว้แต่ไรๆแล้วไม่มีศาลฎีกาไม่มีศาล  
อุทธรณ์ ไม่ได้จึงจนผลของกรรม ครอบกรรมในทางเกิดเป็น  
ตัวรองทัพในทางชั่วเห็นกันตาไวไม่มีรอดกระโดดน้ำตาย  
ก็มีแบบสดๆร้อนๆ อาเจียรเป็นเลือดตาในทนต์ไถก็มี ร่อง  
ถึงไม่มีร่องชั่วมาแต่ก็รู้ว่ได้แต่ไม่ได้ ร่องชั่วเลวกลาย  
เป็นตัวพยานเอกของความดี ชั่วมหาอเวจี ดิมหาพรม  
(คือพรมจรรย์พุทธแท้) การวางแผนเบียดเบียนพระพุทธรูป  
ศาสนาทั้งหมดก็ดี วางแผนเบียดเบียนหรือมาลิกมาลีกันาง-  
บุคคลก็ดีบางพวกก็ดี ภิกษุสามเณรบางบุคคลก็ดีบางพวกก็ดี  
จะเป็นฝ่ายฉีกฉีกใดๆ ก็ดีที่ท่านเหล่านั้นปฏิบัติศาสนาพุทธตามสติ-  
กำลังของตนๆ อยู่ตามฐานะแต่ละบุคคล แต่ละพรรคแต่ละพวก  
(ย่อมเป็นบาปกรรมเห็นกันตาทั้งนั้น)

เว้นไว้แต่ท่านเหล่านั้นประพฤตชั่วช้าลามกเลวทร่เลวผด  
ออกนอกคอกนอกกรอบไม่มีชั้นดีเลย จะนึกทากาเลเท่าน้ำให้รู้ตัว  
บ้างก็ได้ และไม่ได้ว่าเบียดเบียนด้วย ถือว่าดีเยี่ยมเท่านั้นให้มี  
สติประพฤตดี คล้ายกับมอกรมทัพให้ และก็จะได้บุญกุศล  
มหาศาล พระพุทธรูปศาสนาก็ดี ทางฆราวาสก็ดี จะเจริญในถ้ำ  
ครองชีพตลอดทั้งศีลธรรมและจิตใจให้สูงส่งตรงเป้าหมายของ

ธรรมที่สุดยิ่งยงแล้วต้องอาศัยการหักเค้นกันด้วยทางตรง-  
 และทางอ้อมแบบมรรจงบ้าง ค่อยบ้าง แรงบ้าง แล้วแต่กรณี  
 ที่เกี่ยวข้องกันว่าเห็นสมควร จะเว้นการหักเค้นว่ากล่าวไม่ได้  
 (ในพระวินัยแต่ละปัจฉิมมีการบวารณาออกพรรษาเรียกว่าบวารณา-  
 ใหญ่) บวารณาให้หักเค้นกันและกันนั้นเอง ผู้น้อยหักเค้น  
 ผู้ใหญ่หักเค้นด้วยความเคารพเป็นเชิงปรึกษา ให้สมฐานะ  
 ตามเป็นผู้น้อย ไม่ได้จับหูหรือ หรือประชดแดกถัน ตลอดจนทอด  
 ส่ายตาขึงขังและกลิ้งตาเม่นนกด้าแมว ตลอดจนมรรยาทของ-  
 กายก็ต้องสภาพพอควร มิฉะนั้นแล้วจะเสียความเคารพและเป็น  
 มาปอีกด้วยซ้ำ ก็เรียกว่าทำคุณได้โทษไปรตสัฏฐิได้มาป ขว้าง  
 ปลาและเต่าลงน้ำจนปลาและเต่าสลบไปเสีย (ต้องรู้จักพอดีพองาม)  
 ส่วนผู้ใหญ่หักเค้นผู้น้อยแล้ว ถ้าผู้น้อยเคยเป็นลูกศิษย์มาแล้ว  
 ผู้ใหญ่เคยอ่านผู้น้อยออกว่าหมอนั้นเป็นคนเคยมีมานะถือตัวมาก-  
 และเคยเป็นคนละเมิดในตอนที่น้อยๆ จะเค้นแบบเม็ดๆบ้างก็  
 ได้ เหล็กแท่งที่แข็งแรงนั้น เมื่อไม่สามารถเป็นมีดพร้าได้เป็นเหล็ก  
 กันเตาก็วางทิ้งเฉยเสีย เมื่อผู้น้อยมีนิสัยเป็นผู้นอนโยนอยู่แต่  
 พลาดด้วยความไม่รู้เท่าถึงการหรือเปลือไม่แกลึงเจตนา การ-  
 เค้นก็ต้องเค้นตามนิสัยของผู้นั้นอีก จะเม็ดและเปรี๊ยะเกิน  
 เกินไปผู้หักเค้นก็ไม่รอบคอบอีก ผู้น้อยก็จริงแต่เราไม่ได้  
 หวังดีต่อเรา และก็ไม่ได้บวารณาเราให้หักเค้น และก็ไม่ได้  
 รอนิสสัยกับเราด้วย ทั้งไม่คุ้นเชื่องกับเราด้วย เราจะเอาแบบ

ในบางเผ็ดๆร้อนๆใส่เขา เขาก็เป็นมาตังล้านๆเท่าอีกละ ยิ่งคน  
ละเพศญาติโยมแล้วก็ยิ่งไม่กันใหญ่โตละ

สมัยโลกปัจจุบัน สมัยโลกจรวดและดาวเทียม เป็นของน่า  
ระอา มาก เมื่อน้อมเข้ามาหาตนแล้วก็มีหนทางเดียว เมื่อตนดี  
เป็นเยี่ยงอย่างเขาแล้ว สิ่งอื่นๆก็ด้อยเป็นไปเองบ้างไม่น้อยก็มาก  
เว้นไว้แต่บางเรื่องในครึ่งพุทธกาล พระบรมศาสดาดีจนเหนือ  
โลก พระเทวทัตก็ชั่วเหนือโลกอีกด้วยซ้ำ จะมุ่งปฏิบัติเอาดี  
แต่ตนคนเดียวไม่ได้ (เพราะเราไม่ได้สร้างมาระมีพระปัจเจก  
โพธิ์) เราสร้างมารมีสาวกสร้างมีสกลด้วยซ้ำ (เราก็ต้องลง  
ใจสร้างปัญญาเป็นนายหน้าของศีลสมาธิ) เรียกว่าปัญญาอภิมรรค  
สมาธิก็ได้ เพราะรวมศีลสมาธิปัญญาลงมาเป็นเอกะนิมิตตธรรม-  
อันมีนทเดียวเกลียวเดียวกันในปัจจุบันทันเวลาไม่คว้าวา

การมุ่งแต่ของตนเองเป็นขั้นที่หนึ่ง การมุ่งแต่คนอื่น  
เป็นขั้นที่สอง (เป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายยุคทุก  
แล้ว) พระพุทธเจ้าทั้งหลายปฏิบัติพระองค์ท่านให้พ้นจากกิเลสโดย  
สิ้นเชิงก่อนแล้วจึงได้มีด้นไขว่ไขว่สอนท่านผู้อื่นเมื่อภายหลัง  
(ตรงกันดั่งว่าฝึกตนดีแล้วจึงฝึกท่านผู้อื่นแล้วไม่เดือดร้อนภายหลัง)  
จึงไม่เป็นตามอดจูงกันด้นไปคนละทาง ปันทางเข้ามามัน ลงน้ำบ้าง  
ตกเหวบ้าง ชนสะดุดจากหนาม จินตภาพสัตว์เดรัจฉานก็เลยงอนไม่  
รู้ว่าใครจะสอนใครเป็นกันอยู่ (เพราะต่างก็มีมานะถือตัวว่าตนดีตนถูก  
ทั้งนั้น) กลายเป็นหอกจ้าวตามวาทะ สอนรามปากสอนได้ปัญญาเอก

บัดเบียดเต็มโลกดาวเทียมและจรวด ชัยตำแหน่งออกจากสงคราม  
 บากแล้วก็เลื่อนยศขึ้นมากำปั่นและค้อนไม้ เลื่อนตำแหน่งจาก  
 ชั้นนักบินวิเศษสูงทวี มีดาตาราอาวุธ อุตตลุดสารพัดจะไว้ชื่อลือนามกัน  
 เป็นสนามเวรสนามภัยสนามไฟก่เลส เกิดขึ้นมาจากทวีปหัวใจแต่ละ  
 หัวใจไฟก่เลสเกิดขึ้นกันไม่ไหวเสียแล้ว ในสรรพไตรโลกชาตนั้น  
 หัวใจของสัตว์ทั้งหลายพร้อมทั้งสัตว์ในน้ำในบกในอากาศ ตลอดจนทั้ง  
 มนุษย์ เทวดา มาร พรหม พราหมณ์ ( เว้นพระอริยมุคคณเสีย ) ไฟ  
 ระเบิด ไฟไหม้ ไฟไหม้หะ แต่ละชั้นชะสันดาน แต่ละชั้นชะสันดานมารวม  
 กันเข้าแล้วจะมากขนาดไหนละ ถ้าเป็นเมฆที่เห็นด้วยตานอกเหนือ  
 ไฟธรรมดาได้บ้างแล้ว ก็สูงจดพรหมโลก วัดทางลิคและกว้างก็จะ  
 ไม่มีประมาณได้อีกละ เมื่อเป็นอย่างนี้เห็นได้ชัดด้วยปัญญาพระมหาปัญญา  
 พระมหาสติได้ทราบว่า ในสรรพไตรโลกา เว้นพระอริยมุคคณเสีย  
 กล่าวแล้วซ้ำๆ ซากๆ นี่ ผู้ที่อาศัยอยู่สรรพไตรโลกาก็อาศัยอยู่  
 อยู่ในหลุมถ้ำเพลิงโดยตางๆ นี่เองละ ( ขึ้นเดินนั่งนอนหลับตื่น  
 กินนั้นดื่มรวลจนนึกคิดไปมาเห็นฟ้าเห็นดิน อยู่ในหลุมหลุมถ้ำเพลิง  
 ทั้งนั้นเพลิงก่เลส ) ส่วนหนักเมื่อก่อนนั้นมอบให้จำพวกพระอริยมุคคณ  
 โสดา สะกะทา อนาคาขะ ( อรหันต์นั้นห้ามทะเลไฟไปแล้ว ) ลุยไฟได้  
 ดื้อลุยและข้ามไฟก่เลสไปไม่ไหม้เลย ๑ ได้ทราบแล้วๆ ซากๆ หล่นๆ ว่า  
 ลกขี้อื่นๆ ปัจจุบันนี้ลุยไฟได้ จะลุยหาลาภยศพนนหรือสตาบคักันแน่  
 ก็ยังไม่ทราบได้ ๑ ผู้เขียนสำเหนียกตามบ้างๆ บอๆ ของท่านว่า ( เหล็กที่  
 เราเผาแดงๆ เหล็กก็ลุยไฟได้ ) แต่ยังมีมานะอยู่ว่า จะไม่ยอมถึงเหล็ก

แดงว่าเป็นสระแก้วดัดนำมา ๗ อีแรงอีกมากหรือลงวันเหล่านี้เป็นต้นป็นได้-  
ปลาหลอดปลาไหลเป็นต้นเหล่านี้ดำดื่นได้ ปลาตัวโตๆ นานๆ จึงจะขึ้นหาปลา  
ดำน้ำดำได้อยู่นานๆ แต่ไม่ยอมเอาเป็นสรณะจ้ะจ้ะ

ที่มารวเช่นนี้เพื่อแจ้งชัดในปฏิหารยเพื่อจะได้ไม่สิ้นเตห โลกโกรธหลง  
เป็นปฏิหารยไม่ท่งกิเลสให้ผลทุกๆ พระนิพพานเป็นปฏิหารยท่งไม่มาเกิด  
แก้เจ็บตาเป็นปฏิหารยท่งนรมมหาศรๆ อมาลมุขทุกมระเภทเป็นปฏิหารย  
นิมิตท่งพล โลกนิมิตท่งสนั่นท่งไหวด้วยลวงละเมียดด้วยอมาลมุข และ  
ก็เป็นนิมิตท่งอวิชระอยู่โดยต่งๆ แล้วไม่ต้องมระชดอวดดีต่อพระพุทชศาสนา  
ก็ได้ จะมระชดแดกดันพระพุทชศาสนาสักเพียงใดก็ตาม พระอรหันต์เจ้า  
อุมท่งเสสสะนิพพานไปแล้วมากมายหลายล้านท่งมระมาณไม่ได้ พระองค์ท่ง  
ท่งหลายเหล่านี้ไม่ได้มาเด้อร้อนค่อนท่งทะเลกับชาวโลกเลย ไม่ได้มาค้อ  
สาอะไร โลกหากสร้างควมชั่วมระชดต่งเองเป็นส่วนมาก ผลของควมชั่ว  
ก็ไหลกลั่นหลังมาหาเจ้าตัวผู้ทำ ไหลไปสู่พระนิพพานไม่ได้เพราะไม่มีพลังไป  
ถึง ไม่มีท่งท่งต่อมระชดควมชั่วด้วย ตกลงก็ต้องวนเอ้อวนเวียนเอ้อวนเวียน  
อยู่กันจ้าวกรรมนายเวรในโลกท่งบ่ง จะจริงหรือไม่จริงพระธรรมะโลกรับรอง  
อยู่ในตัวพระอรិยะสัจจะธรรมก็ว่า กิเลสก็ว่าสังการธรรมก็ว่าใสซื่อลือนามหลาย  
อัน ผลรับควมหมายก็อันเดียวท่งไม่ผิดไม่แมลงเลย ผู้เคยไตร่ตรองธรรมะ  
ก็จะละสอสงสัยก็จ้ะต้องเห็นธรรมชัดได้ไม่ล้นาใจ ท่งท่งมมุขบ่เต็มภูมิก็  
ควรปฏิบัติธรรมและสนธิธรรมแนบเต็มภูมิ โลกุตตาระธรรมท่งนั้นจึงล้น  
ฐานะของมมุขบ่ท่ง เทวดาท่ง ๗)

# อรรถาธิบายธรรม

— ๒๐๔ —

๑ ปัญญาทั้งหลายออกมาจากจิตใจที่มีกิเลสสิ่งสกปรก อดกั  
เอาเป็นจ้าวรอง จิตจะบัญญัติว่ามีแปดสิบเก้าดวงหรือร้อยสี่สิบดวง  
ก็ได้ หรือจะย่นลงถึงดวงเดิมดวงเดียวก็ได้ ( ก็เป็นแต่สักว่าจิต  
ตามเดิม) หาได้เป็นสัตว์เป็นบุคคลไม่ ถ้าจิตรู้ถูกมีปฏิภาณในทางโล  
กุตตาระนั้นแต่ขึ้นต้นของพรหมจรรย์แห่งพระพุทธศาสนาเสียดาเป็น  
ต้น ก็จัดเป็นมรรคผลกลมกลืนกันไปในตัวในมรรคผลขึ้นต้นของพระ  
พุทธศาสนา

แม้มรรคผลขั้นสุดท้ายคืออรรถาธิบายธรรม อันเป็นมรรคที่ทรงสติ  
ปัญญานั้นแก่กล้าทรงพระปัญญาญาณ ลอนอุปาทาน เหตุ กรรม พืช  
อันละเอียดท่อนเนื้ออยู่ในขันธสันดาน ย่นลงดำเดียวก็ได้ออก  
โมหะอันละเอียดด้วยพระปัญญาญาณแก่กล้า เกือบของภายนอก  
หลายนๆ คล้ายกับพระอาทิตย์แผดแสงทั่วเกล้าในเวลากลางวัน ขณะ  
เที่ยงวันอันปราศจากเมฆหมอกปกคลุม (เรศชาติของมฤคหาลไม่ใน  
ตัวเรศพลันไม่ได้ทำท่าทำทางอะไร) เมื่อใดในโลกล้วนอนิจจังทุกขัง  
อนัตตาผูกขาดจอบจาดอยู่ทุกขณะทุกกาลทุกเวลาแล้ว โลกๆ ลากๆ  
ทั้งมวล ทั้งอดีตทั้งอนาคตทั้งปัจจุบัน ก็รวมกันอยู่ในตัวของสัง  
ขารโลก ไม่มีท่านผู้ใดไปจัดให้รวมกันรวมกันอยู่ในตัวตามธรรมชาติ  
ของธรรมะฝ่ายอริยะจริงๆ แล้ว ลูกไม่ร้องโลกก็ดูลูกไม่ร้องสังขารก็  
มีความหมายอันเดียวกัน คือเกิดขึ้นแปรผันอยู่เป็นรอมๆ รอมๆ สิ่ง



หลายนกที่วิ่งไว้มารวมหลายน นกที่จะเอืดอกที่วิ่งไว้มารวมจะเอืดอกติดต่อกันเป็นพืด (เอาโลกเอาสังขารปัจจุบันเป็นพยานเอกจึงไม่เป็นพยานเท็จจึงไม่เป็นพยานจำบังจึงลงล้างความสงสัย.) (มีนั่นแล้วจะเห็นว่า เป็นสังขารใหม่จะเห็นว่า เป็นโลกใหม่ต้นเงาตนเองที่เป็นของปลอม)

เมื่อรู้ชัดตามเป็นจริงแท้ๆ แล้ว มีสุขหาของกิเลสเพศฉัสิ่งที่ไม่รู้ตามเป็นจริงจะรวมผลมาจากประตูดิ จะไม่หาพรรดาหาเลี้ยงที่ใดก็ลงระอาแฉใจโดยแท้ เว้นไว้แต่เห็นแต่รู้ตามสัญญาอย่าง - เดชทุกข์หัดมากกว่าไม่อย่างนั้น (เช่น แก้วเจ้ายากินทั่วกันกลัวเป็นต้น) มนุษย์สร้างมารมีมาบางจำพวกภูมิสูงกว่านรก จะไปกลัวตกจากเพื่องเหมือนนกแก้วนกรุนทองหมดก็ไม่ได้อีกละ แม้เป็นคนที่ไม่น่าในเสียจริงตมมนุษย์ก็มีภูมิสูงกว่านรกแล้ว และก็นกนางตัวก็ดิ้นไหวทั้งหลายบางตัวก็ดิ้นมาเกิดร่วมสังขารโลกด้วยกรรมและผลของกรรมจำแนก มีนิสัยสร้างมารมีเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มี พระปัจเจกก็มี สาวกสาวิกาก็มี ไม่ทอดยุคไม่ทอดสมัยของโลกเลย (ผู้มาสัตว์น้อยๆ ถ้าบรรดาไม่เจอจำพวกท่านเหล่านี้เข้าก็น่ากลัวมาก) ฯ



๒๒ การปฏิบัติพระพุทธรูปศาสนาเพื่อเป็นนิสัย เป็นเครื่องหมายของใจของท่านผู้มีปัญญาอันอ่อน ๆ



# ธัมมะวิจยะ

๑ การพิจารณาธรรมที่เรียกว่าธัมมะวิจยะ สอดส่องธรรม -  
เพื่อให้เป็นแว่นดวงธรรมดวงใจ ส่องธรรมส่องใจด้วยพระสติพระ  
ปัญญา ใจต้องส่องทวนเข้ามาหาใจเป็นไอเป็นนระไอไอเป็นนระธรรม  
กำกับในปัจจุบัน จึงเห็นจึงรู้ทันตาทันใจทันธรรมไม่ต้องนำออก  
นอก จะกลายเป็นงมปลานอกแหนอกอวนชวนให้หลงไม่ตรงแนว  
เข้าหาใจ ยิ่งหาไปก็ยิ่งไม่เห็นก็ยิ่งไม่เด่นไม่ชัด รัดต่อคำสั่งและ  
คำสอนของพุทธพระสงฆ์ ธรรมทั้งหลายทรงอยู่โดยตรงในปัจจุ  
บัน แปลหมิ่นสัพพัญญูธรรมนั้นหรือ นอกไมกว่านั้นเป็นเอณก  
ปริยายก็ตาม เป็นธรรมทรงอยู่มั่วอยู่อย่างงมงายในปัจจุบันทั้งนั้น  
เช่นดินน้ำไฟลมอันเป็นส่วนหลาย ๆ ทรงอยู่รอบคานในปัจจุบัน  
แล้ว ไม่ใช่ว่าเราพิจารณาชาติดินเสียก่อนดินจึงมี ไม่ใช่ว่าเรา  
พิจารณาน้ำเสียก่อนน้ำจึงจะมี ไม่ใช่ว่าเราพิจารณาไฟเสียก่อน  
ไฟจึงจะมี ไม่ใช่ว่าเราพิจารณาลมเสียก่อนลมจึงจะมี ไม่ใช่ว่าเรา  
พิจารณาคุณของพระพุทธรูปพระธรรมพระสงฆ์เสียก่อน คุณของ  
พระพุทธรูปพระธรรมพระสงฆ์จึงจะมี

ถ้าเข้าใจแบบนี้แล้วก็จะตีความหมายว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า  
ทั้งหลายเกิดก่อนธรรม มีหน้าซำ ก็จะมีตัวเองเข้าอีกว่าเป็นผู้  
แต่งธรรม ถ้าสำคัญตัวว่าเป็นผู้แต่งธรรม ก็จะมีสำคัญตัวว่าเป็นบิดา  
มารดาของธรรมอีก (ผู้ที่รู้ธรรมเป็นหลังนำทางของธรรมอยู่โดยตรงอยู่แล้ว)

ถ้าธรรมไม่ทรงอยู่ก่อนไม่มีอยู่ก่อนก็ไม่มีประตูจะรู้ธรรมได้ นั่นใจ  
ก็ดำรองหลามๆ เช่นดินน้ำโคลน ไม่มีอยู่ก่อน ก็สัมผัสกับวัตถุไม่ได้  
เลย พระบรมศาสดาเป็นผู้จำแนกธรรมแยกแยะออกให้กลุ่มตร  
กคชิดาเห็นและเข้าใจได้ง่ายคล้ายกับรวงดำอยู่แล้วหงายขึ้น ถ้าจะ  
ว่าให้ละเอียดลึกลงไปกว่านี้แล้ว ธรรมทั้งหลายไม่ได้ดำอยู่หงาย  
อยู่ตามธรรมชาตอย่างสิ่งผาย ลกอุชาหรณ เช่นชาติความเกิดก็  
เกิดอย่างผายผายไม่ได้ไม่ซ้อนตัวเกิด มีหน้าซีกก็ไม่มีผกครรภหรือ  
หาหมอต้มต้มมารอดคอยเตรียมพร้อม แม่แก้ก็แก้อย่างผายผาย  
ไม่ได้ไม่ลิ้นซ้อนตัวก็ไหน หนึ่งเหลี่ยมหนึ่งเหลี่ยมออก หัวหงอก  
แก้มตอมพันกล่อนไม่มีที่ปีกปีกลิ้นเลย แม่ด้วนบุตรราญฏิกุลก็  
ไม่มีลิ้นไม่ทางใจ นั่นและดื่มเข้าปากให้คะแนหน้าเอร็ดอร่อยและ  
ก็ผสมน้ำลายกลืนเข้าไปด้วยทั้งอยู่ในลำไส้ และลำไส้เล็กก็ไม่มีทอ  
ดองคโธเนรมิตกายตัวเล็กคลานเอาสีมูและเพ็ญและน้ำสะอาดๆ  
เข้าปูดไปล้างลำไส้ทั้งในให้ ก็จำเนอมนุ่มนวลเหม็นรั้งเน่าทั้งเหม็น  
กันอยู่ตลอดกาลไม่ ทวารหนักทวารเบาเลวก็ล้างกันได้พอเมื่ทั้งเท่นั้น  
ต่างก็รู้กันอยู่ดีว่าเหม็นบุตรา แต่ไม่ได้เอามารารากันในสังคม  
สุภาพแบบโลกไหนเพราะรักษามรรยาทไว้ จึงเข้าใจได้ชัดแจ้งว่า  
ความล้นความซ้อนไม่มีในโลกใดๆ เลย แม่ใจผู้ร้ายเขาก็รู้ว่าเขาลึก  
ๆ ไม่บอแต่เขามักปฏิเสธ เขาก็ปฏิเสธเขาก็รู้ว่าเขาปฏิเสธอยู่ ความล้น  
ไม่มีในโลกหัวใจ เพราะใจทำงานทางรู้ไม่มีกาลไม่มีเวลาเลย

ใจที่มีอุปาทานคานหามก็เพราะมีอวิชชาไปติดถือเอาเป็นเจ้าของ



ของพระพุทธรูปศาสนา อันมีอยู่ทรงอยู่ที่กาลจากใจอันไม่ได้ถูกม  
 ชั่วรอ งามงามที่ไม่รังไม่รอพอกพองใจไม่มีการเกลียดร้าย  
 เพื่อให้สติปัญญาจิตใจสูงในกว่าระดับพวกที่ใจต่ำ ชรรณเลวดำ  
 นำไฟเผาโลกเผาตัวเองด้วยไม่รู้ตัวด้วย อุปสรรคเป็นลาภวิ-  
 เศษ วิเศษเป็นเหตุให้นักปราชญ์เพิ่มธรรมะ หน่ายเหนื่อละระ  
 อาระอาตนาเองที่เคยหลงมา นีพพิทาสุภาณก็อาจหาญแก้กลัว  
 ปลงพระปัญญาอันชอบธรรม นำตนนำใจนำธรรมออกนอกตา  
 ความหลง ทรงธรรมอันว่างห่างออกจากปากทะเลหลงทรง  
 ธรรมอันไม่ตายแล ฯ



๒๓ สิ่งที่เหลือสามารถรอบมนุษย์และเทวดามารพหุม พระ-  
 มรณศาสตร์ไม่ได้เอามาทรงสอน เห็นว่าการเว้นจาก-  
 รวากหนามเป็นของมดคดที่ไม่จำเป็นจะรู้ให้เว้นลำบาก  
 เว้นหลุมถ่านเพลิงก็เช่นกัน ภาวลงละเมียดก็เรียกว่า  
 เกือบทำชั่ว ไม่ได้เกลียดเพื่อจะเว้นจากชั่ว ทำดีก็ทำให้  
 ตานๆ ต้อใจๆ ทำชั่วก็ทำให้ตาคือให้ใจๆ ใจถึงในทาง  
 ทำดีก็เป็นมั่งคั่งรอมวงมราชสุ ใจถึงในทางชั่วเป็น  
 ครอบงำทั้งทางไกล ไร้สาระมะโยชน์ไม่รอดตนไม่ได้-  
 ไม่รอดใจตนไม่เห็น ฯ



# โลกุตตริยะศรัทธา

๑ ชาวโลกย่อมประชันกันแข่งกันในวิชาทุกๆแขนง ต่างก็ออก  
หัวดีดปรูบแต่งแสวงสรรคต่างๆ นานา เพื่อแสวงหาความสุข-  
และได้เด่นโด่งดังนาๆประการ จนไม่สามารถจะจดจำและ  
ใส่ใจข้อกฎหมายวิชาทั้งหลายเหล่านั้นได้ เต็มโลกเต็มสังสารอา-  
หาญ และยกย่องสรรเสริญเป็นลือในวิชาอาคม และลัทธิของ  
เจ้าตัวเป็นกลุ่มๆเป็นพวกๆ เมื่อแก่งแย่งไม่ลงเอยกันได้สนิท  
ก็คุมกันไม่ติด ทาตมิตรหาตสหายกันบ้างกลายเป็นสังครามมาก  
บ้าง สังครามทำนั้นบ้างตลอดทั้งศอกเข่าเตะกิมข้อนไม้ค้ำตรา  
อาวธสาระพัดพากันจัดแจงแต่งให้กระเสือกกระสนแข่งดีแข่งเด่น  
แข่งแวงแข่งก๊วยกัน อลหม่านไม่สามารถจะพรรณนาได้ให้ครบ-  
ถ้วน ออกลึงออกลายผิงผายองอาจว่ากูละกูละไม่ลงเอยกัน  
ได้โดยง่ายเลยมานะแข็งเกร่งทอตัวตอตนให้สูงขึ้น ไม่มีประตุ  
และช่องทางจะมรรเทาก็ให้นามาง และลดละไม่ได้ให้เด็ดขาด  
กลายเป็นโลกอกกามาทประชิดแตกดันกันประชันกันแข่งแต่ง  
กองไฟกองใหญ่สู่มเผาโลกร้อนรนเป็นปิ้งจิ้งนี้ เพราะเหตุอันใด?  
เพราะเหตุว่ากรรมนิยมกรรมมรรตาล พากันอาจหาสุรพันธุ์ใส่  
ไฟแข่งกันเพื่อให้ชนะไฟ

พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าศาสนา ที่เปี่ยมมหาวิชาเหนือ  
ไตรโลกชาติผู้กราบอดทรวงมีอยู่ ทุกยุคทุกสมัยทุกกาล

ทุกเวลาของชาวโลก เป็นมรดกตกทอดไว้ในหัวใจพระมหากษัตริย์  
 หัวใจแห่งบ่วงมนัส สัตว์โลกและเทวดามารพรหมพราหมณ์  
 อยู่ตรงๆ แล้ว และก็มักจะพากันร้องข้อนานกลางมะม่วง  
 และเอาดินถมถมทองเพื่อผลประโยชน์ของตัวเองไม่ไว้ตัวเฉยๆ หรือ  
 มีหน้าที่ส่งเสริมวิชากรมเลือนหาย ผลสุดท้ายก็ได้วิชาปกครอง  
 มาเป็นนายกับคนสมใจกินกันอยู่เป็นอาหาร หมายความว่า  
 เอาวิชานอกพระพุทธรูปศาสนาไปมั่วหมกมุ่นปกครองโลก (วิชา  
 พระพุทธรูปศาสนาเป็นวิชาบริสุทธิ์ปกครองโลกปกครองธรรม  
 พอลงแล้ว) วิชาออกจากพระพุทธรูปศาสนาแล้ว เป็นวิชาพื้นไฟ-  
 โหมโลกใหม่ได้ทั้งน้ำทั้งดินไม่รื้อโรย เป็นวิชานินทาไม่มี-  
 ศาสตร์ธรรมอีกด้วย นักปราชญ์ใดๆก็ตามถ้าสำคัญตัวว่ามีความรู้  
 ความเห็นความปฏิบัติแก่กาจทรงพระอำนาจ เห็นพระพุทธรูป-  
 ศาสนาไปแล้ว (นั่นก็คือวิชาโลกนี้ตะลึงอย่างสดๆ ร้อนๆ ตามอด  
 อวดดีสิ้นเห็ม) กรรมและผลของกรรมทรงอำนาจมรรจงไม่มี  
 คอรับขึ้นกับพรรคพวกใดๆ เป็นศาลยุติธรรมประจำโลก ท่าน  
 ผู้เชื่อกรรมและผลของกรรมลงได้สนิท ก็คือโลกุตตระระ-  
 ตรีท้าวพร้อมทั้งปัญญาสัมมุตตลักษ์ปฏิบัติในกิจไถ่ถอนทาง  
 ตรงรองความประพฤติ จะถึงจุดหมายได้ไม่ช้าในสามจิ-  
 ธรรมแท้แน่นอนละ พระธรรมคำสอนของพระพุทธรูปศาสนา เป็น  
 ธรรมดาสอนโลกเป็นแว่นส่องโลกทุกๆ โลก ทุกๆ จักรวาล เป็น  
 แว่นดวงใจดวงธรรมนำไปสู่ความเจริญโลกุตตระระเป็นแม่เหล็ก

ถึงดูดกเลิศได้ทุกๆ ชั้นให้อยู่ใต้อำนาจของพระมหาสถิพระมหา  
 บัญชาญาณ เป็นเครื่องวัดเป็นเครื่องตวงของมองนักปราชญ์  
 ราชบัณฑิตยเป็นยาไอศกพลดอาวุธกเลิศ เป็นมหาเสน่ห์  
 เป็นมหานิยม เป็นดอกไม้สวยและหอมหวานชื่นได้ เป็น  
 ทรัพย์สินภายใน เป็นของไม่ไกลมั่งหนึ่งห้อมอยู่โดยรอบเป็นต้น เป็น  
 ของไม่มีกาลไม่มีเวลาทั้งเหตุผล เป็นของเหนือเหตุเหนือผล  
 ไม่จมนมเลย ( ท่านผู้ใดได้เสวยก็รู้เองไม่ต้องจ้างพยานชำนาญ  
 ในตัว ) ( เป็นของเมาไม่มีประมาณไม่มีสิ่งเปรียบเทียบให้เสมอ  
 เหมือนได้ ) ไม่เป็นทาสใดๆ ในสรรพไตรโลกา เป็นธรรมะแท้  
 ไม่ใช่ธรรมปลอม ไม่ใช่ธรรมเทียม ไม่ใช่ธรรมอันท่านผู้ใดจะ  
 ครอบงำได้ตามอัธยาศัย ลักขณาดำเนินใดๆ จะมาล้อมแครง  
 ปลอมแปลงเอาไปเป็นดำนารองเจ้าตัวเพื่อลองคนใจก็ตาม  
 ก็ดล้ายกันกามาฉีกเอาหนทางและหนทางของนกลอยไปเป็น  
 หนทางตัว มีหน้าซำค้ำก็ร้องประกาศทั่วว่ากาๆ กาๆ อยู่

เรียนปรารภไปมากก็ตีสหตตอัมมากเกิดขึ้นตามดิน-  
 แต่ก็ไม่ต้นสลัดดินเป็นอเบกชาตัม การทอดทูลคำสอนของ  
 พระพุทธศาสนาจะจิตเดียว ทรงพระคุณมากกว่าทอด  
 ทูลคำสอนของชาวโลกล้วนๆ ตั้งล้านๆ เท่าของพระจิต แต่  
 ก็ผิดกิลเลสของผู้นิเวศนิกัมมิตีพระพุทธานุชาดาสนาโดยแท้  
 ( จะให้ถูกกับกิลเลสของชาวโลกทุกๆ แห่ง กัมมิตีพระ  
 พุทธศาสนาไม่ได้ ) จะกลายเป็นผู้ไร้ลาตไม่ละไร้ลาตใน



สิ่งที่ดีควรหาหาญ ก็จะไม่กลัวพระนิพพานไม่รีบหนีหนีหนี  
 เด็ดฉันทักท่งเที๋ยวทะเลหลง การท่งเที๋ยวทะเลหลง  
 เพราะความประพฤติบรรจงในโลกก็เกลือกกลิ้ง ดีลห้  
 มัวหมองไม่รักษา จึงเห็นแผ่นหาอมาลมุข คมมีตรพาไป  
 ทางทกรมีตรเทียมมผลอม ไม่ยอมเดารพริตพุทธศาสนา  
 เลื่องชื่อกาทางไม่ซ่อมต่างๆ นาๆ โกลโลธออยู่คนละมุม  
 โลก ก็ต้องพบแต่ได้กเคว้าเท้าวันมรณา ไตรโลกาพากัน  
 อยู่ระดับนี้เป็นส่วนมาก ถือว่าเป็นของลำบากในทางประ-  
 พุตต์ดี การทำชั่วไม่กลัวกลั่นอาหาญ กรรมมรรดา  
 พาให้เคยชินมาจนเป็นอาชิตนโตล จะพรรณาไม่ก็เม้น-  
 เรืองนอก ๆ ๆ



๒๔ ท่านผู้หองอะไรอะไรในอนาคตมากกว่ามีจุมนี้ให้เป็น  
 เจ้าหัวใจแล้ว ท่านผู้หองจะสำคัญตั่วว่าเป็นผู้ฉลาดใน  
 ธรรมลึกเพื่องใดก็ตาม ความสำคัญตั่วตอนนั้นจะ  
 ถ่วงหน่วงเวลาให้เจ้าตัวเป็นกรรมเคยชินที่เร็วกว่า  
 พะหละกรรมกรรมขึ้นอาชิตนกรรมกว่า นอกใจชั่วเวลา  
 ไม่ในตั่วและก็จะสำคัญว่าราตรีและชั่วยังยาวนานอีก  
 ด้วย (ไม่ถูกกับพุทธมระสังคธรรมะประสังคสังฆะมระ  
 สังคด้วย ๆ ) ๆ



# สรรพกิเลส

๑ มนุษย์เป็นส่วนมากเท่าที่สังเกต มักจะชอบเทศน์  
เอาแต่ทำบุญอื่นเป็นส่วนมาก ส่วนเจ้าตัวนั้นไม่ค่อยจะทวน  
ดู ไม่ค่อยจะตามคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เพราะ  
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายนั้น พระองค์ท่านตรัสรู้ในส่วน  
พระองค์ท่านโดยเวียนรื้อแล้ว จึงทรงเกลี้ยสั่งสอนท่านผู้  
อื่นจริงจัง และก็ไม่ไ้ระวังความเดือดร้อนของท่านจะ  
ตามมาภายหลัง เพราะได้หยั่งรู้หยั่งนุ้กันดีหยั่งพันไม่จาก  
สรรพกิเลสทั้งมวลโดยสิ้นเชิงแล้ว การเทศน์ว่ากล่าวจึง  
ได้รับแต่ผลเป็นจำนวนมากมาย

แม้พระอรหันต์สาวกของพระองค์ครั้งพุทธกาล ที่เทศน์  
สั่งสอนประชาชนผู้ทรงเทศน์อย่างต่ำก็พระโสดาบันหมุ่ดคลเช่น  
พระมหาอานนท์เถระเจ้าก่อนที่พระองค์ยังทรงพระชนมายุอยู่  
พระมหาอานนท์เถระโสดา ก็ได้เทศน์แก่พุทธชนวันหนึ่งเป็นมว  
ดราว ๆ หลังพระบรมศาสดาเสด็จเข้าสัณนิพพาน  
แล้วสามเดือนจึงได้สำเร็จพระอรหันต์ในอนันตารของสังคาชยานัน  
บรรดานักกองตำราคงรู้ออกแล้วไม่กล่าวมากก็ได้ มาใน  
สมัยทุกวันนี้เป็นส่วนมาก พอได้ทรงเครื่องเหลืองเข้าก็ดิหรือ  
ไม่ดูหนังสือจำได้มาตามสัญญาที่ดี ไม่อ่านมรรพชาและดกหักต  
ต่างคนก็ต่างจะมีเทศน์เอากัน ใครกว่าใครฉลาดพองจะ

แตกเสียแล้ว) ถือว่าวัดคนหนึ่งอยู่ในใจเสมอๆ มักจะเป็น  
คนตามอดจบก้นกุดถึงมึงมึงดิงกูกูโต ใครก็เข้าใจว่ารักทางเก่า  
แต่ก็ยังคงว่าไม่สนใจในธรรมเสียเลย ยังดีกว่าผู้ที่ถือว่า  
ไม่มีบุญไม่มีบาปตั้งล้านๆ เท่าอีกนะพระธรรมเอ๋ย ผู้เขียนเคยสำ  
เหน็บกเทียมตามเหตุผลว่า ท่านผู้เห็นดังลงไปในพื้นที่สันดาน  
ว่าไม่มีบุญไม่มีบาปนั้น มันก็ตกนรกกรรมมีอดมอดชะกาลยัง  
ยืนนานในโลกนรกนั้นเอง เพราะยังไม่ตายจากมณเฑียร  
เตรียมตัวตกไว้แล้วสร้างไว้แล้วจะปฏิเสธว่านรกกรรมมีแต่ไม่มี  
ในเมื่อมณเฑียรอย่างไรได้ เพราะสร้างไว้แล้ว สิ่งปฏิเสธ  
นั้นมันกลายเป็นเสียงรูดิ้นสั่งตัวเองอยู่ในตัวแล้ว ลึก  
แล้วจมองไม่เห็นพิษไม่เห็นทางอันใดมีแต่มีมอดหนวกตึง  
อึกโง่ มอดหนวกไม่ทั้งตาหนวกและตาในหูหนวกหูในมอดทั้งใจ  
และสติปัญญา แล้วก็เที่ยวกวาดต้อนเป็นหัวหน้าด่าสา-  
ด่าสนาหาเสียงพร้อมทั้งเอาตื้นลุ่มท่านผู้อื่นต่อหน้าสั่งคม-  
รองม่วงมราชสุ ดล้ายกันเปลือยกายไม่มีผ้าห่มให้ชาวโลกสุ-  
ภาพดูตนาว่าตนเป็นฝ่ายสวยงามล้นโลก เปลือยกายไม่มีกางเกง  
และผ้าห่มด้วย ช้เปลือยก็คือเปลือยทั้งกายและใจ ฯลฯ

แต่ลัทธิขี้เปลือยเท่านั้นเราทั้งหลายจงจิตใจใคร่ครวญว่ามี-  
บุญมีบาปอยู่ ผิดแต่ข้อวัตรไม่มีอย่างอาบเท่านั้น และก็นึกอยาก  
ประชันกันแข่งกับลัทธิศาสนาอื่นๆ เช่นศาสนาพุทธเป็นต้น และ  
ให้คะแนนตัวเองเอาเมตตพรมณ์ฝึกกาตไปเทียบกับพระพุทธรูปศาสนา

อันเป็นร่องใหญ่โตลึกซึ้งกว้างขวาง และสูงไม่มีประมาณว่าตน  
เป็นอรหันต์ เย้ยหยันพระพุทธรูปว่าสักก็เลอะมากไม่เหมือน  
ตน เพราะตนเป็นผู้สิ้นใจหมกน้อไม่ต้งนุ่งผ้า แต่ก้กลาย-  
เป็นสิ้นใจหมกน้อไม่รู้ตัวเสียเลยอนิจจาเอ๋ย ถ้าไม่มีสิ่งชั่ว  
ประจานตัวออกให้เห็นชัดแล้ว สิ่งที่ดีเด่นก็ไม่มีเครื่องเอามาติด-  
สินเป็นพยานเอกให้เห็นให้รู้ได้โดยชัดแจ้ง เพราะในโลกมีทั้งดี  
และชั่วปนเปื้อนอยู่ทุกยุคทุกสมัยทุกกาลทุกเวลา นักปราชญ์ทาง  
พระพุทธรูปศาสนาผู้เข้ถึงสุปฏิปันในที่นั้นจึงจะลงใจเลือกเห็นได้  
ต่ำกว่านี้ลงมากเป็นตานอดดล้าข้าง หรือจะเรียกว่าเลือกผิด  
ดีๆแต่ได้กินตัวมั่งกั่วได้ หรือจะเรียกว่าไหวแต่มีตัวแต่เหยียบ  
จ้าวแต่มีตัวได้ไม่ด้อยผิดเลยเพราะเคยเห็นมาแล้ว เพราะ  
แก้ตัวนอนเสียราดมาหลายพัน

อันมาปรารภพระพุทธรูปศาสนาแท้ พระพุทธรูปศาสนาแท้  
ไม่ได้ประพาศพรหมจรรย์แรงดึกกับท่านผู้ใดเลย แต่แรงดึกกับ  
กิเลสของเจ้าตัวที่มันนอนเื่องอยู่ในขันชะสนดานตัวเอง ชน-  
ก็ชนกันอยู่ทั้งเมืองใจ แพ้ก็แพ้ก็นอนอยู่ทั้งเมืองใจ หรือรวม-  
เมืองใจก็ว่า (เพราะใจตัวเดิมไม่มีกิเลส) แต่กิเลสมาล้อม  
รวมเมืองใจต่างหาก (กองทัพพระสถิกองทัพพระมีบุญใน  
ทางที่ซ่อมของโลกุตตระจะเท่านั้นจะต่อสู้ได้ให้ชนะ) กองทัพทาง  
วัตถุนิยมภายนอกเช่นดาตราชอาวุธหรือนิวเคอร์นิวเคลียที่ขั้วโลก  
นิยมกันประชันกันแรงแ่งแ่งกัน กัดปากกัดฟันใส่กันอยู่ทุก

ห่อหมกห่อหุ้มจะชนะกันไม่ได้เป็นอันขาด โหระเอกพระอรียะเจ้าทำ  
ห่อหมกห่อหุ้มตัวไว้แล้วไม่มีพระวันเวลาจะชนะได้ (เช่นเชื้อเพลิง  
ใส่ไฟห่อหมกชนะไฟไม่ได้) เชื้อเพลิงก็ดับไฟก็ดับไฟก็ดับไม่ใช้ไฟไม่  
ใช้น้ำขาด ผู้ชนะไฟใส่ไฟ ผู้ชนะไฟใส่ไฟนั้นเองเป็นอ้ายตัวใจๆ  
เพราะชนใส่แบบประชิดพื้นชนใส่แบบประชิดไฟ

เมื่อเป็นดังนี้การเอาแพ้เอาชนะกันภายนอก ชาวโลก  
มนุษย์เราทั้งหลายก็เคารพรักน้อมถ่อมทุกถ้วนหน้า สมควร  
ที่จะเหนือหน้าลระอาเร็ดหลามเพราะไร้สาระทั้งสองฝ่าย มี  
แต่ทุกข์กับตายเป็นรายวันอยู่ทุกหลมมราณ ต่างก็อาจหาญองอาจ  
สามารถต่อธรรมอันเมตตามิราณไ้แก่กันและกันลองดูสัก ล้านๆ  
ล้านๆๆๆ นี้จะไม่ดีมีสุรกว่านั้นอันหาประมาณมิได้ดอกหรือมระ  
การใด (ขอเรียนนักศึกษาไว้ม่าง) เกอสุ ๑๑

๒๕ การภาวนาทุกไซ ชักลงสู่ไตรลักษณ์ได้ ไม่ได้ทมา  
ความว่าคุณรองพุทธธรรมสิ่งหนึ่งเป็นสังฆารคุณแล้วเกิด  
ด้นไม่ไหนเลย เป็นวิสังฆารคุณอันไม่เกิดด้นเป็น  
อนัตตาคุณอันไม่เกิดไม่ด้น แต่การมวิกรรมว่า พุทธไซ  
พุทธไซ นั้นเกิดด้นติดต่อกันเป็นระยะระยะเพราะเป็น  
เจตสิกธรรมเกิดขึ้นกับใจ จะว่าวิสังฆารหรือจิตตะสัง  
ฆารสัมมยุตเกิดด้นไม่แควเดี้ยวกันก็ได้ไม่ผิดเลย ๗



# ช่างมือทำยาก-ช่างปากทำง่าย

๑๑ ๑๑๑ ๑๑

๑ ผู้ที่ท่องเที่ยวในสังสารกับผู้ที่ท่องเที่ยวผ่านอันตรายาใด ๆ ทั้งนั้นนั้นก็ต้องมีความหมายอันเดียวกัน ความเห็นชอบเป็น-  
นาคหน้าของความประพฤติจึงพอจะไม่รอดตัวบ้าง และก็จะพอ-  
เมามาในทางทุกข์กายทุกข์ใจลงไป ๆ ถ้าความเห็นผิดเป็นนาคหน้า-  
แห่งความประพฤติแล้วก็ไม่ไม่รอดได้ พระราชาสักดิ์มรรพพิทักษ์ดี  
ถ้าสิ่งเสวิมอบมาสมพระเกทใดพระเกทหนึ่งเป็นอาจิณเสียแล้ว ก็  
นั้นวันจะนิมหนายและอาภัพลงทกๆ ด้านเห็นต่อหน้าต่อตาเรื่อใจ

แม้จะมีทรัพย์สิ่งขามรวิวารในส่วนอามิสลาภยศสรรเสริญ  
เป็นล่อใจๆ มากล้นพันวิสัยก็ตาม ก็นั้นวันจะไหม้ม้วยลมรไป -  
เหมือนไฟเผาไม้ทิวคุดพุนอัมจน แต่คนโง่เผลอมากมักเห็นกงจักร  
เป็นดอกบัว โกงกพกลมตัวเอื้อมมือเข้าไม่คว่ำจันตมมือขาด  
ก็ยังสามารถประชดตัวเองเร่งแกล้งทำ กรรมนิยมกรรม นร  
ตาลบกลัดให้อาจะหาญทำใจให้ถึงทางชั่ว แต่พอรู้ตัวได้บ้างก็  
สาลไปเสียไม่มีทรัพย์เหลือพอที่จะเป็นทุน จำเ็นักจนมมไม่มี  
ทางแก้ บางรายจนถึงกับลงมติฆ่าตัวตายก็มี สร้างมีสุหาไว้  
รายให้ผู้อยู่ข้างหลังเป็นทุกข์

ทั้งนี้เนื่องด้วยความประมาทลืมหูลืมตาลืมใจลืมธรรม ไม่มี  
สติปัญญาตรึกตรองเลื่อมใสคำสอนของพระพุทธรศาสนา มีหน้าซำกกล่าว  
ต่อพระพุทธรศาสนาว่าเป็นของล้าสมัยเดอะดริ เมื่อมีท่านผู้ทรง

เมตตามหาเจตักเตือนก็ไม่ฟัง กลับทำตัวเป็นผู้ฉลาดอาจหาญมี  
ปฏิภาณไหวพริบฉลาดเฉลียว เอาชนะทางคำพูดก็ไม่ใช่ธรรม  
นำมาอ้างอิงไม่ฟังพิจารณา ทำให้ท่านผู้เมตตาระอาถอยเศร้า  
จะว่ากล่าวตักเตือน (ไม่ทราบเสียเลยว่าท่านผู้ตักเตือนเรานี้เป็น  
ผู้เอารวมทรัพย์ให้) นิสสัยพระราชาไม่ได้มาเป็นขุนแม่แต่บัดเดียว  
เพราะเกลียดคนแต่คนพาลสันดานหยาบขี้ใจและตัวเศร้าหมองด้วย

ในโลกนี้มีมากหาไม่ยากเต็มโลก ผู้เขียนเคยสังเกตเห็นมา  
เกลื่อนห่มไม่ถ้วนเป็นเหตุให้ชวนคิดอยู่สอสนทน กลายเป็นธรรมะ  
กังวลใจให้สอสนดูกลๆ หลานๆ เมื่อภายหลัง ผู้เรามีนิสัยเชื่อฟังก็  
ยังมีอยู่มากในวังหน้าอนาคต เพื่อให้เป็นมกมกจะได้ไม่ทำดธรรมะ  
ท่าน ในไตรโลกพระบาลธรรมะท่านเป็นรองพระเสวรีเลิศล้ำ นำชนะ  
ธรรมฝ่ายอามิสถานทั้งหลาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายอธิบายสั่ง  
สอนใจใช้ตบกัน ไม่ได้ประชันกันแข่งแข่งกันและกันเพื่อลาภยศ  
สรรเสริญยกย่อง องค์พระชินศรีชั้นนอกจนถึงซึ่งทางไปพระนิพพาน  
(โลกไม่ถาวรอาจหาญแ่งดีแ่งเด่นกับพระองค์ได้เลย) ทนบกของ  
ชาวบังคับกว่าลกของแดงกำว้าว ความอ่อนน้อมเคารพยำเกรงในสิ่ง  
ที่ควรอ่อนน้อมเคารพยำเกรงกลายเป็นริ้นแรงละกังวล ปุณฺณ  
คนหนาก้มาจากกิเลสโดยแท้ แต่จะแก้ตัวไม่กลัวความดีก็มีมาจาก  
ปุณฺณ พระอริยเจ้าไม่ได้พาเดินจนข้ามโลกา ทำด้วยพระสติ  
ปัญญาในทางที่ซอม ทนพระสติพระปัญญาอรอมตอมแห่งไตรสังขาร  
สังเวชทุกขมานมนานก็มีสุภาพเมื่อหน้าย เมื่อเมื่อหน้ายก็คลาย-



ก็หลุดพ้น ก็ไม่กังวลในสังขารทั้งมวลตัดความเมืงห่อ ในอดีต  
อนาคต ช่างพักหมดไปในที่นั้น การประพฤติพรหมจรรย์ก็จบลงกัน  
ในที่นี้แลฯ พูดได้ใช้ถูกพูดได้ใช้ไม่ถูกมีรสขำดีและความหมายต่างกัน  
ราวฟ้าและดินฯ การปฏิบัติธรรมไม่ได้้นำพาให้สำเร็จแต่เฉพาะการพูด  
ได้เท่านั้น ต้องลงมือปฏิบัติกันจนได้รับผลคุ้มกันทั่วทั้งตัว การที่  
พูดพล่อยๆ แต่ปากลมจะกลมกลื่นกับธรรมะเพียงไรก็ตาม ถ้าทำ  
ไม่ได้เหมือนคำพูดแล้วก็หาประโยชน์ไม่ได้ ตรงกันข้ามที่ว่าช่างมือ  
ทำปากช่างปากทำง่าย ผู้แอมเอาลาภยศทางผีมากมักจะมามาก  
ในโลกนี้และโลกหน้าแท้ๆ

ผู้ลงมือปฏิบัติจริงๆ จังๆ นั้นจะหาตัวเทียมได้ยากในโลกนี้และ  
โลกหน้าและโลกอดีตด้วยอนิจจาธรรมเฝ้า ผู้เขียนได้เคยเห็นด้วย  
ตานอกและตาในพร้อมทั้งได้ใช้พระปัญญาเห็นมามาก เพราะได้ลำบาก  
วิตรัฐสุวัตรวิธานมานับ ล่วงกาลผ่านวัยกว่าเจ็ดสิบปีมาแล้ว ได้  
ผ่านอุปสรรคหนักขึ้นชุกทุกมา เร่งเรียนวิชาเมื่อหน้าปลายทะเล  
หลวง เดินตรงตามตึกใกล้วัดพระอาจารย์มีจุมน์ธรรม พระอาจารย์  
มีจุมน์จิตพระอาจารย์มีจุมน์ธรรมเท่านั้นสั่งสอนดี เพราะสามารถ  
มีพลังดีเห็นรูปเด่นชัดตัดสิ่งลึบไม่ให้ลึบ จะบรรลอบหรืออันก็ไม่  
ต้องจนมุมธรรมะประสมที่แห่งเดียว ไม่เกี่ยวข้องกับการสั่งสอนว่าหา  
ให้เสียเวลาเมืงช้า (สรรพอนัตตาทอนลงมาหาเอกะอนัตตาใน  
มีจุมน์อันอันกัน) (ข้อสำคัญอย่าเข้าใจผิดเกรงใจถือ  
เอาเป็นเจ้ารอง) (จะเป็นเหตุเป็นกรรมเป็นวิบากเอนกอะนองพอ

ตัวเมียเข้าวิญญานปฏิสนธิ) (จงทรงพระวรญาณหยั่งรู้กันดี ๆ  
 อย่าได้มีเป้าหมาย) ถ้ามาแล้วจะกลายเป็นสัญญาพองเมื่อนั้น  
 (นั่นไม่ใช่ตัวจริง) “ไม่ใช่ธรรมจริง” “ธรรมจริงนี้ว่างห่าง  
 จากสัตว์บุคคลตัวตนเราเขา ปรากฏจากใจๆไปเป็นเจ้า”

ใจใดธรรมใดไม่อิงกันกับเหตุ ใจนั้นธรรมนั้นหมดประเภท  
 ทำผู้อื่นจะตามเห็นหาได้ ก็ต้องข้ามโลกาไปไม่ได้มีรอยแล

ใจใดธรรมใดไม่อยู่ในเขตเพื่อเส้าอาสณ ใจนั้นธรรมนั้นไม่  
 ได้เดินเวียนวนอยู่ในโลกโลกาแล

ใจใดธรรมใดรู้เท่าไรรู้เท่าธรรมที่กล้ำกั้นอยู่ในพระเดียง  
 นั้นใจนั้นธรรมนั้นก็ดี ใจนี้ธรรมนี้ก็ดี หนึ่งข้ามทะเลลงไป  
 แล้วเหอ ๆ

ใจใดธรรมใดไม่มีพิษเป็นตัวเหตุ ใจนั้นธรรมนั้นใจนี้ธรรม  
 นี้หมดประเภททำผู้อื่นจะติดตามหาข้ามโลกาไปไม่ได้มีรอย  
 แลแล

ใจใดไม่รู้จักใจตอนใดใดใจนั้นก็รู้จักธรรมตอนนั้น ๆ ก็  
 หันหาใจหันหาธรรมอยู่ไม่จบสิ้นได้ยิ่งไกลไปแล



## เอกะจิต - เอกะธรรม

๑ มัดนี้ใจก็ตั้งธรรมก็ตั้งกลมกลืนกันกล่าว สาวธรรม-  
ยอดเยี่ยมเตริยมสติดำรงที่มีสุญญาน เดินทางไปสู่พระ  
นิพพานธรรมล้ำลึกตรึงตรอง มองมวณทวนคืนมหาเจ้าตัว  
ควาหาพระมีสุญญาน เดินทางลัดตัดตอนสอนตนเองเร่งพระ  
สติมีสุญญา ปัจจุบันหนนั้นมันไม่ใช่ตัวตนเราเรา ถ้าทำมันได้มัน  
ไม่พ้นพัวพันลัดถือเอาว่าเราหรือรองเรา ก็คงไม่พ้นพัวพันมาร  
เผา ใจไปเผลอล้อมถือเอาเป็นส่วนตัว เหตุ ก็ต้องตกอยู่ในเรตมัน  
น้ำให้มันตัว มัวเมาหมองหลาบก็กลายเม็นอดสู ก็ดรวาง  
อยู่ก็ผู้รู้ในอนาคตจรงอมรู้ให้ชัดหมดคือพระอนัตตาธรรม กรรม  
จะไม่สามารถนำให้ติดต่อก่อกภาพ เพราะใจกลมลงจนถึงธรรม  
ว่าง ไม่ได้ห่างทางเดินไปพระนิพพาน ถ้าเขี้ยวชาญเดินมรรค  
วิถิต่อติดได้มีวันเว้น ใจก็เด่นเห็นธรรมอันไม่แปรตาย จะ  
มรรคไปหลาบก็ทวีมากเหลือหลาก ก่อนจะมากก็เพราะเรลย  
ออกจากอันเดียว ถ้าหลงอันเดียวก็จะเกี้ยวอยู่ในสังสาร  
นานเนิ่นช้า มีสุญญาคมกลักก็ต้องหันหาต้นของเหตุ ย่นนี้เกล  
เข้ามหาเอกะจิตเอกะธรรม ไม่ต้องล่องล้าไม่หาทางอื่นให้ตัน  
ใจหารได้ การใดๆในอดีตอนาคตปัจจุบันจรงให้มันไม่ใช่  
ตัวตนเราเราสัตว์มีดคลทั้งหลาบ ก็จะต้องได้หาปลงสัจจะ  
ไม่หรือจะอยู่ พระมีสุญญานได้กอมกู่สู่ต่อความหลงหลง

เป็นการปลงภาระสะสางตัวเหตุ ก็คงหมดประเภททำนุผู้อื่น  
จะติดตามหา ก็ต้องร่วมโลกาไม่ว่าหวนเหินรอล ไม่  
ต้องคอยแล ฯ

เรื่องเราไม่สอดแทรกขัดข้องเอาเป็นเจ้ารองในขณะผู้รู้  
ใดๆทั้งปวงนี้ มันเป็นรากเหง้าเหล้ากรองกิเลสอาสวะอยู่  
โดยตรึงๆแล้ว เป็นรากเหง้ารองเครื่องดองก็ว่าอุปาทานก็ใช้  
ไม่ผิด แต่นักปฏิวัติธรรมมักมองข้ามไปด้วยความเคยชิน  
พหุลักษณ์เคยชินเป็นอกุศลกลายเป็นงานไม่จบสิ้นไปในตัว  
โดยมิได้รู้ตัวอีกด้วย นักปฏิวัติพากันมาติดอยู่ในใจในธรรม  
ส่วนนี้มากมาหลายชนิดแท้ๆ และก็มักเป็นเหตุให้ติดด้าน  
และทุ่มเถียงเถียงงอนกันด้นกัน เมามัวเพราะมีตัวตนสัมผัส  
ปลงเป็นตัวเหตุ อยู่ในอุ้งรอกแก้วกิเลสเป็นนิเทศอันฝัง  
ลึก พระสติพระปัญญาก็กลืนกลืนจะเอื้อมถึงในปัจจุมันขณะนั้น  
ก็กลายเป็นอนันตาระเหตุอนันตาระปัจจุมัน อนันตาระวิปากะ อนัน  
ตาระอามณะพะต๊ะพะอ คำพูดสั้นไม่มีกระดูกนั้นพูดดูล่อง  
ง่าบเพราะชำนาญในการไต่ว่าท แต่กิเลสยังมีซ่อนเงิบไว้  
เหมือนเสือเหมือนแมว เพราะเคยได้งัดในลาภยศสรรเสริญ  
มาเป็นสระหนึ่งค้ำน้ำมาแล้ว ไม่ยอมม่นมดใดๆได้โดยง่าย  
(ส่วนมรรดาทำนุผู้อื่นไปแล้วโดยสิ้นเชิงแท้ไม่เหลือหลอเช่นนั้น  
รอกรานกูลไว้ไม่เอามาตรวดกวาดต้อนให้เสมอกันหมดหรอก)  
เห็นว่าเพราะผู้ยังติดรู้ติดเห็นติดเด่นติดดองติดมัวงัดติดคา ธรรม

ตามนุษยเทวดามารพหมณพราหมณ์ (เมื่อภาวนาไปติดอยู่ในที่  
ใจจำเป็นก็เอนกในอยู่ในที่นั้น)

(ส่วนสฤาณพได้เห็นว่าเมื่อหน้ายดลาลหุดพหยังไม่มีมา-  
มรากฏโดยถ่องแท้แน่นอนได้โดยชอบธรรม) ก็พิศตัวทำทำทำ  
ทางเม้นพระอรหันต์ (ทองและคาดคะเน) เชื้อชาติเชื้อราเหมือน  
คนเมาสราแม่โงแม่ทางรวิธา มีผู้มาให้คะแนว่าเป็นพระ  
อรหันต์ ก็พลกจิตรวมในใจกันทั้งและฮากัดก็ดกกับผู้ให้คะแน  
นั้น (เอาที่แทนหน้าเรากเป็นน้ำยอชอบคนมาลกลายอมาปอมาป็น-  
อยู่ไม่ทวนดูตหดใจดูธรรมเลย) เมื่อไม่ทวนดูตหดใจดูธรรม  
ก็เท่ากันว่าไม่ทวนดูพระวินัยอยู่ในตัวนั้นเองละอนิจจาเอ๋ย (อย่า  
วันทงตัวเลยจะขึ้นเคยคุณก็เลสิให้ทว)

ผู้เขียนคงเป็นคนมีกิเลสมากปากเผ็ดร้อน กิเลสสำส่อนจวบจน  
นิมิตเขียน จึงขอเตือนมารกิเลสว่าดูก่อนมาโรปานิมาโรมารผู้ใจบาป  
จงอย่าได้รบกวนผู้เขียนมาก (จงรพวาลผู้เขียนน้อยเถิด) ธรรมดา  
ผู้เขียนก็ต้องพิจารณาเลือกเฟ้นเขียนแต่สิ่งที่เป็นสาระทั้งตนและท่าน  
ผู้อื่นจึงคุ้มค่าในการเขียน มีนั้นแล้วก็กลายเม้นน้ำอารมณ์ และน้ำ  
อาแล้ง ถ้ามีน้ำอาแล้งแห้งก็เลสิถ้ามีอารมณ์ขมพระนิพพานรอมอม  
ให้ดาลอัยการสันตูกูริโกปิจิตตัง ผู้หนึ่งมีลลังค์ดอปลังการนี้  
อยู่นานไม่ลงธรรมมาสน์ นั่งเมมองอาจไม่ปวดแ้งไม่ปวดขา ไม่  
มีดาลใดจะมากล่าวหาว่าเป็นดำเท็จ ไม่มีท่านผู้ใดมาให้น้ำเทห์  
น้ำน่านและดอรับขึ้นเลย เคยเม้นดาลอัยการแต่ดกดำมรพ

มาไม่ทราบระยะไม่มีกาลไม่มีเวลาด้วยผูกขาดแล้วด้วย ดำลธรรม-  
 ส่วนนี้ก็จะเอื้อมดลิกซึ่งสูงแหลมคมมากไม่มีประมาณได้ทกๆ ด้าน  
 ไม่มีกำหนดได้อาจหาอยู่เหนือกรรม และผลของกรรมได้ดลิก  
 ในโลกๆ เว้นไว้แต่พระอรหันต์ท่านผู้ทรงพระอรุณอยู่เหนือ  
 ไตรภได้ไม่กังวล ปล่อยคนหนาอย่าอดอ้าง ความเมียงไม่  
 สว่างไม่ต้องอดอ้างว่าตนดี ชาวโลกก็วิสัยมองไม่เห็นใกล้-  
 ไกลไร้ปัญญาสุทธธรรม ไม่รู้เท่ากรรมนำรูงอำพาทาน ท่อง-  
 เทยวนานไม่ในไตรเหตุอยู่ในเขตอวิชชาตัณหา เป็นอาชวอดดี  
 วิชชาใจเงาเตาต้น ถ้าท่านผู้ตกเตอนไปทางบุญก็หาว่าวัน  
 ไม่เช้าทางพรางนั้นพึมๆ ทำๆ อยู่นั่น แลฯ



๒๖ ชาตูกัดผูกูกัดจะจัดเม้นสังวรฝ่ายนามอันละเอื้อมได้  
 เพราะเกิดด้นเม้นอย่างละเอื้อม ถ้ามีผู้เท่าไม่สอดแทรกคิด  
 อ้อเอาเม้นเจ้ารองแล้ว ก็เม้นเหตุเม้นกรรมเม้นพิษเม้น  
 ภัยเม้นอุปาทานเม้นชาติอันละเอื้อมได้ทั้งนี้ สติสัมปชัฏ  
 ะมีปัญญาไม่สมดุลงกัณหละเอื้อมดมตาปีในพระเด็ยวกันแล้ว  
 ก็ปากจะรู้ชัดได้ ต้องอาศัยอำนาจมานะสติอันละเอื้อมทรง  
 มีปัญญาควบคุมให้สมดุลงกัณหกันเวลาในพระเด็ยวแห่งมีจ  
 ุมนัทรอมทั้งผู้รู้ตามเม้นจริงสัมปชัฏอีกด้วย ฯ



# อำนาจอริยะสัจจะ

๑ โลกจะมีกลิ่นๆก็หารลงมาสังหารโลก สังหารโลก  
กันสังหารธรรมสังหารชาติสังหารพันธุ์สังหารรูปสังหารนามก็ได้-  
ความเป็นอันเดียวกัน อยู่ใต้อำนาจอริยะสัจจะทั้งอย่างประ-  
เสริฐสัจอย่าง คือ ทุกข์ทนได้ยาก เหตุให้เกิดทุกข์ ร้อนภูมิธิดา  
ให้ถึงความดับทุกข์ เป็นตัวเหตุให้ทำให้แจ้งในทุกข์ ใน-  
เนหาะส่วนใจส่วนอริยะมัญญา ย่นลงสิ้นก็คือเว้นมาบ่มเพาะบุญ  
มวกและคุณให้สูงขึ้นทุกด้าน บรรดาท่านผู้ทรงสติปัญญา  
ก็พาตนพาใจใคร่ตรวจทานดูธรรมนำท้อ ก็ห้ามโลกียไม่ได้ไม่  
ลังเล

บรรดาท่านผู้สงสัยสัจก็สาบก็มาลก็คำ สาบมาลคำมาแล้ว  
สิ้นลมปราณไปแล้วๆ แต่ละชาติแต่ละชาติ ไม่สามารถจะเอา-  
ตัวเอาใจเอาธรรมภูมิธิดาให้เล็ดรอดจากทะเลหลวงข้ามไม่ได้โดย  
ง่าย ทะเลหลวงทงตั้งอยู่รอบเมืองใจไม่อยู่ไกลจากฟ้าแดนดิน  
ภายนอกเลย จะเอื้อมคัดค้านอาจหาญไม่ทางใดก็ไม่ได้เลย วิช  
ใดๆในไตรโลกาไม่เลิศประเสริฐศรีเท่าวิชาทางพระพุทธศาสนาเลย  
ไม่ต้องสนใจในวิชาทางอื่นก็ได้ วิชาใดๆที่เน้นเลียนหนามต่อ  
พุทธศาสนาแล้ว วิชานั้นๆเป็นวิชาดองหลออยู่แนบไต่บังๆ แล้ว  
เห็นอย่างง่ายๆ หนีหายวันเวลาอยู่ข้างหน้าอ้อมภยันตา หลับตา-  
อยู่ก็เห็นชัดลืมตาอยู่ก็เห็นชัดไม่ลี้ลี้ไม่ทาบใจ

การล่องอมาลมารทุกประเภทกับการทำลายตนเอง และ  
 ทำลายโลกเอาไฟเผาโลกก็อันเดียวกัน อมาลมารทุกประเภท  
 ไม่มีสารเจือปนแม้แต่นิดเดียว ก็ตรงทางเดินของพระพุทธ  
 ดำสนาใจทุกขของล่องอมาลมารเป็นมัจฉาที่รู้เห็นผลจากทำ  
 หองครองธรรมแบบหลาย ๆ เสียด้วย ท่านผู้หวังเจริญทรัพย์  
 สิ้นในอมาลมารนี้ เป็นผู้ไร้เหตุไร้ผลมาเหตุไปทางนั้นหลาย -  
 ล้วน ๆ แล้วก็นั่งมั่งอยู่เอาตามอตาใหม่ที่เป็นอิตาฮิมไต้ป ว่า  
 เป็นทางเจริญพอที่จะแก้ทุกขได้ก็ยิ่งเพิ่มทุกข์เรากว่า เห็นกง  
 จักรว่าเป็นดอกบัวเอามือเราไปคว้าตัดมือขาด แล้วก็กล่าวตู่  
 ตนว่าดวงไม่ดีเรานี้หนาหนอ ดวงไม่ดีกับเหตุไม่ดีที่ตนสร้าง -  
 ขึ้นก็อันเดียวกัน เพราะเหตุที่อตาฮิมไต้ปไม่ได้เกิดขึ้นมาแบบลอย ๆ  
 เจ้าตัวสร้างขึ้นเองทั้งนั้นตนจมนมด้อยในเหตุไม่รอนคอบในเหตุ  
 ดีเหตุชั่ว ผลราลรั้มก็เหลือจึงไม่รู้จักเหตุดีเหตุชั่วแล้วจะเจริญ  
 ก้าวหน้าไปได้ด้วยวิธีใดเล่า มีแต่เสื่อมกับเสื่อมทวีคูณเท่านั้น  
 พระพุทธดำสนาสอนให้เลิอกเห็นเหตุที่จะทำลงไปก่อนน้าก เมื่อ  
 สร้างเหตุลงแล้วผลไม่ต้องร้องตะโกนให้มาหาเหตุให้ลำบาก -  
 เป็นที่พลเป็นมาเองตามเหตุที่สร้างขึ้นและมาก แม้ทางผิดก็  
 โดยนัย ชาวโลกยิ่งห่างเหินจากคำสอนของพระบรมดำสนาไป -  
 เท่าใด ไฟกิเลสก็ยิ่งลุกช้อไหม้โลกทวีคูณ แม้แต่หอนินทาลนอก  
 ก็ยิ่งรัดสนอแน่นไปด้วยพร้อม ๆ กัน ด้านจิตใจก็ต่ำลงต่ำลงไม่มี  
 ที่นั่งวางใจได้ ๆ การนิยมชมชอบเอาเสียงคนมากเป็นประมาณแท้



เดียวผูกขาดนี้เอาจริงไม่ได้ ถ้าคนมากยิ่งไปไม่เป็นอัตราความ-  
ขึ้นขึ้นความเห็นทางผิด ถูกธรรมถูกวินัยแล้วก็ใช้ได้ดีมาก

ถ้าหากว่าคนหมู่มากหนักไปในทางกิเลสเอาแพ้เอาชนะภาว-  
นอกไม่มองดูธรรมแล้วก็พากันไม่ตกเหวทั้งเป็นจนตึงไปเสียหมดโดย  
ไม่รู้ตัว พอรู้ตัวบ้างก็สายมาบดไปเสียแล้วนะ ทุนจะต่อสู้ไม่ทาง  
ดีก็หมดไปแล้วก็นมกนอยดังนี้เอง กำลังใจก็อ่อนเหาะไปพร้อมๆ  
กันด้วยซ้ำ ตกลงก็ไม่มีที่พึ่งตนได้พึ่งได้แต่ผลของความเลวทราม  
รสชาติของเหตุชั่วผลชั่วผลลัพท์ทุกๆ คนเราจะดีได้ในทางที่ไม่-  
เป็นธรรมสักเพียงไรก็ตาม ผลของกรรมเป็นน้ำหนึ่งใจน่านต้อ-  
ตามอยู่ ย่อมอยู่เหนือกรรมและผลของกรรมไปไม่ได้ เก่งกาจ-  
ทรงอำนาจไปในทางที่ผิดก็ไม่รอดได้ ไม่ประตูดอกนี้ระตู่หนึ่งก็  
ซึ่งแห่งความพินาศแน่แท้ (ผลของกรรมก็คือโหรเอกบาทตัว  
เป็นศาลยุติธรรม) ว่าไปเท่าใดก็ห้ามกลาบบรรณไปไม่ได้หรือ  
ชาวโลกเอ๋ย ไม่ได้อวดดีประราภตามธรรมะ

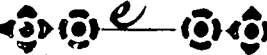
ถ้าไม่เอาธรรมะของพระพุทธศาสนาเป็นแก่นเป็นกระดูก  
เป็นทางร่มเย็นเป็นแว่นส่องทางแล้ว ก็เรียกได้ว่าเป็นคนเหินห่าง  
เป็นคนตามอดแห่งหมู่ปัญญาชนปัญญา จะสำคัญตัวว่าเป็นปราชญ์  
แต่ก็เป็นเปรตกันสดๆ ร้อนๆ เมื่อยกบาลเมื่อยใจให้หนักปราชญ์-  
เห็นตมเห็นปอดเห็นไปตลอดจีปาดะสารพัดแพรมเดียวก็รู้ได้ไม่  
ต้องเข้าฉาณหล่มตางหนึ่งก็รู้ได้เร็วไวทันที่ เพราะไม่ใช้สมาธิ -  
หลอกกินอามิสทางวัตถุนิยมต่างๆ ภาวนอก ชาวโลกเป็น-

ส่วนมากติดอยู่เพียงแค่อบายมุขเท่านั้น พ้นไปจากอบาย  
มุขทั้งมองแล้วจึงจะรู้รู้ชัดของพระพุทธรูปศาสนาสว่างกระจ่าง  
ใจไม่มัว จึงจะถึงไตรสรณะคมในทางตันของพระพุทธรูปศาสนา  
นั้นนั่น มิฉะนั้นแล้วก็ลานเปล่าแก้วเจาทก้นข้าวกลั่นกล้อ  
กลายเป็นคนมัวอะไรข้อหาประสาทพิการใช้ไม่ได้ เพราะไม่รู้  
รสแกงก็ไม่สำคัญ (การไม่รู้รสธรรมะนั้นเป็นของสำคัญ  
ยิ่งในทางพระพุทธรูปศาสนาใจ) ฯ



๒๗ จะขอพระไตรปิฎกในธรรมชั้นสูง ปัจจุบันผู้รู้เห็นเป็นแต่  
สักว่ารู้เป็นแต่สักว่าเห็นเท่านั้นและใครเล่าเป็นผู้รู้ว่าเป็น  
แต่สักว่ารู้เป็นแต่สักว่าเห็น ต่อมไม่หนีหลักเดิมว่า  
กับผู้รู้ เป็นแต่สักว่ารู้ เป็นแต่สักว่าเห็นนั้นเองเป็น  
ผู้ปลั่งอกทาน ต่อมแม้นทวนกระแสผู้เป็นเจ้าเหตุ  
แต่เมื่อรู้แจ้งอภิปทานชัดด้วยพระบิณฑบาตอันชอบแล้ว  
จะจัดเป็นเจ้าเหตุ เจาทักเจากรรมไม่ได้ เมื่อไม่จัดผล  
รองเหตุ ผลรองพิช ผลรองกรรมก็ไม่ต้องจัดอยู่ใน  
ตัวเพราะขาดกันไม่ในตัวเป็นทีได้หมดเหตุผลแล้ว ไม่  
จำเป็นจะมาหวังทั้งเหตุอีก แม้จะไม่ต้องมาหาเสียง  
เอาคะแนนกับเหตุพิชกรรมอีก (เพราะทำไปแล้ว)

# นักปราชญ์-นักเปรต



๑ ในโลกนี้ไม่มีอะไรมากพอที่จะให้หลงและอ่านไม่ออก ไม่มีสิ่งใดที่จะมีดั่งแสงแผ่นเลอหนา ความเกิดแก่เจ็บตาย นั้นแลนาเต็มอยู่ทั่วกาลา แต่ต้องห้อมเอามาพิจารณาเป็น-  
เรื่องหนึ่งติดต่อกันอยู่ในอุ้งพระสัพพัญญูจะพาให้เอื้อมระอา-  
ล้าถอย ไม่พลอยเพี้ยนในเกิดแก่เจ็บตาย แม้กิเลสอาสวะ-  
จะมียู่ทรงอยู่ในขันธสันดานมากหลายก็มีหนทางระอาลจะเพี้ยน-  
และยินดี ใจก็จะกำลังไม่สั่งสมความหลงให้ทวิพจน์วอกคุณ-  
จะมริมรณในทางที่เห็นชอบรู้ชอบปฏิบัตินั้นในส่วนนี้ ส่วนอื่นๆ  
ก็พลอยระดังติดมาอยู่ในวงแหวนของพระสัพพัญญูให้รู้แจ้ง-  
แทงตลอดได้ ชรรมะในทางโลกุตตระระล้อมไม่รัดจับหว่าต่อ-  
นักปราชญ์ และไม่ใช่นักเปรตสร้างแต่เหตุไม่ทางถูกๆ และ  
หวังสุขอยู่แต่เลือกเหตุสร้างไม่เป็น

ใช้ตรวนเชือกมอเป็นต้นตัดได้ง่ายไม่ต่อลจะลำบากกรรม  
และผลของกรรมตัดได้ยากแท้ๆ แต่ก็เป็นของง่ายแห่งพระอร-  
หัตตะมรรค เมื่อองค์ท่านรู้มระจักชัดแจ้งแห่งอนัตตาธรรม  
แบบคาบแล้ว กรรมและผลของกรรมก็สลัดคืนเองไม่ลำบาก  
ไม่ยากแค้นอะไรเลย อวิชชาตัณหาอุปาทานกรรมเป็นต้น ฯลฯ  
ก็สลัดคืนไปในตัวพร้อมๆ กันในขณะระดับนั้นเมื่อได้ขโมยอันใด-  
ก่อนไม่มีอันใดหลัง อัสสมิมานะก็ไม่ได้ฝังอยู่ในขันธสันดานองค์

ท่าน เพราะโดนและถอนตัณหาได้ทั้งรากเหง้าเหล่านี้อแล้ว องค์  
ท่านก็ไม่ได้สำคัญตัวไม่สำคัญใจไม่สำคัญผู้รู้ไม่สำคัญผู้หนึ่งไม่สำคัญผู้  
ดัดอยู่ในวิยาบทใดๆทั้งสิ้น สุรทุกหรือเมกหาอะไรต่ออะไรที่ชาวโลก  
นิยมกัน ตลอดทั้งสุขๆ สานๆ ว้างๆ เว้งๆ อะไรต่ออะไรองค์ท่านก็  
ไม่ไปห่วงไปทวงไปแมกไปกำเอาไว้ให้เป็นเหตุเป็นกรรมเป็นวิบาก -  
เป็นวิตุสุขาณปฏิสนธิเป็นวิตุสุวารปฏิภาณอันใดเลลหาหนา เพราะหมด  
การที่จะได้จะเสียจะลบจะเปลี่ยนจะกำจะวางจะอยู่จะไม่แล้ว หมดการ  
จะแพ้จะชนะจะกินจะด่าอะไรในสมมติ แม้มีทุกข์ไม่สำคัญตัวจะ  
เป็นเปรตเจ้าอยู่ติดอยู่ด้วย ไม่ไปจีไปปล้นไปสมัครอยู่ในที่ใดๆ  
ทั้งสิ้น เมื่อกำลังตกกระไดโดยชอบแท้ จะมีทุกข์หรือไม่ก็ไม่เป็นปัญหา  
เพราะท่านก็รู้ใจใดๆในวัณชทุกแล้วในวัณชวิบากแล้ว ไม่มีการ  
แถมได้แถมเสียกับกองนามรูปและอรุปแล้ว ท่านผู้ใดจะให้คะแนน  
หรือไม่ให้ก็ตามไม่มีการรับไม่มีการมีดสิ่งใดๆทั้งปวงเลย ฯ

- ๑) ห้ากสิ่งในน้อมอยู่ไม่มีประมาณในน้อมก็ไม่มีน้อมอยู่ไม่มีประมาณ ฯ
- ๑) เอามิดเหมือนน้อมอยู่ไม่มีประมาณก็ไม่มีรอยอยู่ไม่มีประมาณ ฯ
- ๑) หกน้อมในอากาศไม่มีประมาณก็ไม่มีรอยอยู่ไม่มีประมาณ ฯ
- ๑) กำเอาเมล็ดพันธุ์สักกาตหว่านให้มัลลาลเหล็กแหลมไม่มีประมาณ -  
เมล็ดพันธุ์สักกาตก็ไม่ติดอยู่ไม่ลาลเหล็กแหลมไม่มีประมาณ ฯ

จิตใจและธรรมะของพระอรหันตก็อย่างนั้นอันมีรารภมาหลาย ๆ

ข้อแล้ว ฯ



# อำนาจไตรลักษณ์

๑ ตากัณฐรูปเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๑ หูกัณฐเสียงเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๑ จมูกกับกลิ่นเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๑ รสกับลิ้นเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๑ โสฬสรูปพิกัณฐกเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๑ ใจกับธรรมมารมณีกเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ จะว่าโลกตาโลกหูโลกลิ้นโลกกมลโลกใจว่าโลกทั้งหกภายในก็ได้ไม่ผิด

๑ โลกภายนอก โลกภูมิโลกเสียงโลกกลิ่นโลกรสโลกไฟรูปพระโลกธรรมมารมณ รวมโลกทั้งภายนอก ทั้งภายในแท้ก็เป็นโลกสืบสอง เป็นโลกสังขารสืบสองกว่าได้ไม่ผิดอีก ๑ ทั้งนี้โลกมีผัสสะหกก็ดี ๑ โลกเวทนาหกก็ดี ๑ โลกสัญญาหกก็ดี ๑ โลกอุปาทานหกก็ดี ๑ โลกภพหกก็ดี ๑ โลกชาติหกก็ดี ๑ โลกชราพยาธิมรณโลภะโมหะนิวรณ์มาลาทั้งหลายแหล่แหล่นี่มีอยู่ติดโลกได้ทั้งนั้น เมื่อมีอยู่ติดโลกได้ก็มีอยู่ติดสังขารได้มีอยู่ติดทุกขได้ มีอยู่ติดอนิจจังทุกขังอนัตตาได้ เพราะอยู่ในอำนาจไตรลักษณ์

เมื่อมีอุปาทานเข้าไม่ติดถือเอาเป็นเจ้าครองสิ่งเหล่านี้แต่ละขณะจิตหรือแต่ละขณะละอย่างๆ ก็สืบชื่อลือนามได้ว่ากิเลสตัณหาอุปาทานกรรมภพ ฯลฯ อะไรๆ ได้ทั้งนั้น (ผลลัพธสิ่งเหล่านี้ก็คือ ทุกข์) จะเห็นโทษในอุปาทานได้ก็ด้วยอำนาจของพระมีปัญญาญาณไม่ใช่สมาธิไถ้ๆ เมื่อท้อมั่นในสังขารว่าเป็นสัตว์มดคลตัวตนเราเราเล็กย่อมเป็นการฝืนธรรมชาติ เพราะสังขารไม่ได้ยืนยันว่าจะอยู่ใน

กำมือรองท่อนผูดและไม้ปฏิเสศด้วย มีหน้าที่เกิดขึ้นตั้งอยู่แปดชั้น  
เป็นรอมๆ ติดต่อกันอยู่ไม้ราดสาบตามธรรมชาติในส่วนนี้เท่านั้น  
เกิดขึ้นหาระหว่างไม้ได้ ตั้งอยู่หาระหว่างไม้ได้ แปดปรวนหา  
ระหว่างไม้ได้ ดับหาระหว่างไม้ได้ ผลลัพธ์ก็คือทุกๆ หาระ  
หว่างไม้ได้อีก จะใส่ข้อลื่อนนามซ่อมแซมแปลงไปตามอัตราใหม่  
รองความเข้าใจผิด ความจริงก็ไม่ล้าเอียงไปด้วยเลย

ก็ต้องมีหนทางเดียวลอมจำนนระอาบตนเองพร้อมทั้ง -  
เมื่อหน้าบดดาลหลงของเจ้าตัวเจ้าใจที่ได้เคยขึ้นหลงมาเท่านั้น  
เพราะไม่มีประตูที่จะไปทางใดได้อีก แม้จะฝันไปก็ไม่แจ่มใจไม่  
เป็นเครื่องอุ่นใจอยู่นั่นเอง เพราะได้เห็นชัดด้วยตนเองโดยไม่  
ได้ถูกกระทำคนอื่นและไม่ได้ถูกล่อลวง หรือถูกรับจ้างคนนอก  
นอกให้ชักชวนเชื่อ เป็นอิสระของเจ้าตัวในทางที่ชอบแล้ว ๑/



๒๘ การดัดหมัดไฟไหม้บ้าน ไหม้เมือง ไหม้พระนครหลวง  
อันเป็นไฟภาลหอกที่ หุบต้ม ทอด นึ่งอาหาร มัน  
ก็เป็นการถูกต้องดีแล้ว แต่ก็ยังจัดเป็นทาสอง  
รองการรับดับไฟก่เลศที่มันไหม้ อยู่รอมเรตบ้าน  
ใจ เมืองใจ กรุงใจอยู่ในอุ้งจันทน์ชะลิ้นดาหดวง  
หฤทัย ไฟอันนี้ควรรับดับไว้ ๗ แก้ว ๗



# สามัคคีธรรม

๑ เรื่องที่นำวิจารณ์เป็นการให้หวลดูโลก เพื่อนรทาได้ให้  
อยู่เย็นเป็นสุขสามัคคีธรรมจำใจจิตร ให้หันเข้าใกล้ขัด-  
พระพุทธรูปดำสนา พร้อมทั้งไม่อดวิชาแรงดีต่อพระสัมมาสัมพุทธ  
เจ้าทั้งหลาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายที่ทรงเสด็จมา -  
สร้างบารมีและมาตรัสรู้ในโลกเป็นยุคๆเป็นคราวๆก็ถือว่าตาม  
เป็นจริงแล้ว ก็มากกว่าอสังขยอสังขยพระองค์ ทรงสั่ง -  
และทรงสอนโลกทุกชั้นทุกภูมิ ด้วยพระมหาเมตตาด้วยพระ  
มหากรุณาเต็มภูมิไม่ทรงลำเอียงไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย  
เมื่อล้าละ

และการทรงสั่งและทรงสอนเล่าในทางตรงและทางอ้อมก็  
เป็นพระธรรมอันเดียวกันไม่แปลกเลย เพราะพระองค์ท่านทั้ง -  
หลายเหล่านั้นได้ตรองเห็นชอบยิ่งแล้วพร้อมทั้งเหตุและผล ลง  
เอากันไม่แก่งแย่งกันแม้แต่จิตใจเดียว เพราะทรงเป็นมหานัก -  
ปราชญ์องอาจกล้าหาญเชี่ยวชาญสืบสายธรรมโบราณทอดสืบทอดไว้  
ดีเด่นเป็นยุคๆยุคๆ ทรงสั่งทรงสอนให้มีความเห็นชอบเป็นหลาย  
หน้าบกร่องจิตใจในวัชระสันตानหฤทัย ให้ดำเนินไปในทางที่ -  
ชอบ ไม่ดำเนินให้สิ่งเสริมไปทางกามารมณ์ ไม่สิ่งเสริมไปทาง -  
พลามากเมื่อเป็น

ทางวาทะสอนให้เว้นจากพูดเท็จพูดส่อเสียดพูดคำหยาบโลน

พูดเพื่อเจ้อเหล่านี้เป็นต้นไป ด้านการงานเล่าก็ทรงสั่งทรงสอนให้เว้นจากการทุจริต เว้นจากฆ่าสัตว์ฉีกทรัพยากรประทุฏฐิผิดในกามเป็นต้นๆ ด้านเลี้ยงชีวิตเล่าก็ให้เว้นจากอมาตมฺรทุกๆประเภท เพราะมันเป็นเหตุทางนินทาขบถต่างๆ แต่ชาวมนุษย์มักจะพากันอออติดต่อพระบรมศาสดาโต้เถียงอยู่ไม่มั่งกลาวันไม่มั่งกลาคืนไม่ร่าดระบะได้ เพราะเหตุว่าล่องระเมิดไม่ร่าดระบะ (ผลลักชก้นินทาขบถกันอยู่ไม่ร่าดระบะได้) และก็น้ำสงสารไม่รู้ตัวอีกด้วย แผลงวันไม่รู้ตัวว่านิมิตชมชอบกินมูตดูตลกเผลอเมามันเข้าไฟไม่รู้ตัวเหล่านี้เป็นต้นนั้นใด มรรดาทำนผู้ล่องละเมิดอมาตมฺรก็อันเดียวกันนั้นนั้น (โลกนี้วาลยัดข้ออยู่จนไม่รู้จักประทุฏฐิแก่มืดมั่งมองข้ามกลาไม่ก็คือมรรชนันแรงกันล่องอมาตมฺรนี้เองอนิจจาเอ๋ย) ไม่อยากเขียนเลบแต่อดไม่ได้

ทุกวันนี้จะยืนยันว่าถือลัทธิและศาสนาสากโลกๆ ก็ตามมองชาวโลก แต่เนื้อเรื่องและเหตุผลก็ตกอยู่ในดอกในคำขอร้องอมาตมฺรสรณังัจฉินามิแล้วล้วนๆ เปอร์เซ็น (มฺร:แปลว่านินทาอยู่ซึ่งหน้าซึ่งปาก) เต็มดวงเต็มด้นแล้ว จัดเป็นโลกที่พลัใจที่พลัธรรมที่พลได้ เพราะที่พลไ้ในทางเดือดร้อนและนินทาไปนาหาเอนกทุกๆ ด้านจิปาตะสาระพัด ไฟอมาตมฺรไหม้โลกไม่มีน้ำดับได้ น้ำทะเลและมหาสมุทรในโลกภายนอกก็ดับไม่ได้ ชาวโลกทุกวันนี้หน้าทีเดารพและหวังดีอยู่ร่วมโลกกัน ต่างก็ช่วยกันสามัคคีเห็นโทษที่พวกเราล่องละเมิดอมาตมฺรเป็นทุกขไฟไหม้โลก เพราะมันไหม้



อยู่ที่หัวใจของพวกเราแต่ละท่านละคนอยู่ ต่างท่านต่างคนก็เว้น  
 อนาคตมุขเสียดัดดาต โลกมนุษย์ก็จะเจริญก้าวหน้าไปเร็ว-  
 พลันสงครามก็เลิศจะไม่มี หอนก็จะหล่นดีไม่มีเวรอยู่รอบข้างไม่  
 สะดุ้งผวาด้วย มองดูหน้ากันได้นัดเป็นยอดมิตร ตำตราอาวุธ-  
 ต่างท่านต่างคนก็จะปลดเองในหัวใจโดยไม่ทำนุใดมานั่งดั้น หนึ่ง  
 สิ่งๆก็จะไม่รู้งรับ

สงนพระสมสณบใจรผู้ร่ายก็จะไม่มี คอรับขึ้นก็ไม่มี สมนะ  
 ทัพรามมณก็จะงามเลิศล้ำธรรมทาสอาต ปราชญ์มะราวาสและ  
 ปราชญ์บัณฑิตก็ลงกันได้นิพนธ์นิพนธ์สหายธรรมแท้ เหมือนลูก  
 พ่อแม่อันเดียวกันไม่ขาด เพราะได้ธรรมอันดีสั่งหยั่งลงทใจไว้  
 มันคงทรงแน่นหนา การรักษาสัจของก็ไม่ต้องใช้กุญแจและเวร  
 ยาม สมนกันคำที่ใช้นามว่ามนุษย์ มริสุทธีเป็นสัตว์เป็นสัตว์ การ  
 ปฏิบัติธรรมด้วยเพื่อพ้นทุกข์ในสังสาร พระนิพพานก็เปิดประตูทางใจ  
 ไม่มีกิเลสหลามใดๆ มากัดขวางให้หนักหน่วงถ่วงเวลา ชั่วก็  
 ทรงคุณด้ามหาสารไม่ว่างไรระโยชน์ ต่างก็ปลดโทษตนเองเร่งเร่ง  
 เพื่อบรรรมอันดี เพราะเล็งถึงทางชอบประกอบดี กอดสะพาน  
 อันดีไว้ให้ลูกๆ หลานๆ เป็นทรัพย์อันอันนานถาวรมันคงดำรง -  
 ทรงตัวทรงใจทรงนิสสัยปัจจุปัจจุต่างดีเด่น เป็นผู้เห็นโทษเห็น  
 คุณนุญมาปฐราบตามเนนจริง เป็นมิ่งขวัญของใจจิตรสันนิทสนม  
 กลมกลืนกันกับสัตว์สัตว์

ชาวโลกโลกาเอ๋ยอย่าห้ามกลาบละเลยจงเห็นโทษในการละเมิด

อมามุมว่าเส้นทางนี้มาโดยด่าบเดี๋ยวเกิด จงเห็นพระคุณใน  
การละเว้นอมามุมว่าหาประมาณมิได้ ความเห็นชอบแบบนี้  
แล้วใจถึงโลกุตตระระฆาธรรมะ ก็เป็นผลพลองกับใจไปในตัว  
ไม่ต้องคิดว่าหาว่าธรรมอยู่ที่ไหนไม่ต้องเข้าใจถึงความหมายกลายไป  
ทางอื่นจะต้นปัญญัตถิวิธิตี เพราะรู้ชัดมัธรวมเข้าไว้ที่ดวงหฤทัยคือ  
ใจใจใจใจแล้ว ก็มีแต่ใจและธรรมเป็นกรรมอันดีจะพลีทวให้สูง  
ส่งเดี่ยวตรงไม่แฉะซำไม่แฉะระอาและไม่ยืนอยู่ไม่ถอยหลังอีกด้วย  
พร้อมทั้งห้ามความสงสัย รุดไปแล้วไกลในหรีวหรีว หนีไปไกล  
ไปไฉนจากปุณณคนหนา โลกุตตระระฆาธรรมะแสงสว่างกระจ่างตาให้  
คือปัญญารู้ว่าพระสติพระปัญญาทรงคุณดำนุฏหารบก็ได้ อาจหาญ  
ในทางที่ถูกต้องมิได้ผูกอาภัพไว้ให้เป็นเสียหมกมหลวม ๆ ๆ



๒๙ สิ่งใดที่เข้าไปได้ไปคือเอาเป็นจ้าวเป็นจอมจนลอมล่อล  
วางไปไม่ได้ในคราวและขณะที่จะวางสิ่งนั้นทั้งหมด จะ  
เป็นรอบหาโทษไม่ได้ สิ่งนั้นๆ ทั้งหมดล่อมไม่มีในโลก  
ปัจจุบันโลกอดีตโลกอนาคต นี่แหละอุปาทานทั้งหมด  
พระสติพระปัญญาไม่ปรากฏชัดในอนัตตาธรรม จึงกลาย  
เป็นกรรมและผลของกรรมวนเวียนอยู่ในอัมภินิหาร  
ดวงหฤทัยรอบเมืองใจ จัหวัดใจ กุ้งใจ ชาศใจ อัมภิ  
นิหารใจ ๆ



## ทะเลหลวง

๑ อมาตย์ผู้มีแต่ผลร้ายได้เป็นทุกข์ล้วนๆ ล้วนๆ อสงโธ-  
ชาวลोकแรงกันเอาพื้นท้องฟ้าไฟเพื่อให้ชนะไฟก็ไม่ได้ แต่  
ก็ไม่ได้ในทางใหม่ด้วยมอมนไม่ได้อาลัยอาวรณ์กับท่านผู้ใด-  
ใหม่ซึ่งสาละยอจากลาหสฺสเชษฐาตฺต ไม่ได้นิยมกาลกับเพศชั้น  
วรรณะใดๆ ทั้งสิ้นไม่มีการจับสินได้โดยง่าย เว้นไว้แต่ท่านผู้เห็น  
โทษมากมาแล้วละอาลัยความเข้าใจผิดของตนพร้อมทั้งเชื่อโทษ  
แห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายว่าเป็นโทษเอกอภิเษกกาลไว้  
ว่านี้มหาบ ไม่ต้องห้ามกาลออกดีต่อจรมล่อท้อแล้วเว้นแต่  
หาดเสี้ยว ผัวเมียจะไม่ได้ทะเลาะกันเลย

สุนัขป็นในเป็นพรหมจรรย์เมืองต้นของพระพุทธรูปศาสนา ไม่  
ลวงล้ากล้ากลาอมาตย์ทุกกระหนหารใจจริง ใจตกหลงเชื่อพระพุทธรูป-  
ศาสนาหอมเข้ามาในใจจิตรสันนิทแน้นหนาเล็กซึ่งไม่มีประมาณ  
ไม่เคารพนับถือศาสนาอื่นมาคลุกเคล้าหอมเมามปนเมเลย สิ่งเล็ก  
ไม่ขัดเขไม่แฉะซ่ายไม่แฉะร่อ เจตนาไม่พัวพันในโลกีย์ ความ  
เห็นชอบตรงดีไม่มีสงสัย ความประพฤติกุศลพระนิพพานไม่มา  
ทอ้งเกี่ยอนมนานในสังสารสาครเลย ไม่ค้นเชื่องขึ้นเคยกับความ  
ประมาณ ถึงแม้จะมีการพลาดพลั้งบ้าง ก็ไม่อำพรางความผิดไว้  
ให้หมักดอง

การปฏิบัติตนดังนี้ในพระพุทธรูปศาสนา ถ้าจะมีแก่กล้ามา-

๑๑๒

แล้ว ไม่ได้เดินตามแถวของโลกวิสัย ไร้แรงเพ่งภาวนาไป  
พร้อมทั้งไม่หอนใจจมมัวชมทะเลหลง มีพระปัญญาสูงวิเศษ  
สนาติดต่อไม่ขาดสาย ทรงพระอุบายแถมดลในไตรลักษณ์  
เห็นประจักษ์แจ้งพร้อมกันลมหาลีใจออกเข้าไม่เปล่าประโยชน์  
ล่อมเห็นโทษในชั่วอันเวลาที่ไม่คล้อยดลใคร เพราะล่อง  
ไม่ล่องไปอย่างสิ่งสายไม่มีเวลากลับหลัง น้ำไหลลงที่ต่ำไม่  
กลับหลังมาสั่งมาลาทำนผู้ใด ชั่วตักสัจที่สมมุติใช้กันในโลก  
ก็ล่องไปนั้นนั่น

อันเรามาเป็นมนุษย์สุดจะมีสักหลักให้พ้นความทุกข์ยากนั้น  
เป็นกาฝากอยู่ที่กายใจ จะหลักกันด้วยวิธีไหนใจก็พร้อมด้วย  
พระสติพระปัญญาพิจารณาอนัตตาธรรมนำใจให้แถมดล ตาม  
หน้าของความระอาปัญญาญาณก็ยิ่งสูงทวีน ยิ่งพิจารณาละเอียด  
ละออเท่าใดก็ยิ่งลึกซึ้งลงไปเท่านั้นไม่มีประมาณได้ในธรรมะและ  
ก็เป็นการวางการละเป็นการปล่อยวางสละไปในตัวไม่ได้คว่ำหาไป  
ทางอื่น ไม่ได้ตนไฉนารอีกด้วยซ้ำนะ ใจก็เป็นแต่สักว่าใจ ผู้รู้  
ก็เป็นแต่สักว่าผู้รู้อดทนอดทนปัจจุบันนี้โดยนัยยะเดียวกัน ใจก็ดี  
ธรรมก็ดีไม่มีใครขัดถือเอาเป็นเจ้ารอง อวิชชาความใจเงว่เท่าต้น  
ต้นเหตุความทะเยอทะยานวันเวลาสมุทัยก็เรือกักว่า นิโรธความ  
ดับต้นเหตุก็รู้แจ้งไปในตัวแล้ว มรรคจะวัดพิจารณาอยู่ก็  
เท่าอันเดียวกันทั้งเวลาแถมดลเป็นหน้าหน้า เพราะพระปัญญา  
กล้ำดมดลทรงพระกำลังหลบลนเห็นข้อความหลง จันเดราเหยียบ

เล่มตั้งผูกความหลงกว่าได้ ปัญหาวะสร้างขึ้นมาอีกอีกมระตุใดก็  
 ไม่มีอีกต่อไป ก็ดันทะเลพื่นทะเลไฟไปในตัวไม่มกดินลูกต่อ  
 สู้ปัญญาได้ ตัวไม่อย่างนี้แล้วก็ไม่มทำงานผู้ใดจะชนะความหลงไม่ได้  
 ก็ต้องเป็นม้อบแห่งกิเลสตัณหาอยู่ไม่จับสันได้โดยง่าย ๆ ชรรมะ  
 แท้ๆแล้วไม่มมากหลากหลายหรือ กัทรบอชไมยไวหลายๆกัทรบ  
 เทศนามรรยาไวแต่ละมดคค ( แล้วเอามารวมไว้จนครบเมด-  
 หมันสี่พันพระธรรมนั้น ) นั้นเกลื่อจะนั้นน้อยและมากก็มีรส  
 เค็มเท่านั้นเองละเค็มมวกเค็ม หวานมวกหวานเมลิ้วมวกเมลิ้ว  
 ดินมวกดินน้ำมวกน้ำไฟมวกไฟลมมวกลม นามมวกนามมุกมวกมุก  
 มรรคผลนัพพานมวกมรรคผลนัพพาน ชรรมะมวกชรรมะชาตุมวกชาต  
 ันธ์มวกันธ์ ดูกกัเหมือนกันนั้นแลนะ จะมวกหรือดูนหรือลม  
 หารกัตามกัเกิด ( ย่นลงมาในเอกะจิตเอกะชรรมะกลมกลืนในมัจ  
 จุนั้นเสียแล้วกัสิ้นเรื่อง ) มัจจุนั้นจิตมัจจุนั้นชรรมะเป็นจิตเป็นชรรมะ  
 อันว่างลึกซึ้งมากไม่มีมระมาณได้ แต่กันั้นอยู่กักับพระปัญญารู้ชัด  
 เห็นชัดๆ แห่งพระอนัตตาชรรมะ เพราะมิใช่จะมีทำงานผู้ใดจะจงมูก  
 ราวหลงไว้ได้ในพระตัวเอง " กัลงเอออนัตตาตามเคย "

อนัตตาชรรมะเป็นชรรมะอันละเอีลดละออแวนดาศลิกซึ้งในทาง  
 พุทธศาสนามากมาลนั้ ผู้พิจารณาแวกแวกจะไม่ละเอีลดไม่ละอ-  
 แล้ว จะเลลเกิดไปไม่รู้ตัวจะกลายเป็นความเห็นผิดเตลิดเมิดไป  
 ไม่มีวัฏฏ์เลล อนัตตาฝ่ายนามเป็นฝ่ายทรงสอนให้ไว้ อนัตตา  
 ฝ่ายมุกเป็นฝ่ายมรรคเป็นฝ่ายเจริญทำไห้เกิดใหม่ขึ้น และเป็นฝ่าย

ก็ทำให้แจ้ง และก็เป็นมรรคเหตุมรรคผลเชื่อมโยงกันอยู่ในตัว-  
ด้วย ส่วนอนัตตาท่ามกลางพระอรหัตตะผลเป็นอนัตตาธรรมที่ไม่เชื่อม  
โยงมาจากเหตุ (เป็นผลเหนือเหตุเหนือพืชเหนือกรรมชาติตอน) เพราะไม่มีวิชชาตัญญาออกมาทางกรรมเข้าไม่สอดแทรกแซงเป็นจก  
ของ “เป็นธรรมใสดลื่นๆ ตัดสะพานในตัณหาแล้ว” ใจว่างธรรมว่าง  
พิเศษไม่มีอันใดเข้าไม่ติดอ้อและห่วงเหิน ” แต่ก็ยากลำบากกัน  
ท่านผู้ทบทวนสติมีสัญญาอันอ่อน ” เพราะกรรมและผลของกรรมพืช  
และผลของพืชเหตุและผลของเหตุติดตามคลุกครวมสั่นองวนเวียน  
อยู่ไม่จมนสิ้นต่อเมื่อถึงอรหัตตะผลจึงพ้นจากทะเลวนทะเลเวียนกัน  
ชาติตอนเป็นพิเศษได้เฉพาะธรรมล้วนๆเหนือโลกๆเหนือสังขาร  
เหนือสังขรณ์เหนือได้เหนือเสียบเหนืออัตตาเหนืออนัตตาลึกล้ำละ-  
เอียดละออไม่มีประมาณได้แล ฯ



๓๐ การไม่การอยู่เป็นอยู่ของสังขารมีกายทวารวจีทวารมโน  
ทวารทำให้เป็นไปในอริยมก ถ้าหากว่าทรงพระวร-  
ณาณมปรากฏชัดไม่ได้มัตถนมัตตวามัตถาเมมัตถเร มัตถิ  
มัตถธรรม สัจจัตถัตถนเราเราอะไรๆแล้ว การไม่การอยู่  
ก็ไม่ทรงสังเสริมพิเศษอันใด เพราะออกมาทางไม่จ้อง  
เอาใจเป็นกลางหนักหวัจกร ฯ



# ข้ามทะเลหลวง

๑ การเวลาล่องไปล่องไปไม่วันอาทิตย์วันเสาร์ ที่ล้มมัต  
ว่าช้าแลกเขาไกลโหมมคลมมรล ในสากลกาลน่วยหน้าเราหา  
อนิจจาธรรมตามเป็นจริงของธรรมชาติฝ่ายสังฆารสังฆะ แท้ๆ  
ไม่มีท่านผู้ใดจะเอาชนะมาวิ่งวอนให้จริงยังยืนได้ดังใจหวังทั่ว  
ทั้งไตรโลกาก็ไม่สามารถใช้อำนาจให้สัมปรายณาได้ ก็ต้องฝืน  
อยู่ไปตามบุญกรรมที่สร้างสมไว้ในชาติปางก่อนที่ล้มต่อกันมา  
จนกว่าอวิชชาความโง่เง่าเท่านั้นจะสูญสิ้น ไม่มีอยู่ในถิ่นนั้นชะ  
สิ้นดานดวงใจ พระสัพพัญญูแก่มากมาเมื่อไรอวิชชาจะดับ  
ไปในเมื่อนั้นเรือพลันทันควน ตัดสำนวนความโง่ได้ไม่แสดง  
อุทก ผู้เห็นผลจากทำนองครองธรรมของพระพุทธศาสนาไม่  
มีเวลาจะรู้ได้ไกลมรรคผลนิพพานวันหรือ

สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ชาวพุทธศาสนาจะได้ใช้พระปัญญาคำ  
สั่งคำนวนชวนให้รู้ทั้งนั้น ไม่ปล่อยไว้ให้ล่องเวลาสายเกินหะ  
วันคล้อยล้นเหลือมฤาไปเปล่าๆ เวลาวันคืนไม่ทันตัว  
มัวแต่มัวงัวตัญญูมึนมนัสสลับไฉนระชั้นนั้นแห่งแห่งลาภยศภาย  
นอก ร้อยแล้วที่พระองค์ขึ้นอกอำมנםเป็นอนิจจังมีทุกกรเป็น  
มัลลิกแห่งรสชาติ พวกบ่วงปราชญ์ไม่ติดอยู่เท่าที่เห็น  
เกล็ดมดถึง เพราะเคยได้คำนึงเป็นนิจจะอตรัมมา ด้านปัญญา  
วิมลินากระจำใจมลาย คลายความหลงสังคินให้กลืนไม่

ได้ยอมเป็นเปรตเข้าความเหินผิดเป็นมัจฉา

ข้ามทะเลลงไปด้วยพระนันทสูวอันถ่องแท้ ชรรณแก่แน่-  
นอนแล้วไม่มีมากดอก ไม่ยอมให้ไฉนหารหลอกดอกวิสัยธาร-  
เกิดขึ้นแล้วไม่มมมานอะไรก็แปรและดันไป อะไรอะไรทุกสิ่ง  
สรรพอันมีอยู่ในโลกา อย่างสังสัยเลยนาคคืออนิจจารอนเท่านั้น  
เอง แม่จะร้องเพลงไปวันยังค่ำก็ตาม ความหมายหม่นหม่น  
ก็ไม่ได้หนีไปทางอื่นให้หลงตนไปเดือนวันคืนระยะเวลาก่อนจลา  
ตวได้วก็ยวหม่นเวียนเป็นรอนๆ ไม่มีใจอ่อนหน้าเงื่อนหลัง

เรื่องหลงหนึ่งหลงกระดกผูกติดด้วยเอ็นเป็นท่อนๆ ก่อน-  
ดินน้ำไฟลมก็จมอยู่ก่อนจ้ง เห็นรูอันจ้งระจิดรเด็วก็คณ  
ไตรโลกชาติแล้ว กลายเป็นเรือแจวเรือพายหมายถึงฝั่ง  
รองความไม่หลง พระไตรปิฎกกับมรรจงจมนเพื่องนี้เท่านั้นแล-

๙/



๓๑ อวเสพติดอ่านว่าอวเสพติด ไม่ว่าแต่ฝ่ายที่เป็นวัตถุเลว  
เมจิตใจและสุรธาหากว่ากิเลสเข้าไม่ถือไม่ถือเอาเป็นเจ้า  
รองได้อจรงจ้งแล้ว จนเกาะไม่ได้คลายไม่ออกแล้ว ก็  
เป็นอวเสพติดทั้งนั้นละ ฯ





# เส้นผมบังตา

๑ โลกเอ๋ยโลกพากันเศร้าได้ว่าจะปกครองกันแนม -  
ไหนๆ ถ้างั้นไปหาไปให้ไกลพระพุทธรูปศาสนา ก็ยังนั้น  
อันเวลาจะเนิ่นช้าไปไกลนมนาน (ธรรมเป็นโลกกระพาล  
คุมครองปกป้องโลกมออยู่ทรงอยู่) แต่ขอให้หม่อมธรรม -  
หม่อมใจเข้ามาสละในหัวใจแต่ละคนละท่าน พระบรมศาสดา  
จารย์เป็นวิชาเอกไทรเอกปกครองโลก พวกเราไม่ต้องเศร้า  
ไม่ต้องโศกไปหาทางอื่นเลย เพราะเคยเอามาปฏิวัติกัน  
แต่บรรพบุรุษได้ความบริสุทธิ์ธรรมมาช้านานแล้ว ไม่  
ได้คลาดแคล้วและไม่สูญหายไปทางไหนๆ

หรือความระอาลอันมานะ โอตตันปะความสัจจกลุอัน  
มานะ นั้นแหละจะปกครองโลกได้ พระผู้เป็นเจ้าจักร  
พระผู้เป็นเจ้าใจจงสร้างวันทำงานให้เกิดใหม่ในชั้นชะสนทน  
ดวงใจแต่ละท่านละคนเป็นมหาสามัคคีธรรมเทอญ อันอื่น  
ไม่ต้องร้องเรียกหาได้ คำตราอาวชไม่ต้องร่นเวลาได้ช้า  
โลกสร้างคำตราอาวชกับสร้างเวรสร้างภัยอันเดียวกัน สร้าง  
ทุกข์ก็ว่า สร้างอันมาลมารักใช้ วิชาก็ชั่วชามารักว่า มนุษย์  
อันนี้ สวรรค์อันนี้ พรหมอันนี้ดีกว่า นิพพานอันนี้ดีกว่า  
มันแต่ต้นแล้วมาลาภอันนี้ เพราะพืชเหตุกรรมไปทางอันนี้  
ผลของเหตุผลของพืชผลของกรรมก็เป็นผลรับผลลัพท์ไปทาง

๑๑๘

วินิต (ไม่ต้องการก็เป็นรองที่พอลมาเอง) ความจริงใน-  
ชั้นนี้ไม่มีท่านผู้ใดในโลกจะลงมือได้ จะว่ากรรมและผล  
ของกรรมแบบพูดสั้นๆ ก็ถูก

ขอให้มองชาวโลกทุกถ้วนหน้าต่างก็สามัคคี สันติ-  
สำนึกให้มากๆ จึงจะไม่เป็นเส้นผมมั่งงูเขา จึงจะไม่-  
เป็นฟากฟ้ารุมตา จึงจะไม่หลงหาผ้าที่พันและโพกศีรษะ  
อยู่ จึงจะไม่เป็นมดแดงเผ่ามะม่วงและกบเผ่าดอกบัว จึงจะ  
เป็นกบเลื้อยนาบ จึงจะเป็นผู้สิ้นเริ่มถูก จึงจะเป็นคุณหม  
หมอวางยาถูกกับโรคแก่ๆ จึงจะเป็นธรรมนุธรรมพุลพูนให้  
ทางดีสูงนี้ๆ จึงจะเป็นมหาพัฒน์นาทังวัดถนอมและอดมคติ  
จึงจะสมกับพระบรมศาสดาแลงทูลลงแสงสว่างนารมี เพื่อห-  
และร้อโลกเป็นยุค ๆ ๆ



๓๒ โลกจรรดโลกดาวเทียมอันทรงมีอยู่ในโลกสัมมุติไม่สัว  
ด้สุเลอ พระอรหันต์ข้ามโลกจรรดและโลกดาวเทียมไป  
แล้วด้วยพระปัญญาญาณ เรียกว่าจรรดจริงดาวเทียมใช้  
ดาวเทียม ไม่มีจรรดใดๆและดาวเทียมใดๆจะมาเทียมได้  
ชาวโลกเป็นส่วนมาก ชักจะมักเอาแต่กิเลสมาแต่งกัน-  
กันอันมรดาจากทางดี ๆ

# ลัทธิมโหฬาร

๑ นักเห็นอะไรๆ ก็เขียนไปตามอัตโนมติเพราะเป็นวิธี  
เรื่องรองกาลสังหารวจสังหารจิตสังหาร พระนิพพานไม่  
ได้มาไดมาเขียนมาอ่านมาวิจารณ์ด้วยว่าผิดและถูกด้วย  
อะไรๆ ทั้งสิ้นเลย เป็นงานรองชวโลกจะมีอิสระเล็กน้อย  
เอาตามความเห็นของเจ้าใจเจ้าตัวที่เรียกว่ากรรมๆ เหตุๆ พืชๆ  
ผลของเหตุผลของกรรมผลของพืช ย่อมเป็นรางวัลเป็นน้ำ  
เหน็บเป็นน้ำน่าน ไม่นิยมกาลไม่นิยมเวลาประจำกรรมเหตุ  
พืชผล ผู้จะรู้ได้ชัดแจ้งต้องขึ้นอยู่กับสติปัญญาแข็งแกร่งใน  
ทางปฏิบัตธรรมเท่าที่ควรของพระพุทธรักษาศาสนา ไม่ใช่เป็นผู้  
สัมผัสสัมผัสหาเดาเด้น

นักปราชญ์ในทางพระพุทธรักษาศาสนา ไม่ใช่ นักปาดที่เหิน  
คอเปิดใจและสิ่งกักรงชีวิตให้หลุดจากลมนิพพานรองเท  
( เพราะเอาตัวเป็นพยานรักชีวิตของตัวเนิ่นกักรง เรียกว่า  
เราทางตัวในทางดี ) ไม่ใช่เอาชีวิตเรามาวางสรวงกักรงของ  
ตัว เรียกว่าเราทางตัวในทางที่ลามก ) ร้อยสองสามสี่ห้าก็  
เหมือนกัน สอนหรือหาแล้ว เมื่อใดกลิ่นสุราอยู่กับท่านผู้ใด  
ก็เท่ากันว่าเราเห็นใจและความประพฤติของเราแล้วว่าอยู่ใน  
ระดับนั้นๆ นรดาทำนุเป็นปราชญ์เกลี้ยงไม่พอใจด้วย  
นางท่านพูดแตกดันประชิดพระพุทธรักษาศาสนาและถือเนิ่น

วาทะสนุก ๆ ว่า กิณเป็นระยะระยะไม่เป็นไรดอก ๆ ผู้เรียน  
 รอดอมว่า ก็มาเป็นระยะระยะ เสียตั้งแต่เป็นระยะระยะ  
 ก่อการทะเลาะวิวาทเป็นระยะระยะ เกิดโรคเป็นระยะระยะ  
 ต้องตีเตลือนเป็นระยะระยะ ไม่รู้จักอาบเป็นระยะระยะทอน  
 กำลังมีสุขภาพเป็นระยะระยะ ๆ ตามไปก็ตกนรกเป็นระยะระยะ  
 พระยายมก็เอาน้ำเหล็กแดงกลอกปากและเหล็กแดงเทง  
 ปากเป็นระยะระยะ (หลายหมื่นหลายแสนปีในนรกนั้น)

บรรดาท่านผู้เชื่อกกรรมและผลของกรรมลงได้สนิทก็คือ  
 ผู้ได้ดวงตามีสุขภาพอันหนึ่งเอง ก็คือผู้เคารพภักดีกับพระ  
 พุทธศาสนาไม่ถอยหลังอันหนึ่งเอง เพราะมีรัชชาติเป็นอัน -  
 เดียวกัน มีความหมายอยู่ในรอบเขตอันเดียวกัน ไม่แปลก  
 อะไรไปทางอื่น เป็นโลกตตาระตักชาเป็นตักชาซึ่งลึกแน่น  
 หยาบไม่ลุ่มดลุ่มไม่ส่งสลับหนทางเดินทางใจมีแต่จะเดินทาง -  
 ใจกวหนัว ช้าหรือเร็วก็ไม่แฉะมีลิกทางเป็นทางตรงไม่คดโค้ง  
 ด้วย ไม่ส่งสลับว่าเหตุและผลจะอยู่ไกลกันคนละมุมโลก เหตุ  
 เกี่ยวผลก็เกี่ยวเหตุอันผลก็อัน เหตุเข้าใจผลก็เข้าใจ เหตุ  
 ส่งสลับผลก็ส่งสลับ เหตุและผลไม่ทรงไกลกันพอวิชาที่ หนึ่งเหอ  
 เอนกระดุกและเม็นตัน ไม่ได้ทรงอยู่คนละระณะพร้อมทั้งก็ใส่ชื่อ  
 ลือนามว่าเป็นชาตดินดลเพราะจัดเข้าในลักษณะแน่นแฟ้น พร้อม  
 ทั้งมีน้ำไหลผสมมีสติกันอยู่ทุกขณะทุกกาล สติมีสุขภาพอันไม่แก่  
 กล้าไม่เห็นไม่รู้เป็นระณะ ๆ แล้วตีความหมายว่ามีอยู่คนละระณะ

ใดๆในสังฆารธรรมและวิสังฆารธรรมทั้งปวงอันไม่มีประ-  
 มาณกัต จะมัลลุตตะและไม่มีมัลลุตตะตามของจริงทั้งหลายเหล่านี้  
 มีอยู่ทรงอยู่ในปัจจุบันทั้งนั้น ธรรมะฝ่ายสังฆารและวิสังฆาร  
 ก็ไม่ได้มาอาหาณเหตุเกล่งเกล่งจนกันเอาแต่เอาชนะกันใน-  
 ประการใดๆเลย แต่มันเป็นเรื่องอวิชชาอำภองที่ทุกกิเลสทั้ง  
 เหตุสังกรรมสร้างปัญหาขึ้นต่างหาก คล้ายกับเหล็กที่ไม่รู้จัก  
 สร้างสนิมขึ้นกัดตัว อวิชชาอำภองยิ่งกว่าทะเลหลวงทะเลเืองกว่า  
 ใสช้อลือนามเพื่อให้รู้จักของความหมายและสัมมัตติของมัลลุตตะเท่า  
 นั้นเพื่อจะได้ปฏิบัติถูก

ผู้ปฏิบัติจะต้องเอาใจเอาสมมัตติมัลลุตตะมาเป็นเครื่องบริสุทธิ  
 หนาเลี้ยวก็ไม่ได้ออกละ แม้จะขาดบริสุทธิก็ไม่ได้ออก จะกลายเป็น  
 เป็นนักท่องเทียวหลวงก็ได้ และจะกลายเป็นช่างก่อสร้างไม่มี-  
 ดั้งไม่มีบันทัดไม่มีเครื่องวัดเครื่องตวงไม่มีไม้เมตรไม่มีไม้เซ้นท์  
 เป็นต้น ฯลฯ ลกก็ต้องมีพ่อแม่ ดินบ่ก็ต้องมีครู ไม่ใช่  
 อดโนมัตตามกิเลสไปทั้งหมด และกิเลสเลวก็ยังเป็นครูเป็น  
 อหารบอยู่แล้ว คือเป็นอาจารย์ให้ทำนุบำรุงมัลลุตตะให้หลุดหลวม-  
 ลามหลุด แม้สุนัขก็ยังเป็นอาจารย์ได้เช่นเอาอาหารไว้ไม่ต-  
 สุนัขก็มาสั่งสอนเอาไม่กินเสีย ก็ต้องหลุดหลวม เกิดมจ  
 แล้วแก่เจ็บตายเหล่านี้เป็นอาจารย์สอนให้หลุดหลวมทั้งนั้น  
 อาจารย์เต็มโลกก็ถูก ภัยเต็มโลกหนึ่งหุ้มก็ถูก อาจารย์เต็ม  
 โลกหนึ่งหุ้มก็ถูก เพราะอาจารย์มูดราและเหม็นเป็นต้น

เกิด แก่ เจ็บ ตาย โลก ไตรส หลง เป็นมหาอาจารย์  
ให้นักบวชดูไม่พอใจทั้งนั้น ฯ



- ๓๓ เรามาพิจารณาเรื่องสงฆ์สี่ให้เป็นที่ประโลภในฝ่าย -  
ธรรมะปฏิปัตติ ตาเป็นสงฆ์สี่กับรูปหรือรูปเป็นสงฆ์สี่กับตา  
เห็นไว้แต่ตาฟังตามจหรือตามอดที่เรียกว่า จักขุพิการ ฯ  
หูเป็นสงฆ์สี่กับเสียงหรือเสียงเป็นสงฆ์สี่กับหู เห็นไว้  
แต่หูหนวกหูอื้อ ที่เรียกว่าประสาทหูพิการ ฯ จมูกเป็น  
สงฆ์สี่กับกลิ่น หรือกลิ่นเป็นสงฆ์สี่กับจมูก เห็นไว้แต่  
เป็นหวดค์จมูกที่เรียกว่าฆานะประสาทพิการ ฯ ลิ้นเป็น  
สงฆ์สี่กับรส หรือรสเป็นสงฆ์สี่กับลิ้น เห็นไว้แต่ลิ้น  
พิการที่เรียกว่าชีวหาประสาทพิการ ฯ กายเป็นสงฆ์สี่  
กับเย็นร้อนอ่อนแรง หรือเย็นร้อนอ่อนแรงมาเป็นสง  
ฆ์สี่กับกาย เห็นไว้แต่กายสัมผัสเช่นเป็นโรคอัมพาต -  
และเหน็บชาเมืงตัน ที่เรียกว่ากายประสาทพิการ ฯ
- ๓๔ ใจเป็นสงฆ์สี่กับธรรมมารมณ หรือธรรมมารมณเป็น  
สงฆ์สี่กับใจ เห็นไว้แต่ใจวิกลพิการที่เรียกว่า มโนเสข  
จวิตติตมมณล แต่ก้จัดเป็นธรรมมารมณอันหลวมที่นัก  
บวชดูไม่ทรงสรรเสริญ ฯ



# ข้อพระจักร์สแกงไม้ม

๑ ถ้าหากว่าสรรพโลกทั้งปวงทั้งภายในนอก ภายใน  
ไกลใกล้หยาบละเอียดประณีตธรรมใดๆ มีอันจตุตาความ  
ไม่เท่าเทียม ทกขตาเป็นทกขรกันได้อย่าง อนันตตาไม่ได้ตามประ  
สงค์ร้องความหวัง รู้และเห็นชัดพร้อมกันในขณะเดียว  
เปลวชาตุดูดต่ออยู่ซึ่งหน้าสติหน้ามีสัญญาหน้าญาณสัมป  
ยุตชัดแจ้งโดยมิได้สงสัยสงสัยแล้ว ความหลงๆโหลๆ  
หลำๆอันนอกจากจะหมกไหม้ออกสิ่งออกฉายเพื่อจะหมาย  
เหมาเอาโลกคือสังขารทั้งปวง กองทกขรทั้งปวงมาเป็นสม  
มัตติพัสถานของตัวร้องตนร้องตนร้องสัตว์จนมิได้คลาย  
ไม้ออกนอกไม่ถูกผูกไม่แก้แล้ว ( มันจะรวมผลมาจาก  
ประตุไหนๆ ประตุใดๆ ประตุใดๆ ประตุไรๆ อีกละ ) ร้อง  
ย่อมจะผิดธรรมชาตร้องธรรมะแท้ย่อมเป็นไปไม่ได้เป็นอันขาด  
ขัดแย้งในฝ่ายธรรมอันทรงปราชญ์ไม่ล้มเหลวไม่ล้มผล ขัด  
แย้งต่อเหตุผลไม่ยอมจำนนต่อความจริง ถ้าเกิดปัญหาคู่  
เกลือกกันนั้นก็กลายเป็นคนตามอดไม่ยอมรับว่าตนเป็นคนตาม  
อด มอดทั้งตาเนื้อและมอดทั้งตามีสัญญาญาณ ยังอาจ  
หาญราชไว้ได้โดยผู้ทรงตาดทั้งตาเนื้อและตามีสัญญา  
ญาณ ตาอาจหาญข้ามทะเลและมหาสมุทรมิได้ไปในวิถีนี้อ  
มือเดียว ระยะเวลาเดียวในปัจจุบันนี้ทันเวลา ไม่กลับหลัง

ดินมาแหวกไหว้ทะเลหลวงทะเลมีดมหาสมุทรหลวงมหาสมุทร  
 มีดอีกต่อไป เรียกว่าเวียนหะไมและไทรสรณะจนแล้ว  
 (ข้อนี้รู้จักแกงไม่มี) ลิ่นที่ประสาทไมที่การเท่านั้นรู้จักรส-  
 แกงตามธรรมชาติ (พระนิพพานเท่านั้นจะรู้จักรสพระนิพพาน)  
 ไม่เป็นหนากหรือสังหาจะไม่รู้รสของพระนิพพานได้ เพราะ  
 ไม่เป็นรสเผ็ดเค็มเปรี้ยวหวานมันเหมือนรสของชาว  
 โลกที่นิยมใช้กันในตลาดลื่นนอกๆที่แลบเลี้ยวเคี้ยวเอามัว  
 ทูมเห็ดเม็ดโก๋ถั่วออกไปเหม็นๆปดๆราๆ หมาและหนอน  
 แ่่งกนกนกนินโมกนิมา ท้ายแต่ละชาติแต่ละชาติก็ถูกสมมติว่า  
 ตาตๆๆๆ ร่องแ่งก็รวมลงสู่ชาติอื่น ร่องเหลวซึมซ่านได้ก็ลง  
 สู่ชาติน้ำ ร่องพัดไปมาได้ก็ไปรวมที่ชาตคม ร่องที่อ่อนแอได้  
 ก็ไปรวมตัวที่ชาตไฟ ใจที่เป็นนามก็ไปรวมบวkdุคที่เป็นนาม  
 ใจที่เป็นบุญก็ไปรวมบวkdุคที่เป็นบุญ (พ้นไปจากนามบุญแล้วก็  
 ไปรวมบวkdุคพระนิพพาน) ความจริงทั้งหลายเหล่านี้ไม่ลำเอียง  
 จังผูกขาดประจำธรรมเป็นกลางอยู่ไม่ด้นไม่ลู่ลื่นเลยเกิด  
 ไม่ไหนๆได้เลยใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อ พระธรรมแท้ก็ไม่มี  
 อากาธ อากัมปะกิริยาใดๆ ที่ชาวโลกสมมุติใช้กันเลย ฯ





## ๖๖ ทะเลมด

๑ พระธรรมทั้งหลายอันมรรยาไว้ในทุกศาสนา ที่พระ  
เถรานุเถระตลอดถึงพระมหาเถระอรหันต์ พระองค์ท่านทั้ง -  
หลายเหล่านั้น ได้อำนาจทำสังคายนาหรือการสงฆ์ไว้มรรยา  
ไม่บกพร่องอะไรเลย เป็นธรรมคำสอนหรือวิธีปฏิบัติ  
ไม่มีสิ่งใดในโลกจะมาเทียมเทียมให้เสมอเหมือนได้นั้น เป็น  
ของไม่เหลือวิสัยของท่านผู้ทรงธรรมชราหรือใคร่เคารพปฏิมา  
แต่ก็ตรงกันข้ามไปเป็นการเหลือวิสัยของท่านผู้ไม่เคารพรัก  
ไม่พอใจปฏิมาเพราะไม่ชอบนี้ มันก็ต้องมีอยู่ในนั้นละสันดาน  
รอมล่อมดวงใจของพวกสัตว์โลกอยู่ตามธรรมชาติหรือความ  
จริงประจำโลกมนุษย์โลกนามอย่างทุกยุคทุกสมัย

แม้พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ยังไม่สิ้นลมปราณ ก็ต้อง  
มีอาการชอบใจและไม่ชอบใจอยู่เป็นธรรมดาด้วยกัน แต่ไม่มี  
รสชาติเป็นตัณหา ความพอใจและไม่พอใจจะกล่าวถึง  
เป็นกิเลสไปทั้งหมดจนไม่มีรอมเรตแล้ว ก็เรียกว่าไม่รู้จัก  
ขัดไม่ปฏิบัติขัดไม่พ้นไปจากทะเลมดโดยสิ้นเชิงขัด ความ  
จริงแท้แล้วพระอรหันต์จึงเกิดจมาไม่พอใจในบาป ( แต่  
ไม่ติดอยู่ในบาปเหมือนอกาทาน ) แล้วก็พอใจในบุญมรรคผลนิพ  
พาน แต่ไม่ติดอยู่ในบุญมรรคผลนิพพาน จนเหมือนอกาทานใด ๆ  
ทั้งสิ้น

ท่านผู้ใดจะกล่าวถึงว่าพระอรหันต์ซึ่งเสวยแต่ทางมฤตยูเพราะ  
ติดอยู่ในมฤตยู ( ก็เป็นมีฉันทิภูริ ) ถ้าจะถูกแต่กล่าวถึงทางมฤตยู  
ทางล่องแล้ว เรื่องกล่าวถึงก็เป็นผลร้ายแก่ผู้กล่าวถึงนั้น หาได้  
ถึงพระอรหันต์ไม่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมไม่เสวย  
และไม่ยินดีในมฤตยู จึงได้บันทึกกล่าวทรงสั่งและสอน ให้เพียร  
พยายามละนามนำเพียรมฤตยูอันเป็นผ้าคลุมโลกตาระมฤตยูเป็นพรหม  
จรรยเมืองต้น คือสัญญาอันในมฤตยูไม่จนถึงอรหัตตะมรรคมฤตยู  
( เว้นอรหัตตผลเสีย ) เพราะเป็นผลพิเศษนอกเหตุคือผลอัน  
ไม่โยงเชื่อมมาจากมรรคมฤตยูเป็นผลขาดตอนนอกจากทะเลหลวง  
พาดฝั่งไปแล้วตัดสะพานในทะเลหลวง ฯ มีปัญหาว่าอรหัตตะ  
มรรคมีทะเลมาในทางโลกตาระมะม่นอยู่หรือไม่หน่ออชมาล

ตอบอรรถในมฤตยู มีมะม่นอยู่อย่างละเอียดอ่อน เพราะ  
เหตุว่าอุปาทานในมานะแก้ว อันเป็นสังโยชน์เนื่องมลายังคลา  
ไม่ออกสนิทสิ้นเชิงได้ เพราะถือว่าเนื้อมาหารที่พอใจอรอบมี  
หวานเย็นพอใช้พอนั้นอยู่ พละพระมีสัญญาญาณแก้กลัวยังมก  
พร่องอยู่บ้างยังกำจัดมีดอันละเอียดไม่กระเจิงให้แตกไม่ได้  
ถ้าเทียบกับพระอาทิตย์ก็ยังมีเมฆหมอกกำบังอยู่เนมมาง ฯ  
ไม่ส่วางจัวเต็มภูมิ ฯ เพราะเหตุว่ายังติดอยู่เนมมา ฯ  
ในปัจจุบันนี้เราเราเป็นปรมาณูอันละเอียดอ่อนผลิมผลานอยู่  
เป็นบาปพิเศษเคลือบน้ำตาลคล้ายรสชาตของดุจดต พระพละพระ  
สติพระมีสัญญาในการพิจารณา อนัตตาธรรมกลมกลื่นกันใน



อยู่บนต้นไม้เงิบ ๆ เหลือบซ้ายแลขวาชะโงกจ้องมองนั้นมองนี้ไปใน  
 ที่ดั่งนี้ สมองโกล้มองโกลนในแผ่นดินโดยรอบในบริเวณที่จะไป นาน  
 มีระมานห้า นาที ถ้าเห็นว่ามีอันตราบใด ๆ แล้ว แล้วก็บอกว่าให้  
 แล้วก็พวกบรืวารกองหลังก็พร้อมเพรียงกันมาโดยรวดเร็วเป็นฝูง ๆ  
 พร้อมทั้งยกทัพเดินหน้าต่อไปจนถึงที่มีผลไม้ จึงพากันหยุดกิน  
 ทะเลาะกัดกันบ้างก็มี บางตัวที่เป็นตัวเมียมีลูกเล็กหนึ่งตัวแล้ว -  
 กอดคอแม่ทั้งหลังพาลูกกระโจนใส่กิ่งไม้อันพอที่จะกระโดดถึง ถ้า  
 บางตัวมีลูกสองตัว ๆ ตัวหนึ่งต้องกอดคอแม่ผินหน้าสูดนมเอา  
 สันหลังต่อสู้กับกิ่งไม้ที่แม่กระโดดกระโจนปะทะกิ่งไม้ได้ความลำบาก  
 ตัวอยู่ข้างหลังกอดคอแม่นั้นไม่ค่อยจะกระทบกับกิ่งไม้ แม่แล้ว -  
 กอดคอแม่พร้อมกันทั้งสองตัวแม่อยู่กลางเอาลูกไปพร้อมทั้งสอง  
 ตัวดราวดียวกันเป็นสามตัวกันแม่ ก็สามารถพาลูกทั้งสองกระ  
 โจนไปได้ในเที่ยวเดียว

โบราณกล่าวหาเอาลกรักได้ทั้งหลังเอาลูกซึ่งได้ทั้งหน้าเพทะ  
 ปะทะกับกิ่งไม้ในเวลากระโดดกระโจน ไม่ว่ามนุษย์สัตว์สัตว์จรจัด  
 ในเวลาที่ลูกยังหาเลี้ยงตัวเองยังไม่ได้ความรักเมตตากังวลก็หนัก  
 หน่วงห่วงอารมณ์เป็นทุกข์ทางใจไม่น้อยเลย ต่อเมื่อกำลังกายใจ  
 รวดรอกันได้ความกังวลลุลงหมดหัวใจก็ลดหย่อนลงบ้าง ผลรับ  
 ที่ประจำอยู่ตามเป็นจริงของธรรมฝ่ายทุกข์ ก็คือกิเลสทุกข์ชาติ -  
 ทุกข์เราดี ๆ นี้เอง จะรู้ตัวหรือไม่ก็ไม่เป็นปัญหา ทุกข์อันริบะสัจ  
 ริงก็จริงอยู่ทุกขณะกาลเวลา ถ้าไม่มีกิเลสเป็นพิษโลกก็ไร้อหฺล

ให้เป็นภาพเป็นชาติแล้ว ทุกๆจะมีมาในประตูไหนๆอีกเพราะ  
เปิดประตูมืดชัดแล้ว ( ทำลายหลงๆ หลงๆ แล้ว )

นี่จึงไม่ควรดูหมิ่นพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า  
ว่าเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ในทางที่ทรงพระเดชพระคุณ เป็นพระมหา  
เดชพระมหาดุชนั้นไม่มีประมาณทรงอยู่มีอยู่แนบมรรจงทรงธรรม-  
แลผู้ไม่เลื่อมใสเคารพรักบุญกับพระพุทธเจ้าและธรรมทำให้  
กลมกลืนกันแล้ว ก็เท่ากับว่าเคารพรักบุญกับจิตใจชั่วธรรมชั่วเป็นสาระ  
แห่งจิตนาม เป็นกิจทางชั่วเมื่อเปิดหัวใจแล้วและธรรมของเจ้า  
ตัวนั้นจะพึงได้อันจะพึงถึงอันเป็นกึ่งของตัวพอที่จะเป็นเครื่อง  
อนุอื่นไม่ได้ เป็นกรรมและผลของกรรมของกรรมเจ้าตัวอ-  
แนบมรรจง ท่านผู้นั้นจะกระเสือกกระสนทำแทนให้โดยง่าย -  
เดี๋ยวผูกขาดไม่ได้ เป็นเพียงทำแทนให้ได้เป็นบางประการ  
อย่างเพลาๆ เท่านั้น ฯ

๑ การหวังพึ่งตนเองในทางทำดีฝ่ายโลกุตตระระโดยด่วน  
ไม่รอช้าเป็นคำสั่งและคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย  
ผูกขาดจองจาดอยู่ในตัวไม่ยอมไม่เลื่อนไม่เปลี่ยนไม่ในกาลใดๆ ได้-  
เลย ฯ

๑ อย่างได้หัดนิสัยให้เขินในชั้นเมื่อทำยากบ้างมากทำ-  
ง่าย ( ช่างฝึกทำได้ช่างใจก็ต้องทำเป็นสิ )



# โลกภายนอก-โลกภายใน



๑ สัตว์ทั้งหลายที่ปกครองกองนามรูปอยู่ บ่อมห่วงเกี่ยว  
กัศนาจรในกองนามรูปอยู่ไม่แล้วไม่รอดพ้นไม่ได้โดยง่ายนอก  
จากจะเห็นโทษในความหลงของเจ้าตัวอย่างเต็มที่แล้วก็ปล่อย  
วาง สละคืนสิ่งคืนไม่ไปจึงไม่กลับมาเป็นเราเราสัตว์บุคคล  
โดยจริงจึงตั้งที่ชาวโลกสมมติกันใช้ แล้วไม่ถ่อมมันจนเจ้าตัว  
เองเกาะไม่ได้คลายไม่ออกนอกเจ้าตัวไม่ถูกผูกสนัก

โลกตาเป็นโลกภายใน โลกหเป็นโลกภายนอก ธรรมภายใน  
ในธรรมภายนอกกว่า ชาติภายในชาติภายนอกกว่า อาบะตะนะ  
ภายในอาบะตะนะภายนอกกว่า วัณชภายในวัณชภายนอกกว่า -  
( อินทรีย์กว่า แต่ไม่ใช่นกอินทรีย์ ) อินทรีย์แปลว่าเป็น  
ใหญ่ในการเห็นรูปที่เรียกว่าตา เมื่อรู้ตาชัดมีปัญญารู้เห็นอาบะ  
ตะนะภายในแล้ว ห จมูกลิ้นการใจก็รู้โดยนัย ก็มีความ  
หมายให้เข้าใจอันเดียวกัน มีอุณหว่าเท่ากับมีโทษเท่ากัน  
เป็นกลางๆ เท่ากันเสมอภาค

ส่วนรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะธรรมมารมณทัมปัญญารู้  
ว่าเป็นโลกภายนอกธรรมภายนอก หรืออะไรๆที่เข้ามาแล้ว  
ในเรื่องตาตา ห็นก็รู้ ก็มีความหมายอันเดียวกันทุกๆ -  
ประการมีทั้งคุณทั้งโทษมีทั้งกลางๆ สุดแต่แต่ใจที่หลง  
และไม่หลงจะไม่ปัญญารู้ ใช้แบบมีพิษและใช้แบบไม่มีพิษ

ก็หนีออกกับพระสตีพระมีสุธารอบผู้กำลังสนใจมฤตยิ เลอะไม่  
ไม่สนใจมฤตยิเท่านั้น ส่วนท่านผู้มฤตยิก็หนีออกไปหลด-  
ที่หนีไปโดยสิ้นเชิงไม่เหลือเศษดังดาอยู่นั้น (เอกเจนีไว์เลิย)

ส่วนท่านที่ท่องเที่ยวเตร่ในโลกลาภในภานอกยัง  
ไม่รู้จักอิมไม่รู้จักหน่าณนี้ ทั้งที่มีอวิชชาคืออวิชชาหลง ๆ เป็น  
แม่ทัพตั้งค่ายตั้งทัพตั้งกองพลอยู่รอมเมื่องใจ ส่อมได้ขึ้น-  
เอกกองทัพเอก แต่เอกไปในทางที่หลงเอกตาเลี้ยวออกว่า -  
สองตาก็พูด เพราะตาฟ้าตาฟางตาเมตาตามัว ก็คิดว่าเอาดว่า  
เอาว่า เป็นสัตว์เป็นคนเป็นสัตว์เป็นตนเป็นเราเป็นเราไป-  
ถือเอาเงามาเป็นจริงยังเย็นมากลื่นก้นว่าเป็นอาหารอัน  
อร่อย ไม่ยอมปลื้มความหลงมรรจงอยู่ด้วยกรรมและ  
ผลของกรรม เหตุผลของเหตุ พืชผลของพืช เป็นต้น สิ่ง  
สาระวัฏฏ์ก็เดินวนเป็นกงจักรไม่จบไม่สิ้นได้ ( เพราะ  
เหตุไม่ชัดในไตรลักษณ์นั้นเอง ) เพราะถือว่าเท็จเป็นสุข  
เป็นสัตว์ตนจริง ๆ ๆ

๓๕ มวลเหนือโลกประเสริฐกว่ามวลแหลมโลก พระอรหันต์  
เป็นนักมวลเอกเหนือโลกไม่เลวไม่กลั่น มาชกต่อยกับ  
โลกก็เลวอีก งามก็เลวออกจากรอมสีนามหลงใจไม่มี  
วันก็เลวที่จะหมดดินได้เลย ๆ

# ขำมทะเลใจ



๑ มรรดาทำนผู้สนใจในธรรมของพระพุทธศาสนาใจ -  
เพื่อต้องการขำมทะเลใจไปได้แล้วจะไม่ต้องมาเป็นทาสของใจอีก  
ก็ต้องพิจารณาใจให้แตกหักแบบดาบด้ววันด้วยดี เพราะสิ่งอื่น  
ไม่ได้มาเป็นปัญหาแก่ใจเลย แต่ใจไม่เป็นปัญหากับสิ่งอื่นๆ ก็ใจ -  
สมมุติขึ้น ใจเป็นตัวมหาสมมุติตั้งเดิม ใจจึงมีอุปาทานยึดมั่น -  
ถือมั่นตัวเอง โดยที่สิ่งอื่นๆ เราไม่รับได้รับเสียรับถึรับชู้ และ  
เราก็ไม่ปฏิเสธให้เป็นเหตุเป็นกรรมเป็นวิบากอะไรๆ ทั้งนั้น ทำ  
ให้มากให้น้อยก็ใจเป็นผู้ทำผู้สร้างทั้งดีและชั่ว หรือชั่วปะ  
ปนดีหรือชั่วโต้งๆ หรือดีโต้งๆ ใจเป็นผู้สร้างทั้งนั้น

เมื่อใจถือมั่นใจตัวอยู่อุปาทานความยึดถือว่าเราเท่าสัตว์  
บุคคลก็มองคนทั่วไปไม่มีวันจบสิ้น เป็นอนันตะระปัจจุ เป็นอนัน  
ตะระเหตุ เป็นอนันตะระผลอนันตะระพืช อนันตะระกรรมและ  
ผลของกรรมสัมพันธ์กันอยู่ในพระเดี่ยวกกลมกลืนกัน พระสติ  
พระปัญญารู้ไม่แบบดาบว่องไวให้ทันกาลก็ยากจะรู้ได้ในปัจจุบันเหตุ  
ปัจจุบันผล ก็ต้องวนเวียนอยู่ทั้งเหตุทั้งผลพร้อมด้วยเครื่อง  
ฉานทา คืออุปาทานกิเลสอาสวหลงๆ เพราะสติปัญญาเพลา

พระอานาปานะสติอันละเอียดอ่อนเท่านั้นจะรู้แจ้งได้ชัด -  
แต่ไม่ได้หมายความว่าสมาธิของลมออกเข้าๆ ไปละเอียดยจนไม่มรา  
กฏาลม อันนั้นคือฉานล้วนๆ ไม่มีปัญญา แก่กล้าสมดุคัลป์กัน



แต่เมื่อหมดกำลังก็ถอนออกมา เพราะสมาธิขั้นนี้ก็อยู่ในอำนาจไตรลักษณ์อันจะเอื้อม ถ้าทรงอยู่นิ่งหรือไตรลักษณ์แล้วเป็นของจีรังยั่งยืนจะถอนออกมาทำไมนี้ไรชสมาบัติก็เช่นกัน นี่นั่นพระอรหันต์ทุก ๆ พระบาทจึงไม่สำคัญตัวในอุปาทานและนอกอุปาทานใดๆ ทั้งสิ้นเลย จึงได้ข้ามทะเลอวิชชาทะเลหลงทะเลอุปาทานหรือทะเลอะไรๆ ก็มีความหมายอันเดียวกันไม่ต้องอ่าแง่มุ่งสู่ตไปมากก็ได้หรือ อ่าแง่มุ่งไม่อ่าแง่มุ่งธรรมอันจริงก็ทรงตัวมรรคแล้ว ฯ

๑ ใจและผิวนี่ไม่เราเราแล้ว เหตุกรรมวินาศวิตุตถาณปฏิสนธิจะรวมพลและหาเสียงมาจากประตูใดๆ ก็ไม่มีแล้ว - ความหลง ๆ หลง ๆ กิเลสกิเลสสาระพัดจะมึนตึ๋นก็จมนั่นลงเท่านั้น ฯ

๓๖ นอกจากความรู้และการปฏิบัตินี้ได้ปฏิบัตินี้พร้อมแล้วพร้อมทั้งพระธรรมอันเป็นคำสั่งและคำสอนได้เด่นแล้วพร้อมทั้งเหตุผลพอไม่มีข้อแย้งได้ คำสอนหลักอื่น ๆ มีตามถันเต็มโลก อ่าได้โอษฐ์กรรมะมังการมาทำทาลออดดีต่อพระพุทธรูปศาสนาเลยจะกลายเป็นตามออดอดดีสิ้นเริ่ม อ่าอ่าของตัวนั้นในแก้วจั่ว เมล็ดพระรณสกกาตเมล็ดเดียวสำคัญว่าใหญ่โตเท่าภูเขาหิมาลัย กองทัพน้ำลายม้วนไต่ฟ้า ฯ

# คำว่าใจใจ

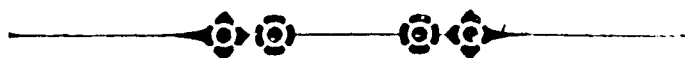
๑ ( คำว่าใจก็คือใจมนุษย์ตนเองว่าใจใจ ) ส่วนตาหู-  
จมูกลิ้นกายนี้นี้ไม่ได้มีผู้ผลิตตัวเองได้เลย เมื่อใจมีผู้ผลิตตัว-  
เองว่าใจใจตามสมมุติและปรมาตมแล้ว เมื่อใจไม่รู้เท่าใจ  
ตอนใด ๆ แล้ว ใจก็ไม่รู้เท่าธรรมตอนนั้น ๆ ก็ไม่สามารถจะปฏิ-  
บัติใจและธรรมตอนนั้น ๆ ได้ ก็ต้องสงสัยใจและธรรมตอนนั้น  
นั้น ๆ นี้ ๆ ด้วย เหตุที่ผลดีเหตุชั่วผลชั่วตอนไหน ๆ ก็ต้องเป็น  
รางวัลรอบใจทั้งนั้น ใจจะปฏิเสศเหตุและผลไม่กับกรรมที่จะให้  
กายและวาทะย่อมไม่เป็นธรรมตามความจริง คล้าย ๆ กันที่จะ  
เหตุที่ใจผลไม่ให้เกิด ๆ ลม ๆ ภาวนอกที่ใจไม่รู้หรือเห็นหรือ  
อะไรเลย

ความผิดที่ใจไม่รับสารภาพยอมจำนนตัวเอง เป็น  
เหตุให้สร้างปัญหาผูกมัดตัวเข้า กลายเป็นทาสแห่งปัญหา  
ของเจ้าตัวทวารนี้ เป็นสังครามดัมเบาเจ้าตัวเองไม่จบสิ้น  
เป็นสังสาระวิญญูมัตตัวให้วนเวียนไม่มีเงื่อนต้นเงื่อนปลาย  
เพราะใจไม่เพ่งดูตนอันเป็นต้นเหตุ กลายเป็นรอบไม่มีรอบ  
เรตคือทะเลหลวง เพราะทนต์ตัวถือว่าตัวเป็นใจ ๆ แท้ ๆ ตน  
เอาไหนสรวมหัวตนไว้มีผู้ผลิตว่าใจ ๆ ทำให้อำนาจกันแก้กลัว  
อาชานั่นแหละ สิ่งอื่น ๆ เป็นธรรมะที่อาศัยตามปรกตไม่มีอา-  
การและพิษสงอันใด ใจเป็นผู้สร้างทั้งสร้างภพทั้งให้-

เผาตัวเอง ใจจะดับพิษดับสงฆ์ต้องตกลงใจอยู่ที่ตัวเองเพราะ  
กาลวาลาสว่างขึ้นสว่างไฟอะไรไม่ได้

เพราะเขาไม่ได้ใช้ชื่อคือนามเขาเองว่าเขาเป็นกาบเป็นพวง  
ใจที่ตัดตัวเองขึ้นว่าใจๆ แล้วเป็นในสรวมแทนแบบอัตโนมัต  
ไปบ่มดูดูตัวว่าเขาเป็นกาบเป็นพวง เขาก็ไม่ตอบว่า รอร์ม รอร์ม-  
รอม พระคุณกลิ่นเกล้าแล้ว และเขาก็ไม่ปัดแถมหน้าหน้าหัวดัว-  
รอมอีกเลย และเขาก็ไม่ลงเอยด้วยประการใดๆ ทั้งปวงอีก-  
ด้วย มีหน้าชี้ใจไปขึ้นขึ้นว่ากาลวาลาเป็นสมมติพิสัยฐาน-  
ของเจ้าตัวอีก กาลวาลาก็ไม่รับไม่ปัดไม่อเบกราอีก ตกลง  
ใจก็เสพรูชาซ่อมมาอยู่แต่เจ้าตัวผู้เดียว (ว่าแล้วก็นำหัวเราะ  
ใจมาก) ให้พระสตีพระมีสุญาเป็นผู้นำหัวเราะ

เห็นพระอรหันต์ทั้งหลายจนไม่สามารถนั้นไหว จึงรู้  
เหนือใจไป เห็นรูไปไกลไม่มีตัวเป็นพิษ เขาเขาด้วยสันนิท  
ไม่ต้ออยู่ในใจและสุรใดๆ ทุกๆ กาลอนาทานก์แตกกระเจิง  
แตกเบ็ดเนืองไปไม่ต้องมีดูดูตามุจจะสัมมนาบทก็ได้ ไม่ต้อง  
อ้างคำภีร์อื่นก็ได้ อ้างคำภีร์ใจก็พอ ฯ



# ปัญญาจักขุ

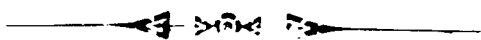
๑

๑ พระสติพระปัญญาอันทรงพระมหาโลกุตตระระเต็มภูมิ แล้ว สามารถแผดเพาหน้าทะเลหลวงให้แห้งไม่ชั่วพริบตาเดียว แต่ไม่ใช่ตาหอกที่เรียกว่ามังสะจักขุ จักขุคือดวงตาเพื่อหมาย ถึงปัญญาจักขุ จักขุคือปัญญา (หรือพระมหาจักขุ จักขุคือพระมหา ปัญญาก็ว่าได้ไม่ผิด) พระมหาสมันตะจักขุคือพระมหาารอม - ดอมกว่าอีก เมื่อว่าถูกว่าวันยังดำก็ถูกวันยังดำ เมื่อว่าผิด ว่าวันยังดำก็ผิดวันยังดำ (เมื่อว่าถูกไม่ว่าอีกก็ถูกอีก) (เมื่อ ว่าผิดไม่ว่าอีกก็ผิดอีก) ความถูกความผิดขึ้นอยู่กับ การ ว่าและไม่ว่าก็ไม่ใช้ จะว่าหรือไม่ว่าก็ตาม ความจริงในชั้น - โลกุตตระระใด ๆ ก็ได้ ก็จริงอยู่ไม่มีกาลไม่มีเวลาตามธรรมดา ของความจริงไม่ขึ้นอยู่กับผู้รู้ผู้เห็นและไม่รู้ไม่เห็น (เป็นธรรม ทรงตัวอยู่ไม่มีกาลไม่มีเวลาเลยก็แล้ว)

เหตุนี้ พระบรมศาสดาทรงหลบล้างจอมเดารพ และ กราบธรรมไม่กระด้างกระเดื่องเลยและไม่ประหม่าด้วย ถ้า หากว่าพระธรรมไม่ทรงมีอยู่ก่อนตามมโนพเพสัยแล้ว พระ บรมศาสดาทรงหลบล้างทรงอุ้มตนเป็นยุด ๆ จนไม่สามารถ - หนียุดไหน ก็ไม่สามารถจะรู้ธรรมปฏิปัตติธรรม ในตอน - หลังนำกรอธรรมได้ ธรรมที่จะทำให้อุชฌิมได้ใช้เมื่ - เกณฑ์ใดก็ไม่ให้ผู้รู้ผู้ปฏิบัติตามกตณเอด์นั้น ก็ปัจจุบันธรรม

เมื่อจุมพิตเท่านั้นได้เวลานี้เอง ( ไม่ใช่ได้เวลานั้นเวลานั้นหรือ  
 เทวดาเทวมุตรเอ๋ย ) ประรภน้อยไม่พออธิบายประรภ -  
 หลายปากกล่าวตัวว่าอดดี แต่ถ้าม้อยู่ข้างข้างดีกว่าอด  
 ข้างนั้นสุดม ฯลฯ

เมื่อเขียนไปบ้างก็เกิดมานี่ขึ้น เมื่อรู้เท่านั้นแล้วมา-  
 ก็ต้องหายไม่พลันทันเวลา พระนรมดาสดาทรงกล่าวว่า ดู  
 ก่อนมาโรมานี้มะ ผู้ใจมาจงทนขวบตภาดตให้น้อยเกิด  
 ( เมื่อพระนรมดาสดาทรงรู้เท่านั้นมาตลอดทั้งโคตรเชื้อและ  
 หน้าตาของมารแล้วมารก็หายไปในที่นั้น ) อันผู้เขียนนี้ไม่-  
 เท่าไรชื่อรองพระองค์แม่เพียงเมล็ดงาซึกเดียวเลย แต่ก็  
 โสเนโนโสตาบว่าเก็บมิใส่กาบภายนอกหยาบๆ ถ้าขาด  
 แขนขาดไปหมดแต่ยังไม่ตาย ก็จะไม่ดักขีไครงเกาะ -  
 พลาบามเลื้อยไปเหมือนงูที่ไม่ถ่วงอกตามหลังพระองค์-  
 และอริยะสาวกไม่กอลหลัง ฯ



๓๗ อื่นใดในโลกทั้งมองก็เท่านั้นเห็นห่วงใยในการเกิดแก่  
 เจ็บตายทั้งมองอยู่ในตัวแล้ว ฯ ถ้าไม่ยินดีในโลกทั้ง  
 มองก็ตรงกันข้าม ไฟกิเลสก็จะไม่ลุกลามพอมันน้ำจะ  
 ดับมันไฟได้ ฯ



# โศกเศร้าโศกตาย

๑ ใจเป็นตัวละครดั่งเดิมเป็นฝ่ายจิตตะสังหาร แล้ว  
ก็สามารถหาหาญใส่ชื่อลือนามว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย  
ขึ้นชื่อว่าของเหล่านี้เป็นนรवारสมมติของเราอย่างจริงจัง  
แท้ๆ แล้วก็ลงทลงแรงปรนนิบัติเมมโศเป็นโศตาย  
คำไม่ได้ขึ้นไม่ได้อยู่ ตา หู จมูก ลิ้น ถูกกล่าวแต่พร้อม-  
ทั้งกายด้วย แต่ก็ช่วยใจได้บ้างในเวลาอันหาไฟลมไม่  
วิกาลมากนัก เมื่อโศถึงไปมาได้แล้วก็ช่วยอะไรให้ใจ  
ไม่ได้เป็นอันตราย

และเมื่อถูกใส่ชื่อลือนามว่า ตา หู จมูก ลิ้น กายแล้ว  
ก็ไม่รับอินทรีย์และก็ไม่ผิด และก็ไม่อูเมกหาอูเมกหา  
อะไรๆ ทั้งนั้น เมื่อเป็นดังนี้ใจจะรับตามรับตามตนเอง-  
ด้วยวิธีไหนละ ตกลงใจก็จะจนมุมตนอยู่ดังนี้เอง เพราะ  
มีเหตุทั้งหลายตนเองเป็นผู้ลบล้างทั้งนี้ จะปฏิเสธไปไหนๆ  
ก็คงไม่มีประตูจะไปรอด ก็ต้องถอยหลังคืนมาหาตนอัน  
เป็นต้นตอของเหตุ ผลของเหตุใดๆ ไม่ว่ากาลใดไม่ว่ากาล-  
ชั่วที่ชั่วก่อน

ก็เรียกว่ากรรมใดใดก่อ ตนตามตนตามตนจนเวียน  
อยู่ในอุ้งของสังสารวัฏ วัฏฏะจักรก็ว่าอวิชชาเรียกว่าจิตตะ-  
สังหารก็เอ๋ย เอ๋ยไม่เอ๋ยมากมักจะหลงเงาและหลอกเงา -



ตนเองวนเวียนอยู่ไม่รู้จะจบสิ้นได้ แต่เมื่อสนใจไปๆ มาๆ  
ทวนหาเหตุอันคือใจๆ แล้ว มีเหตุที่เกิดขึ้นเป็นทีเลี้ยว -  
ทางนมของใจ ก็พอมีเวลาอันมาสอนตนคือใจๆ สอนใจได้

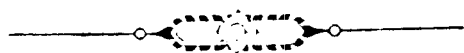
การหม่าบทั้ง ตา หู จมูก ลิ้น กายก็เข้าใจไปเข้าใจไม่ทีละ  
เล็กทีละน้อยค่อยเป็นไปค่อยเป็นไม่ได้ เรียบร้อยไปเป็นตอน  
ตอน การสนใจเหมือนแต่ก่อนก็ผ่อนมาลง ใจก็กลายเป็น  
เป็นผู้ทรงศีลเป็นผู้ทรงธรรมไปในตัว ใจก็จะเห็นทั้งโทษ  
ทั้งคุณที่ตนก่อและสร้างขึ้น โดยไม่มีท่านผู้ใดมาแย่งสร้าง  
ทั้งเหตุต่างๆ ผลต่างๆ เป็นฝ่ายรับ แล้วจะรู้จักเลือกเหตุ  
กรรมพื้ที่ควรก่อและไม่ควรก่อที่ควรสร้างและไม่ควร  
สร้าง ไม่ล้มเหลวคาดคะเนเพราะใจได้มีระสับเหตุการเหมา  
ทั้งดีและชั่ว อันเป็นมกเวียนมาทดสอบอยู่ในตัว เป็นศาล  
ไต่สวนเป็นศาลพิจารณาและเป็นศาลตัดสินอยู่ในตัวแล้ว  
เป็นสันตภิวิภูติไกล่ไอขัดแจ้งด้วยใจเองตนเอง จะหาบเพ่ง  
โทษจะหาบเพ่งคุณไม่ให้ ตา หู จมูก ลิ้น กายก็เข้าใจอึ  
ไหนอันไหนอะไรก็มีใจ ใจก็ต้องสอนตนเองทั้งตนเองไม่จบสิ้น  
ก็สุดทุกข์โดยชอบโดยดำนในปัจจุมันใจแท้ๆ เนื้อ เพราะใจ  
อันเดียวเป็นโลดไม่มีเพื่อนเป็นไม่มีเพื่อนตาบมารับประกันสว  
ทุกข์เมกทำให้เจ็บ ใจจึงปฏิวัติใจให้ไกลความหลง จงต่อ  
สู้กับความหลงที่ทรงอยู่รอบเมืองใจให้ชนะไปโดยดำน ใจไม่  
ปฏิวัติใจไปทางโลกุตตระระใจ ใจก็จะถูกแพ้ความหลงของใจ -



อยู่ไม่รู้จะจบสิ้นได้

สนิมใจก็คือกิเลส สนิมภายนอกก็ออกมาจากธาตุเหล็ก  
ธาตุดินก็ว่าเพราะเป็นทองแดง ใจไม่รู้แต่เวลาสนิมออกจากตน  
ก็ไม่ว่าจะให้ของภายนอกอะไรๆ มาตัดสินให้ไม่มีหนทางเลี้ยว  
ไม่ปฏิบัตินี้ๆ ก็ปล่อยให้สนิมใจคือกิเลสทรงมีอิทธิพลมีอำ  
นาจสูงขึ้นไปสูงขึ้นไปทวงถามคุณพอกพูน พุณให้สูงขึ้นเหมือนพูน  
ดินก็ว่า พุดไม่ไหนๆ ก็ใจเป็นผู้พูด เรือนไม่ไหนๆ ก็ใจเป็นผู้  
เรือน อ่านไม่ไหนๆ ก็ใจเป็นผู้อ่าน พังไปไหนๆ ก็ใจเป็นผู้พัง คน  
ตายแล้ววิญญานไม่ได้อยู่ที่ใด พุดเรือนอ่านฟังไม่ได้ใจอื่น -  
เดี๋ยวก็เอวก็เอวก็เอวก็เอวให้ตนเองแนบเนียน

เหตุนี้พระนิพพานธรรมจึงปล่อยวางใจข้ามไปเสีย ไม่มีทำ  
ผู้ใดมาขัดข้องเอาใจเป็นตน ตนเป็นใจดังที่เคยหลงมา ก็จนมี  
หารองใจไปในตัว แลก็ไม่กลัวว่าจะหลงใจ ทั้งทั้งเหล็กทั้งทั้ง -  
สนิมแล้ว เหล็กจะมาจากประตูดินสนิมจะมาจากประตูใดก็ต้องจน  
กันเหตุๆ ผลๆ รองใจก็กว้างๆ เลี้ยวๆ รองใจก็ดัดทรงมีอยู่ในตัว  
ใจก็ได้สำคัญว่าตนเป็นใจๆ เป็นต้นเหตุรองใจพืชรองใจกรรม -  
รองใจ ผลรองเหตุผลรองพืชผลรองกรรมแห่งใจก็จนกัน แม้จะ  
กลายเป็นอันละเอียดจนไม่มีท่านผู้ใดเข้าไปไม่หมานสละลามาแทน  
ทั้งสิ้นทั้งผู้รู้ๆ และไม่รู้ก็ไม่เหมือนใดเข้าไปเป็นจ้าวเป็นจอม สู้และ  
ไม่สู้ก็ไม่มิใครเข้าไปเป็นเจ้าจอมว่า ฯ



# สัมมตติและวิมตติ

๑ —...— ๑

๑) ท่านผู้ฟังไปแล้วไม่ติดอยู่ในสัมมตติและวิมตติ ไม่ติดอยู่ในสังขารและวิสังขาร พระนิพพานกว่าแต่ไม่สำคัญอยู่ในนิพพานอีก (อันตัวตนเราๆ เราๆ ก็สลัดตนอยู่ในตัวไม่ได้ใช้กิริยาสลัดเลย) ถ้าใช้กิริยาสลัดอยู่ก็เป็นเหตุเป็นกรรมเป็น วิบากผลของกรรมก็วนเวียนอยู่ทั้งเหตุและผลไม่จบ

มรรดานักปฏิบัติเป็นส่วนมากมักจะหลงสำคัญตวัว่าเป็นหนึ่ง เป็นเสมอๆ โดยไม่รู้ตัวเพราะเหตุว่าสติปัญญาอันอ่อน ไม่สามารถจะรู้เท่าทันความหลงของเจ้าตัวตอ กิเลสอันละเอียดได้โดยง่าย ก็เลบกลาบเป็นเจ้าที่รู้มานานอันละเอียดแฝงอยู่ แ่หาว่าเมื่อหน้าลดลาหลุดพ้นยังตอมตนไม่ได้ถนัดแจ่มแจ้งกระจ่าง บางคราวก็สงสัยว่าตนพ้นโดยสิ้นเชิงไปแล้วไม่เหลือ)

นักปฏิบัติควรระวังให้ตอหนนี้ อย่ารีบพิศตัวเป็นพระอรหันต์ปลอม เดียวจะพาหน้าในขามมรณะภาพแล้วถูกเพ่งเล้าเสิร์จแล้วอุจฺฐิชาตไม่มีแปลก เป็นกระดูกขรรคมดาแต่คงทวนข้างเพราะอำนาจฌานและอำนาจวิปัสสนาภาวนา แต่ก็ยังดีกว่าไม่สนใจปฏิบัติธรรมเลยอีกไรสำคัญตวัว่าเป็นพระอรหันต์ แต่เข้าใจผิดไม่เป็นโทษในทางพระวินัยเลย อย่าสำคัญดีกว่าจะเพ่งอุปาทาน

พระอรหันต์แท้ๆ แล้วเป็นรองหาได้ยากในโลก คำว่าโลก;

แล้วมันมีแต่สังหารและกองทุกข์ แต่ความจริงแล้วท่านต้อง  
ทำตนทำใจให้เป็นพระอรหันต์เสียก่อน จึงจะรู้รสชาติแท้จริงของ  
พระอรหันต์ มันนั้นแล้วจะหนักไปในทางดาตคะเหและเดา-  
อันเป็นลัทธิมาก ๆ



๓๘ ด้านกำลังปฏิวัติอยู่ที่ยังไม่หลุดพ้นโดยสิ้นเชิงในพระพุทธ  
ศาสนา ต่างก็มักจะสำคัญว่าตนสกปรกตนดีกว่าเพื่อนทั้งนั้น  
เป็นส่วนมากไม่ค่อยจะลงกันได้ภายในใจได้สนิทเป็นส่วน-  
มาก นี่เป็นเพราะเหตุอะไรกันแน่หนอแล จงอธิบายให้ลึ้ม  
เหตุผลบ้างเกิด

๓๙ ต่อมารัสามลิมเมตนี้ มีหลายประเภทไม่สามารถจะพรรณา  
ให้หมดได้ ประเภทที่ทรงมานะถือตัวจัด ประเภทที่หลม  
หลัดหมิ่นประมาทและอิจฉาทาร้อนผูกโกรธ ใจอวดหัวดี  
แสบดีมาลาสาเลศเหล่านี้ ก็มักจะไม่ลงคนละธรรมแท้ไม่  
ได้โดยง่าย ก็มักจะขึ้นขึ้นแกมโทษะ และก็น้อยอยู่กับกิ-  
เลสมากน้อยแต่ละรายอย่างมดดล ( กิเลสมากก็ทรงมา-  
นะเกาโร่หนักมาก ) ๆ

## ธรรมชวนคิดพิจารณา (ต่อ)

- ๕๐ ผู้ทอใจพิจารณาอนิจจังทุกขังอนัตตาให้กลมกลืนกันเนืองเนือง  
อันเดียวกัน พร้อมกันลมออกเข้าอยู่ไม่ดื้อยบาดสาบ ( ก็  
ต้องหาปลงสัจในสรรพโลกทั้งมวลได้โดยแท้ไม่มถน  
คั้น) ผู้ที่จะมาหลอกลวงไม่ทางอื่น ด้วยการใช้ทรัพย์สิน  
ทางวัตถุภายนอกเพื่อให้คลายความเลื่อมใสในมรรตผลนิพ-  
พานนั้นก็ดี เพื่อให้ลืมธรรมลืมตนลืมตัวนั้นก็ดื้อย  
เนืองเนืองไม่ได้เป็นอันตราย เพราะถึงธรรมะที่ทรงอำนาจใน -  
ธรรมะแรงแกร่งแล้ว รามมฤตชนคนหนาไม่คนละหากสั่ง  
แล้ว ไม่ติดเม็ดติดแหว่งที่พราหมณ์พราหมณ์เร็วไปรบล่อไว้  
( เขาเลื่อมใสพระพุทธศาสนาเราทำเพื่ออกุศลผลบุญนั้นหรือ  
ล่อไว้ไม่ใช่เราล่อ) ( เราล่อในที่นี้หมายความว่าทอสอผดุงว่า  
ผู้ปฏิบัติธรรมผู้นี้จะเท็จจริงเพียงใด! ) ๗
- ๕๑ การทอใจในโลกทั้งมวลในทางพระวินัยและพระสูตร คือ  
สูตรตา สูตรหู สูตรจมูก สูตรลิ้น สูตรกาย สูตรใจเป็นหัว  
หน้าสูตรในทางปริยัติ และกับสูตรรูปสูตรนามอีก ที่  
เรียกว่ารูปเวทนาสัญญาสังขารวิญญาน โลกภายนอก-  
โลกรูปโลกเสียงโลกกลิ่นโลกรสโลกโสภาฐัพพะโลกธรรม  
มารมณ ก็นี้โลกอดีตโลกอนาคตโลกปัจจุบัน แต่อาตมย  
โลกปัจจุบันธรรมะปัจจุบันจิตปัจจุบันธาตุปัจจุบัน อินทรีย์

ปัจจุบัน เป็นตัวศีลสมาธิปัญญาปฏิบัติไม่เป็นขั้น ๆ จนจบ  
กิจพระพรตศีลสมาธิตามสังฆะจรรยา

ถ้าหากว่าหอนใจในโลกทั้งหลายที่เรียกว่าโลกภายในมี  
ในตาเป็นต้น โลกภายนอกมีรูปเป็นต้น โลกอดีตโลกอนา-  
คตโลกปัจจุบันก็ดี ถ้ายังไม่มีความวิมุตติสัมมาญาณอัน  
ต้องแก่แน่นอนสิ้นเชิงแล้ว ยังหอนใจถือวิสาสะอยู่  
(ก็ตกอยู่ในอุณหอนหลุมถ่านเพลิง หอนหลุมถ่านไฟเรา  
ดี ๆ เอง) ๆ

๕๒ ผู้เกิดตมเป็นใหม่ ตอมว่าเกิดตมเป็นละเอียดมาก จะ  
ว่าภพชาติอันละเอียดก็ได้ไม่ผิดเลย แต่.....ก็ขึ้นอยู่กับ  
อภัยกิเลสที่ไม่ติดถือเอาเป็นเจ้ารอง ถ้าไม่มีอภัยกิเลส  
ไม่ติดถือเอาเป็นเจ้ารองแล้ว จะกล่าวตมว่าเป็นภพเป็น  
ชาติอันละเอียดไม่ได้ ถ้าหากกล่าวตมก็กล่าวตมแนมลำเอียง  
แต่จะผิดไม่ได้เสียทีเดียวจนกว่าจะตัดทั้งแท่งนั้นไม่ได้  
เรียกว่าสู้หรือต่อครู เปรียบเหมือนสีสร้างก่อสีสร้าง ถ้าตั้ง  
เสาหลักอันตั้งลงลกถึงฐานลุ่มพืดได้ไม่ไหวไปมาจะเอียง  
ถึงว่าไม่ตรงก็ไม่ได้อีก จะเอียงระดัมน้ำในด้านต่ำทาง-  
ใดสูงทางไหนก็ไม่ได้อีก นี่หมายความว่าสิ่งและระดัมน้ำ  
น้ำสมมุตไม่วิมุตติ และดำว้บัตจัตตังก็หมายเอาบัตจัต-  
ตังจริงไม่ใช่บัตจัตตังปลอม (ก็นับถือเอาตามกิเลสของ  
เจ้าตัว) เป็นบัตจัตตังตามธรรมมาชินีไทยแท้ (เว้นอุทธา

วิมไทยและโลกาวิมไทยเสียเพราะไม่สมควรแก่ในธรรม)  
 ๔๓ หันดีนมาปรารภเรื่องวัตถุนั้นจึลลี้ ก็มีมาในทางที่ชอบ-  
 และไม่ชอบ ก็มีมาในทางที่ชอบนั้น จะมีน้อยและมากก็-  
 มอมให้เป็นที่สาธนาบารมีของพระพทชดำสนาไม่เสีย เมื่อ  
 ได้มากก็จะไม่ทะนงตัวเมื่อได้น้อยก็จะไม่พลอยเสียใจ และ  
 ความจริงกัน และแยบหย่นกันก็จะมี (เป็นการรู้เท่า  
 กิเลสในใจตัว)

ส่วนที่ได้มาทางที่ไม่ชอบนั้นก็มีหยาบเอนกมริยา  
 พระนรมดำสนาอธินาไว้ในพระวินัยนริมรณแล้ว เอ้า !  
 พุดนิดหน่อพอดไม่เสียเกี่ยว ผู้ร่อเมื่อได้ก็เป็นที่พอใจของ  
 ผู้ร่อ แต่ไม่พอใจของผู้ถูกร่อ ผู้ถูกร่อเมื่อไม่ได้ก็ไม่เป็นที่  
 ที่พอใจของผู้ร่อ (ผู้ทรงมีสัญญาอันไม่ร่อเลย) ๑ (พระวินัยปิฎก)  
 และก็มีวิธีต่าง ๆ ทางไม่เหมาะสมควรอีก พุดเลียบเคียงและ-  
 โอกาสต่าง ๆ หน่าสาระพัด ช่องราวช่องเรียวใช้แผนจัดการ  
 จัดงานนั้น ทยรูปหรือลย เกียนไรดอกไม้ ผักไธรฝั้นเดียว-  
 ทยอันยังดำ ผู้เรียมมีกิเลสมากทอนนี้ นึกคะนองอลาจะ  
 จันร้างเรามาต่อหน้าสังคม (แต่ก็ไม่กล้าเพราะกลัวเราจะ  
 ฆ่าตายคาสังคม) ถ้าจะกล่าวในเรื่องเสด็จหาตัว ๖ ที่  
 ไม่สมควรแก่สมณะยังมียุอีกมากทั้งร้อยทั้งพันนับ เอ  
 จังก่อนแนมบ่อๆ พอสั่งเรม ถ้าเอาจาวเหยียดหลาย ๆ  
 เรื่องก็สัมผัสโลกจรวดและดาวเทียม อันธราล !

- ๔๔ พระธรรมะคำสั่งและคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นคำสั่ง-  
และคำสอนของสรรพะไตรโลกาเปรียบเหมือนระดมน้ำและ-  
ลูกดิ่ง ที่ชาวก่อสร้างจะเว้นไม่ได้ จะเวียนจมมาจากที่ใด ๆ ก็  
เว้นไม่ได้ เพราะไม่ยอมรับขึ้นไม่โอบเอียงไม่ก้มพระคโद्यรึก  
หาความจริงและเก็บตวงทรงไว้ชั่วนิรันดร์ อันคำสอนของ-  
พระพุทธศาสนา สอนชาวโลกสอนอุมาสกอุมาลีกาผู้ครอง-  
เรือนเพื่อมิให้ผิดเหมือนไปเสียพอมายทุกกระเทาะเพราะ  
เป็นเหตุแห่งอลม่านและนินทาอาบอบอด นินทาทั้งด้าน  
จิตใจและทรัพย์สินทั้งวัตถุอาภรณ์และธรรมะ ไม่สามารถสูง  
ส่งทรงทางดีเลย แต่อนิจจาเอ๋ย โลกเป็นส่วนมากแล้วเห็น-  
กงจักรว่าเป็นดอกบัว เพราะตามีปัญญาจ้องมองไม่เห็นโทษ-  
เป็นมีจนาชีพแท้ ๆ แล้วยังเอาไหนไม่คิดว่ามันทางดี ผู้ที่  
รู้จักทางเจริญและทางเสื่อมก็ต้องเป็นผู้ทรงปัญญาญาณ  
ต้องอาจหาญเดาพระกัมมัตถิพระพุทธศาสนาไม่ประมาณ ๆ
- ๔๕ ผู้ที่เล็งเลสงสัยไม่มีเจตจำนงทรงธรรมเพื่อพ้นทุกข์โดยด่วน  
ในปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรมแท้แล้ว ก็มักจะคิดว่าเอาอดีต-  
อนาคตมาสำคัญบัญญัติว่าเป็นปัจจุบันโดยไม่รู้ตัวอีกด้วย  
ถ้าหากว่าท่านผู้ทรงปัญญาในฝ่ายวิปัสสนาญาณตั้งแล้วและบำ-  
หาญมานั่ง ก็ย่อมมีข้ออ้างตนเองได้ว่าอดีตก็ตามอนาคต  
ก็ตามปัจจุบันก็ตาม (ทรงอนัตตาธรรมอยู่ราวตัวตาม-  
เป็นจริงแล้ว) ไม่เป็นหน้าที่เจ้าตัวจะไปผูกปัญญาและวาง

แผนสร้างมีสุหาแก่นรองหนักขึ้นหนาแน่อีกให้หลัง-  
รถตดแตก ๆ

- ๔๖ วันเวลาหาที่แต่ละชาติห่อหนักหนา เมื่อความตายเข้ามา-  
หากชั่วพริบตาเดียวไม่ได้เกี่ยวกับการอุชรีใด ๆ ได้เลย เวท-  
มนต์และภรรยาสีนภานอกจะพอกพูนสูงเท่าฟ้าก็อ่านได้-  
ก่อนไม่ได้อ่านแล้วพิจารณาแล้วหน้า สดสีซึ่งเวชใจหรือไม่พอ  
เกิดมาพบปะกับพระพุทธรูปต่างเป็นโชดชะตาของดีเด่นเห็น-  
ประเสริฐ อย่ำได้มีความเห็นผิดเลยเถิดไม่ว่าตนเป็นคนไร-  
ภรรยาสีนี้ คือธรรมทรงมีอยู่ต้องมองดหวัจจิตตน เราก็คอน  
ทำนก็คณเต็มภูมิไม่เป็นน้ำไม่เสียจรีตผิดมนุษย์ จะนิสฺสกขี  
หรือไม่ก็รุดคั่นสนใจจริงจะอยู่หนึ่งนอนใจไม่ทรงอำนาจผลเพื่อ  
ถึงคราวจนแจะเสียใจในภายหลังนั่งกอดเข่าเส้าสรรพทุกข
- ๔๗ การไม่การอยู่รองนักภาวนาแต่อย่างใดพนักิเลศโดยสิ้น  
เชิง ต้องทรงเจตนาบรรเทียงว่า จะอยู่ที่ไหน ๆ ไม่ที่ไหน  
ไหนก็ตาม ไม่ได้ไปและอยู่เพื่อมีจายและอามิสภานอก  
ใด ๆ ทั้งสิ้นเลยผูกขาดแล้ว จองขาดแล้วในดวงเจตนา  
รวมกัน ไม่ก็ไม่มีภูมิที่เพื่อมอดคณธรรมวินัยให้พหุทุกข  
ในโลกสังสาร อยู่ก็อยู่เพื่อมีภูมิที่มอดคณธรรมวินัยให้-  
พหุทุกขในโลกสังสาร ถ้าทรงเจตนาถึงม้านั้นแล้ว  
ก็เป็นโลกุตตระระเจตนา ถ้าไม่ก็เป็นมถคณแก้ใจก้าว  
หน้าสู่ธรรมวินัยสูงส่งตรงทางพระนิพพาน ถ้าอยู่ก็เป็น



มงคลแก่ใจก้าวหน้าสู่ธรรมวินัยสูงส่งตรงทางพระนิพพาน  
โดยแท้แลแต่หาได้ยาก ๆ

๔๘ โลกทั้งมวลดีอะไรกันแน่ ถ้าจะตามในฝ่ายมีสัญญาชั้นสูง  
แท้ ๆ ก็คือผู้รู้ในอดีตผู้รู้ในอนาคตผู้รู้ในปัจจุบัน อันมีผู้  
เข้าไปยึดถือเอาเป็นจ้าวรองเอาเป็นตัวแทนจริง ๆ จัง ๆ นี้เอง  
อันทำให้เกิดเป็นชั่วชาติชั่วภพชั่วอุปาทานชั่วกรรมชั่ววิบาก  
อันละเอียดอ่อน ถ้าพระสติพระปัญญาดูแลไม่แก่กล้า -  
แล้วก็ยากที่จะรู้เท่าทันเกลือกถึงในขณะปัจจุบันโดยแท้ ๆ

๔๙ ผู้พินทุภะในสังสารโดยสิ้นเชิงแล้ว แต่ยังไม่สิ้นลมมรณ-  
จิตนั้นจะตั้งอยู่แนบไหน ตามแนบอดีตใหม่ที่ว่า จะตั้ง-  
อยู่แนบใด ๆ ก็ไม่ลำบากเพราะจิตปราศจากโทษแล้ว ไม่  
มีการกลอแพ้กัลดชะกันสิ่งใด ๆ ในสรรพโลกทั้งมวล -  
เพราะการหวั่นคะเหินใด ๆ ไม่มีในขณะสิ้นทานแล้ว งาน  
อันเป็นปัญหารองเจ้าตัวเจ้าใจเจ้าธรรมก็ไม่มี จะสมมติ-  
และวิมุตติและมีสุสคติ หรือไม่ก็ไม่พ้นเคลื่อนแพ่งอยู่เป็น  
ธรรมชาติอันไม่กระเทือนอยู่ทรงตัวแล้ว ๆ

๕๐ ผู้รักสมาธิภาวนา และวิปัสสนาภาวนาให้กลมกลืนในขณะ-  
เดียวโดยมิได้สงสัยสงสัยว่าหนั้น ท่านเหล่านั้นรู้จัก  
มรรคผลไม่ทางลัดแล้ว มีมหาอวัตรเป็นนายหน้าวิหการ  
ระธรรมเป็นอารมณ์ ต้องการชมธรรมะชั้นสูงของใจพร้อม  
กับธรรมนำส่งตรงไปพระนิพพานไม่หอนโหหนเนินช้าทวง

เวลามีคนค่ามากในโลกุตตะระกั้วหน้าไม่คอยหลัง เจตนา  
หยังถึงพระนิพพานเป็นแดนดี ๆ

๕๑ การปฏิบัติพระพทชดำสนาถ้าเลือกการเลือกเวลาอยู่แล้ว -  
เรียกว่าไม่ชำนาญในมวณของจิตที่พลิกใช้ให้ธรรมะ บรร  
ดาทำนุบำรุงชำนาญในะสีหาไม่ทำทำทางอันใดก็พลิกใจ  
ใช้ได้ไม่ลำบาก เพราะพระลตฺพระมีสัญญาคุมจำนหนกช้า  
หาญในมัจฉันธรรมอันไม่่งอนเง่น่งม่งาม ๆ

๕๒ กรรมฐานแต่ละอย่างแต่ละอย่างส่งต่อพระนิพพานได้ -  
ทั้งนี้ และก็ต้องรู้หน้อยกั่มมีสัญญาสัมปยุต เพราะไม่ได้กล  
กล่าวตุ่ว่ากรรมฐานนั้นนี้ต่ำสูง ตำหรือสูงหน้อยกั่มมีสัญญา  
เป็นหลายหน้า ๆ

๕๓ ผู้ปฏิบัติพระพทชดำสนาเด็ดเดี่ยว เป็นเครื่องเหนี่ยวใจรอง  
ทำนุหลังพันทุกขในมัจฉันชาตนี้ ๆ

๕๔ การปฏิบัติพระพทชดำสนาพอเป็นนิสัยลับ เป็นเครื่องเหนี่ยว  
ใจรองทำนุมีสัญญาังอ่อน ๆ

๕๕ ผู้ปฏิบัติเด็ดเดี่ยวอ้อมพิจารณาเกี่ยวข้องกันไตรลักษณ์เห็น  
มรรคัสเสจตติยอยู่ใหน้อยของสติมีสัญญา ไม่ได้สงสัยว่าโลกะ  
เป็นอันนอกจากนี้ไม่ ความเพียรในโลกสังสารกั่มมีอาการพิ  
ลึก ก็รู้สึกตนเองเพ่งสลับทอนความอาลัยทั้งมวงด้นกลืนหลัง  
ไว้ก็ใคร่ครวญดูคลาย ๆ

๕๖ การหน่ยโลกคือกรหน่ยคลายหลัง คลายแมนมรรจงมีพระ

ปัญญาเข้าเป็นหน้าหน้าแจ้งชัด ๆ

๕๗ พากก่องนามรูปสารูปได้ว่าเป็นธาตุธรรมอันชั้นสูง ไม่ต้องรู้ง-  
วิฤตภาณว่าเราเราสัตว์มดคด ๆ

๕๘ เหตุผลจนเพราะมีผู้ทำไม่สอดคล้องกับข้อ ถ้าลงมือแล้ว  
ต้องปล่อยวางไปในตัว ๆ

๕๙ ไม่พระนิพพานก็ต้องไม่ติดอยู่ในนิพเพณีน ล่อมเป็นธรรมทาง  
เจริญอยู่ตามธรรมชาติ ๆ

๖๐ ธรรมะล่อมเป็นเจ้าของธรรมะอยู่ในตัวแล้ว ไม่เป็นหนักที่ของ  
ภายนอกจะมานอกนอกติดก็้อ ๆ

๖๑ สมมตักต้องทรงสมมติไว้ตายตัว วิมตักต้องทรงวิมตักไว้ตาย  
ตัว ไม่เป็นหน้าท้ออื่น ๆ จะมาจุกจิก ๆ

๖๒ ขึ้นเดินหนึ่งนอนหลับตื่นนึกคิดรู้จิมาทะสาร์พัดพัดเท่ากันได้  
ว่าธรรมะฝ่ายสังฆาร พระนิพพานไม่ได้มาขึ้นกรานรับผิด  
ชอบด้วย ไม่ได้มานอกสังฆารว่าให้เหมือนเมืองขึ้นไม่ส่งส่วย  
ให้ช่วยการงานใด ๆ ๆ

๖๓ อินทรีย์ในโลกทั้งมวงก็เท่ากันเป็นหัวใจในการเกิดแก่เจ็บตาย  
ทั้งมวงอยู่ในตัวแล้ว ๆ ถ้าไม่อินทรีย์ในโลกทั้งมวงก็ตบกันทำ  
ไฟกิเลสก็จะไม่ลุกลามพอมไฟจะดับรับไฟได้ ๆ

๖๔ พระนิพพานไม่ได้ทรงขึ้นกรานว่าอยู่ในโลกและนอกโลกไม่  
สำคัญที่ว่ามรโกตสุญ ๆ สาน ๆ อะระ ไม่สำคัญที่ว่าอยู่ไกลใกล้  
หยาบละเอียดมระณีนใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ชาวโลกยังไม่รู้ก็ -

วาดภาพไว้สำหรับใจว่าคงจะเป็นอย่างนั้นคงจะเป็นอย่าง  
นี้ อ้อก็แก้กวาดภาพผิดทั้งนั้น ๆ

๖๕ ผู้ยิ่งใหญ่ในพระนิพพาน เป็นมรรคผลเมืองต้นรองโลกุตตระ  
เป็นเจตนาเมืองต้น เป็นสมาทานอภิฐานะเมืองต้นเป็นดวง  
จงดวิเมืองต้นรองพระมหามจรยในพระพุทธรูปดาสนาพึงลึกลง  
แผ่นดิน ๆ

๖๖ ผู้ยิ่งใหญ่ในพระนิพพานก็คือผู้สละตามิถุญญาณาวามอง -  
เห็นสิ่งรองความใจหลงวันหรือ ๆ แล้ว ข้ามบุตชนคนหนา  
ไม่ทันหนึ่งแล้ว ขอมไม่นอนจมใจในวิญญูะสังสารเนม-  
กรนโกรก ๆ เหมือนกาฬาค จะออกมาทุกหนหรือไม่พูดก็ดื่ม  
ดุดไว้ในใจจงทรงธรรม ๆ

๖๗ ขอนมามรรคเรื่องต้นไว้ในระดับศีลห้า และกรรมลงมาเป็น  
ศีลห้าเดียว เมื่อไม่ล่วงระเมิดแล้วทั้งห้าร้อยก็ลงมาหวั-  
ใจเป็นศีลห้าเดียว ตั้งมั่นอยู่ในศีลห้าเดียวเรียกสมาธิก็ได้  
รอมคณอยู่ในศีลห้าเดียวเรียกว่ามีสุญญาก็ได้ จะว่าศีลอนม-  
สมาธิมีสุญญาก็ถูก จะว่าสมาธิอนมศีลและมีสุญญาก็ถูก จะว่า  
มีสุญญาอนมสมาธิและศีลก็ถูก เชือกสามเกลียวเกี่ยวโยง  
ทรงความมั่นคงมรรคไว้ที่แห่งเดียวอาภรณ์อัฐมมัตถะกัน  
และกันทันเวลา ๆ

๖๘ อดีตอนาคตปัจจุบันเป็นสังขารธรรมตามธรรมชาติทรงตัว  
ฝ่ายสังขารแล้ว แม้จะมีการเกิดดับอยู่ในตัวเนมไม่รู้อะไร

ตัวก็ตาม ก็ทรงสังวรธรรมอยู่ตามเคยเพราะพระนิพพาน  
ไม่ได้มาเป็นมิตรและศัตรูและสิ่งสรวด์กันธรรมสามกาลนี้แต่  
พระการใด ถ้าปัจจุบันนั้นผู้เดินถูกไม่ในทางโลกุตตระระ ก็เป็น  
มรรคเป็นผลไม่ในตัว แต่ละขั้นแต่ละขั้นจนถึงอรหัตตะผล  
แต่อรหัตตะผลนั้นไม่ได้เชื่อมกับเหตุกับมรรคกับกรรมกับ  
พืชเสียแล้ว เป็นผลขาดตอนไม่ได้ไปมาจากใดๆ ทั้งสิ้น  
( ทรงอัสระเอกราช )

๖๙ อดีตเวฬุมาเนื่อนาตตเวฬุมาเนื่อนัจจมนฺหวณอยู่ไม่จม-  
สิ้นใช้ไหม? ตอบว่าในธรรมะชั้นลึกซึ้งแล้วไม่ใช่ดอก  
อดีตก็ล่วงไปเสมอๆ ไม่ขาดวรรคตอน อนาคตก็ทั้งหน้า  
ตะพึดไม่ขาดวรรคตอน ปัจจุบันก็ทรงอยู่ตามหน้าที่ไม่  
ขาดวรรคตอน เพราะเป็นธรรมคนละหน้าที่ และก็เป็น  
ธรรมคนละรสละชาติด้วย เพราะอนาคตมีแต่มนุชชีไม่  
มีตัวเงินใช้เลย อดีตก็เงินจาลไปแล้ว มีแต่มนุชชี ( ปัจจุบันมีทั้งมนุชชีมีทั้งตัวเงิน ) พระนิพพานไม่ได้มาติดอยู่  
ในอดีตอนาคตและปัจจุบันอะไรอะไรให้ดล้ายกับคนคุม  
นกโทษ เพราะจนกะเหินในงานที่จะเผ่าที่จะรักษา  
แล้ว กิจชระในอดีตอนาคตปัจจุบันไม่มี, ถ้ามั่นต่อ  
ไม่ว่า ถ้าอย่างนั้นพระนิพพานก็ต้องสูญ, ตอบว่า  
สูญหรือไม่สูญ รสชาติของพระนิพพานแท้ก็ไม่ได้มาขึ้น  
ชั้นรับหรือมีดหรือมีปฏิเสชใดๆ ก็มีใครๆ ทั้งสิ้น, ถ้าม-

กระหน่ำต่อไปว่า ภาอย่างนั้นก็อเมกาซึ, ต่อมว่า พระ  
นิพพานมิใช่เป็นเมรตจะมาเผ้าอูเมกาอูเมกาบอะไรอีก -

ดอก ๗

๗๐ ถ้าสำคัญตัวอยู่ในพระจิตใด พระจิตนั้นแหละคือชาติภพ-  
มาทานกรรมและผลของกรรมอันละเอียตอธิบายว่า ไม่หะ  
จิตก็เรียก ลูกใช้เกี่ยวร้อยกันก็เรียก วิญญาณจักรก็ว่า  
ว่าถูกว่าวันยังค่ำก็ถูกว่าวันยังค่ำ ถ้าว่าผิดว่าวันยังค่ำก็-  
ผิดว่าวันยังค่ำ และการว่าและไม่ว่ามันก็ไม่สำคัญอีก  
เพราะมันเป็นหลังปีกของความจริง ความจริงแล้วไม่  
ขึ้นอยู่กับว่าหรือไม่ว่า ตรงกับคำว่าถ้าไม่ว่าอีกก็จริงอีก  
และเน่ลอยู่ก็จริงอีก อ่า? เรือนหนึ่งคือตัววันและทาง  
เพราะพระที่เขียนอันนี้ไม่ได้ใส่แว่นตา เห็นพอตะตุลุ่ม ๆ ๆ

๗๑ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายมากกว่าอะสังขาร ๆ พระองค์  
มหาตมัสรูธรรมอันเดียวกันไม่แปลกกันเลย เพราะธรรม  
เป็นของไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของชาวโลกลัก  
ลักลิ้น ๆ พระองค์เจ้าทั้งหลายเหล่านั้นจึงยืนยั้นเคารพ-  
ธรรมเสมอภาคกันเป็นระเบียบมตาบตัวไม่กระด้างไม่กระ-  
เดื่องไม่สังสัยแคลงคราง กฎของธรรมต่างก็มีกฎของ  
ชาวโลกมาก คราวใดขบคิดชาวโลกเอาธรรมะของพระ  
พุทธเจ้าสั่งนาตั้งกฎไว้ที่ดวงจิตตนแต่ละท่านแต่ละคน มี  
อย่างอาลและกลัวต่อมานเท่าที่ควรมันแล้ว คราวนั้นขบ-

นั้น เสร็จ ๆ ทั่ว ๆ กันก็ย่อปลดลงจากหัวใจแต่ละท่านความ -  
 อลมหันทุกมุมโลกก็ลดถอย ถ้าตบกันข้ามแล้วก็เป็น  
 โพลามเข้าเผาหัวใจแต่ละรายในทางบวกคุณทวี แต่ชะตา  
 กรรมและวาสนาของโลกรู้ยากกว่านี้ ๆ ลง ๆ กันอยู่แมนนี่  
 เป็นยุค ๆ ไม่มีท่านผู้ใดจะมาเอ่ยปากตัดสินให้ชาวโลกได้  
 โดยเด็ดขาด ก็เห็นทนายกรรมและผลของกรรมอันประ  
 จำใจสัตว์โลกทรงหนึ่งมรรลึงก์เป็นน้ำเหนือเป็นน้ำนาหว  
 เวียหอยในอุ้งของกองทุกข์ เมื่อเจ้าตัวแต่ละรายไม่เห็นคุณ  
 ไม่เห็นโทษเองในตนเองนั้น ๆ นี้ ๆ แล้ว ก็ย่อมเป็นรองมือ -  
 มั่งไม่ชัดแจ้งเป็นอิสระได้ นั่นมันจืดจางและสิ้นที่ฏฐิ -  
 โภกิจเป็นธรรมใหญ่โตเฉพาะโลกตตาระหนักนราชาลูล่า  
 มัถชนไม่สามารถจะรู้ได้และปฏิบัติได้โดยง่าย พระพุทธ -  
 คำสอนจึงเป็นธรรมะชั้นสูงกว่าสากลคำสวดใด ๆ ทั้งสิ้น  
 (ไม่ว่าไม่เขียนออกก็จริงอกตามธรรมชาตี่ ๆ )

๗๒ การท่องเที่ยวแห่งการนึกคิดก็คือ นามธรรมนามธาตุนามรูป  
 นามโลกนามสังขารนามทุกข์ มีความหมายอันเดียวกันส่วน  
 ก็เลศสัมผัสที่แสงเข้าไม่ติดสือเอาเป็นเจ้ารอง เป็นฝ่าย  
 สอนให้รู้ทันก่อนมาก ถ้ารู้ทันหลังนาก็เรียกว่ารักษาแผล  
 หรือเรียกว่าตามรอยเป็นรองธรรมะฝ่ายอดีต แต่ก็ยังดี -  
 กว่าไม่รู้ตัวเสียเลย ( นี่หมายความว่าท่านผู้ยังไม่หลุดพ้น  
 โดยสิ้นเชิง ) ท่านผู้หลุดพ้นโดยสิ้นเชิงแล้วไม่ได้มีปัญหา

แก้เจ้าตัวเจ้าใจเจ้าธรรมอันใดเลย ฯ

๗๓ ความนึกคิดของเจตสิกธรรมฝ่ายจิตตะสังหาร เกิก  
เร็วแปะปรวนเร็วดับเร็วนัก แล้วยังรู้ตามเป็นจริง  
ฝ่ายประมัตถ์ คือไม่ใช้สัตว์ไม่ใช้บุคคลตัวตนเราเขา  
เรียกว่ารู้ตามเป็นจริงในฝ่ายประมัตถ์ไม่ต้องเอามารัดแย่ง  
กันกับสมมติ ถ้าเอามารัดแย่งกับสมมติแล้ว ก็  
เท่ากับว่าไม่ร้สมมติ และก็ไม่ร้ประมัตถ์อีกด้วย -  
กลายเป็นเจ้าทวิฏฐิมหาหะเทมกิลล)

๗๔ นิमितทั้งหยาบมีอยู่สองประเภท ประเภทที่ทรงเป็น  
รูปมีดินน้ำไฟลมที่ประชุมกันเป็นรูป คือร่างกายมี  
มนุษย์เทวดา มาร พรหม และสัตว์ที่มีวิเสสาณตรอง  
สิ่งไม่ต้องมีวิเสชหรือก ส่วนนี้ตาหอกพอเห็นได้  
ส่วนนิมิตภายในเล่าที่เรียกว่านาม นามังแปลว่าชื่อ  
ของนาม มีเวทนาความเสวยอารมณ์สี่ทุกข้อ เมกขา  
โสมนัสโกมนัสเป็นต้น เป็นหน้าที่ของสัตว์มีปัญาอันพอ  
จะสังเกตและมองได้ตามอิสระของมช่อมุสำเหนียกนุฏ  
มัต จะคัดค้านไม่ได้อีก สิ่งเหล่านี้ย่อมมีให้อำนาจ  
ของสัจจะธรรมฝ่ายไตรลักษณ์ จะเอามาเป็นเครื่อง  
ยืนยันเอาเป็นเอาตาบว่าเป็นฝ่ายนวิสทชีก้อมเป็นไป  
ไม่ได้ เว้นแต่ทรงแสดงอันหน้าอันคล้ายคลึงกัน  
จากความหลงของเจ้าตัวไม่ไม่ตักกันไม่รบกัน จึง



จะเอาเมื่อนั้นมาได้ การสอนให้พิจารณามาก ๆ ติด  
 ต่ออยู่ไม่ขาดสายเพื่อให้ความหมายปรากฏเป็นสัจธรรม  
 ใจแจ่มชัด จึงจะได้ลงใจด้วยตนเอง ไม่ต้องหาพรรค  
 ภายนอกเพื่อจะแนะนำเสียงเหมือนชาวโลกนิยมกันอันใด  
 เลย จะเรียกว่าใจเป็นพยานใจก็ได้ไม่ผิดเลย จงว่า  
 ชรามอันสมควรด้วยพระปัญญาหาให้การสิ้นส่วนเจ้าตัว -  
 เองก็ได้ไม่ผิดอีกเลยก็ได้ ๆ

๓๕ การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มุ่งปัจจัยสี่เป็นเจ้าเจตนา  
 เด่นชัดเฉพาะส่วนทั่วส่วนใจไม่มีกลมาลาสาโยชน์การ  
 ปฏิบัติไม่มีปัญหาวะแข่งเจ้าตัวมาก และก็จะก้าวหน้า  
 ไปนอกคุณทวีสัจธรรมปัญญาสูงส่งตรงไปไม่แวะไม่ยั้งไม่  
 ลังเลไม่สงสัย เดินทางใจได้ไม่ลุ่มเดา ๆ



## ฝากไว้ ให้ลูกหลาน

- วัดก็ต้องเป็นวัด อย่าไปจัดเป็นสนามเลข มาผูกเอาเลข ก็ไม่ผิดกับมาเชกหัวพระ กับเอาชีมาทาสำนัก ซึ่งเป็นแนวความคิดที่เหยียบย่ำทำลายพระศาสนาและดูหมิ่น ปฏิปทาของสำนัก ก็มีความหมายอันเดียวกันนั่นแล
- การเอาอบายมุขมาคลุกเคล้ามอมเมาในพระพุทธศาสนา กับการสร้างมหาอเวจี มหานรก ก็มีความหมายอันเดียวกัน
- อบายมุขทุกประเภทกับโลกาวินาศก็มีความหมายอันเดียวกัน อบายมุขทุกประเภท กับมนุษย์วิบัติ สวรรค์วิบัติ พรหมวิบัติ นิพพานวิบัติ ก็มีความหมายอันเดียวกัน
- ส่งเสริมอบายมุขกับส่งเสริมให้คนป็นเกลียวออกนอกพระพุทธศาสนา ก็มีความหมายอันเดียวกัน
- ผู้ไม่เห็นโทษในอบายมุข จะเป็นผู้ถึงไตรสรณะคมน์แท้ย่อมเป็นไปไม่ได้ฟ้าชาวดา สว่างไม่มีเมฆหมอก แต่มองไม่เห็นดวงดาวจะเห็นพระจันทร์พระอาทิตย์ได้อย่างไร ผู้ไม่ถึงไตรสรณะคมน์ก็อย่างนั้น อนิจจาเอ๋ย
- บางท่านอ่านแล้วนึกโกรธ จงเอาโกรธแบกไปขายให้พระนิพพานในโลกนี้มัน เต็มแล้วขายไม่ออก
- พระนิพพานดับจากสิ่งเหล่านี้ไปแล้ว ไม่ควรเอามากกล่าวตู่เลย
- หลวงพ่อ หลวงตา หรือหลวงปู่หล้า เขมปัตโต มุ่งดีอย่าได้มีเวรภัยเทอญ

ศรัทธาธรรมทรงคำลำนํามากมายมุลมอล

ศรัทธาหายป่วยเวลาทั้งผู้มาและผู้รับ

เป็นอัมภมฺคฺลอาภัพทั้งผู้รับและผู้มาคู่

ผู้ใจสูงแล ดูพิจารณาถอยศรัทธาแลฯ

(พระชินาสพท่านพ้นไปแล้ว)